

SKIEN KOMMUNE

Kommunal handlingsplan

2019-2022

Kommunalt handlingsprogram

oktober 2018

INNHold

1	INNLEDNING	7
2	SATSINGSOMRÅDER	7
3	SITUASJONSANALYSEN	11
3.1	KOSTNADSANALYSE	12
3.2	KOSTRAANALYSE.....	14
3.3	KOMMUNEBAROMETERET	15
3.4	DRIFTEN – SISTE PROGNOSE	18
3.5	DEMOGRAFIUTFORDRINGER.....	19
3.6	OVERORDNEDE ØKONOMISKE MÅL – RESULTATER	22
3.6.1	Innledning.....	22
3.6.2	NETTO DRIFTSRESULTAT.....	23
3.6.3	DRIFTSFOND	24
3.6.4	NETTO LÅNEGJELD.....	24
3.6.5	UTBYTTE.....	25
4	FORSLAG TIL STATSBUJSJETT FOR 2019	25
4.1	VEKST I FRIE INNTEKTER.....	25
4.2	NÆRMERE OM NOEN FORHOLD FRA STATSBUJSJETTET:	26
5	KOMMUNENS ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER	27
5.1	INNLEDNING.....	27
5.2	LØNNS-, PRIS- OG RENTEFORUTSETNINGER.....	27
5.3	FRIE INNTEKTER.....	28
5.4	ANDRE INNTEKTER.....	29
5.4.1	Utbytter.....	29
5.4.2	Konsesjonskraftsinntekter	29
5.4.3	Andre statstilskudd	29
5.4.4	Integreringstilskudd.....	30
5.4.5	Renteinntekter	30
5.4.6	Bruk av fond.....	30
5.4.7	Gebyrinntekter.....	30
5.4.8	Eiendomsskatt	31
5.5	UTGIFTSSIDEN - FELLESOMRÅDER	31
5.5.1	Avsetning til fond.....	31
5.5.2	Avdrag.....	31
5.5.3	Pensjon	31
5.5.4	Driftstilpasninger.....	31
5.6	HANDLINGSROM	32
5.7	NYE TILTAK / ENDRINGER / TILPASNINGER	32
5.8	INVESTERINGER OG FINANSIERING.....	32
5.9	USIKKERHETSFAKTORER	33
6	FORSLAG TIL ENDRINGER OG NYE TILTAK I DRIFTEN	34
7	INVESTERINGER	39

7.1	HOVEDTREKK I INVESTERINGSPROGRAMMET.....	44
8	TILSKUDD ANDRE.....	45
9	UTFORDRINGER.....	46
10	SAMMENDRAG.....	46
11	HANDLINGSPROGRAM OPPVEKST 2019-2022.....	47
11.1	OPPDRAK.....	48
11.2	ANALYSE.....	49
11.2.1	KOSTRA effektivitets- og tjenesteindikatorer på sentrale områder.....	49
11.2.2	Befolkningsutvikling og konsekvenser i økonomiplanperioden.....	53
11.2.3	Statistikk barnefattigdom.....	54
11.2.4	Status tiltak i 2018-budsjettet.....	55
11.3	MÅL FOR OPPVEKST IHHT STRATEGISK PLAN.....	56
11.3.1	Resultater.....	56
11.4	MEDARBEIDERE.....	58
11.4.1	Organisering og ansvar.....	58
11.4.2	Årsverk.....	59
11.4.3	Sykefravær.....	59
11.5	ØKONOMI.....	59
11.5.1	Status pr 2. tertial 2018.....	59
11.5.2	Budsjettramme 2019-2022.....	60
11.5.3	Behov for omdisponeringer innenfor Oppveksts budsjettramme.....	61
11.5.4	Betalingssatser.....	63
11.5.5	Tilskudd til andre.....	64
11.6	UTFORDRINGER, SATSINGER OG TILTAK.....	64
11.6.1	Merforbruk i 2018 som gir budsjettutfordringer i 2019.....	64
11.6.2	Tidlig innsats.....	65
11.6.3	Spesialpedagogiske tiltak.....	66
11.6.4	Utenforskap og barnefattigdom.....	67
11.6.5	Forebyggende helse.....	69
11.6.6	Investeringer.....	69
12	ØKONOMISK HANDLINGSPLAN NAV SKIEN 2019-2022.....	71
12.1	OPPDRAGET.....	72
12.2	ANALYSE OG MÅL.....	72
12.2.1	OMGIVELSER.....	72
12.2.2	TJENESTER OG BRUKERFORHOLD.....	73
12.3	MEDARBEIDERE.....	75
12.3.1	Organisering.....	75
12.3.2	Faste årsverk.....	76
12.3.3	Sykefravær i %.....	76
12.4	ØKONOMI.....	76
12.4.1	Økonomiske rammer og prognose per august 2018.....	76
12.4.2	Tilskudd til andre.....	77
12.4.3	Statlig administrasjonsbudsjett (drift) og budsjett til rammestyrte virkemidler (tiltak) 77	
12.4.4	Tiltak i planperioden.....	77
12.4.5	Utfordringer i planperioden.....	78

12.5	OPPSUMMERING ØKONOMIPLAN.....	78
13	HANDLINGSPROGRAM FOR HELSE- OG VELFERD 2019-2022.....	80
13.1	OPPDRAGET	81
13.1.1	Ansvarsområder	81
13.1.2	Organisering av helse og velferd	81
13.2	ANALYSE.....	83
13.2.1	KOSTRA-analyse	83
13.2.2	Ressursanalyse pleie og omsorg	84
13.2.3	Ressursanalyse helse	86
13.2.4	Konklusjoner fra Agenda Kaupang rapporten	87
13.2.5	Brukere – noen utviklingstrekk.....	87
13.2.6	Nøkkeltall brukerforhold	89
13.3	MÅL OG INNSATSOMRÅDER	89
13.3.1	Overordnede formål for tjenestetilbudet i kommunalområdet:	89
13.3.2	Innsatsområder og resultatoppnåelse.	90
13.4	MEDARBEIDERE.....	91
13.4.1	Årsverk i kommunalområdet	91
13.4.2	Sykefravær for kommunalområdet	92
13.4.3	Kompetanse.....	92
13.5	ØKONOMI.....	93
13.5.1	Status økonomi per september 2018	93
13.5.2	Økonomisk ramme for kommunalområdet.....	94
13.5.3	Driftstiltak som er lagt inn i rammen.	94
13.5.4	Investeringsiltak som er lagt inn i rammen.....	96
13.5.5	Behov for omdisponering	98
13.5.6	Tilført rammen i friske midler	100
13.5.7	Forslag til omdisponeringer	100
13.5.8	Behov for styrking av driftsbudsjettet som ikke er finansiert.....	102
13.5.9	Behov vi ikke finner plass til	103
13.5.10	Tilskudd andre	105
14	HANDLINGSPROGRAM 2019 – 2022, BYUTVIKLING, DRIFT OG KULTUR	
	(BDK).....	107
14.1	OPPDRAGET – MÅL	108
14.2	MEDARBEIDERE – SYKEFRAVÆR, ÅRSVERK, ORGANISERING OG ANSVAR	109
14.3	ØKONOMI	111
14.3.1	Drift.....	111
14.3.2	Investering.....	112
14.3.3	Gebyr.....	114
14.4	ADMINISTRASJON OG TEKNISKE FELLESTJENESTER.....	116
14.5	BYUTVIKLING.....	118
14.6	KULTURKONTORET	120
14.7	KULTUR- OG FRITIDSTJENESTEN	123
14.8	SKIEN BIBLIOTEK.....	126
14.9	PLAN OG BYGGESAK.....	128
14.10	LANDBRUK OG GEODATA	130
14.11	EIENDOM	132
14.12	KOMMUNALTEKNIKK	134

14.12.1	Drift Veg, Park og Parkering	134
14.12.2	Drift Vannforsyning	136
14.12.3	Drift Avløp	137
14.12.4	Prosjekt og anlegg	138
14.12.5	Forvaltning og service	140
14.13	TILSKUDD - TILSKUDD, PRISER OG STIPEND, RAMMEN TIL BDK	141

1 INNLEDNING

Regjeringen skriver i kommuneproposisjonen 2019 følgende:

«I årene framover blir det nødvendig å bygge et velferdssamfunn som kan bære en aldrende befolkning. Antall personer i arbeidsfør alder per person over 80 år er anslått å gå ned fra 15 i 2017 til 10 i 2030. Handlingsrommet i økonomien framover forventes å bli klart mindre enn det som har vært tilfelle de siste tiårene.»

Framover kan vi derfor fortsatt vente økende forventninger til tjenester fra innbyggere og sentrale myndigheter.

Det innebærer at vi fortsatt må ha fokus på omstilling, og selv om kommunen driver effektivt på de fleste områder vil det likevel være nødvendig å lete etter muligheter for å redusere kostnader.

Skien kommune arbeider derfor kontinuerlig med å effektivisere driften og har gjennomført betydelige innsparingstiltak de siste årene. Kommunen vil i de neste årene fortsette arbeidet med å finne effektive løsninger, søke ny kunnskap og innovative tiltak i samarbeid med andre samfunnsaktører og også forsterke denne metodikken blant annet gjennom økt satsing på digitalisering.

I forhold til allerede gjennomførte innsparingskrav, er det i økonomiplanperioden 2019-2022 foreslått ytterligere innsparingskrav. Demografiendringer, bemanningsnormer og flere betydelige planlagte investeringer gjør at fremlagt økonomiplan stiller store krav til både politisk og administrativ ledelses evne til å prioritere.

Både interne og eksterne analyser viser dette og vi må fortsatt arbeide med struktur, tjenestenivå og ambisjonsnivå for å holde aktiviteten innenfor de økonomiske rammene i perioden.

Forventningene fra omgivelsene øker i takt med den nasjonale velstanden og dette er krevende å håndtere for Skien som en lavinntektskommune.

I tillegg må vi forvente at rentene i løpet av de neste årene vil stige noe. Den vedtatte økonomiplanen er meget ambisiøs i forhold til ny aktivitet. Effekten av disse investeringene er med på å sette ytterligere press på økonomien. Både i form av håndtering av kapitalkostnader og økte driftskostnader.

De neste fire årene blir viktig for å legge et godt grunnlag for tjenester og samfunnsutvikling med en økonomi som er bærekraftig for fremtiden.

2 SATSINGSOMRÅDER

Kommuneplanens samfunnsdel angir den langsiktige retningen for kommunens videre utvikling.

Vedtatt Samfunnsplan for 2011 til 2022¹ har følgende tre satsingsområder:

1. Det gode livsløpet med spesielt fokus på barn og unge
2. By- og næringsutvikling i et regionalt perspektiv
3. Miljø og bærekraft

¹ Samfunnsdelen i kommuneplanen ble vedtatt av bystyret 17.06.2011 og ble sist prolongert i Kommunal planstrategi, bystyreperioden 2015 – 2019, vedtatt i bystyret 16.06.2016.

I Handlings- og økonomiplan 2019-2022, som er kommuneplanens handlingsdel for kommende fireårsperiode, gjøres prioriteringer av mål og satsinger. Basert på vurderinger av at utfordringsbildet for Skien er knyttet til lav vekst, svak score på folkehelse og levekår, behov for å møte framtidens miljøkrav og de raske teknologiske endringer vi står overfor vil hovedfokus i denne perioden være:

- Næringsutvikling og befolkningsvekst
- Folkehelse og levekår
- Endret demografi
- Miljø og bærekraft
- Organisasjonens evne til økt endring, modernisering og effektivisering

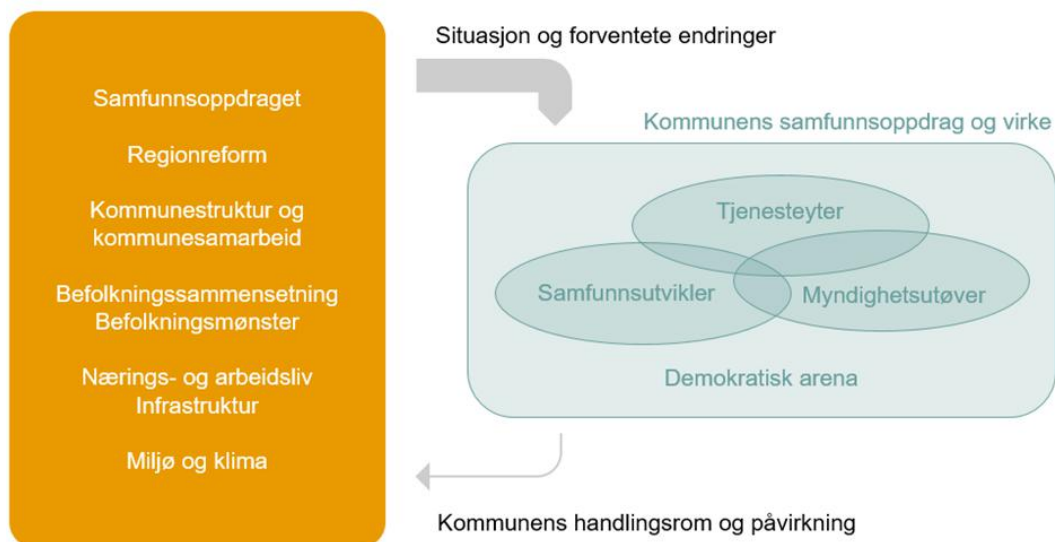
Skiens skatteinngang og score i forhold til folkehelsebarometeret er kvantifiserbare variabler for de største utfordringene i samfunnet vårt. Rådmann tror at næringsutvikling som resulterer i økt sysselsetning er kjernen til å få en varig endring av utfordringsbildet til kommunen. I arbeidet med næringsutvikling finnes det ikke noen ferdiglaget oppskrift for å lykkes. Her er det viktig med et overordnet fokus på betydningen av vekst. Vi må utfordre våre holdninger og arbeidsprosesser slik at vi fremstår som åpne og tilgjengelige for omverdenen som ønsker å etablere seg i Skien og Grenland. Det er således viktig at mange har eierskap i forhold til dette slik at omgivelsene oppfatter oss som konsistente og aktive over tid. Kommunikasjon og gode planprosesser er nøkkelfaktorer i dette arbeidet. I tillegg er det viktig med flaks, vi må planlegge slik at vi åpner muligheten for å være heldige.

Arbeidet med etablering av et mulig hyperscale datasenter på Glomstul er et eksempel hvor vi har lykket med å samle ressursene slik at vi kan bidra til at eksterne er villige til å satse i vårt område i forhold til denne nye kraftkrevende industrien. En etablering av et slikt senter er så betydelig at det vil påvirke tallgrunnlaget som gjør at vi i dag ikke har tilfredsstillende resultatoppnåelse i forhold til nevnte variabler.

I arbeidet med å fasilitere vekst i regionen har Skien en rolle, men det er også tydelig at andre offentlige aktører og nabokommuner er viktig for å få til attraktive løsninger for eksterne. Veimyndighet og overordnet forvaltningsnivå må også eie Skiens ambisjoner for fremtiden. Vi må således jobbe for å få hele samfunnet til å ville bevege seg i samme retning.

Den enkeltaktiviteten Skien selv driver som over tid har mest betydning for vekst og bedring av levekår, er grunnskolen. Det er derfor gledelig å registrere at Skien de siste årene har oppnådd bedre resultater både på nasjonale prøver og i forhold til grunnskolepoeng. Denne forbedringen skyldes i stor grad at vår egen virksomhet har jobbet målrettet med fokus på kontinuerlig forbedring. Skolene i Skien kan dokumentere at deres aktivitet har en god effekt på elevenes læringsresultat. I tillegg viser resultatene fra ungdomsundersøkelsen at ungdommen i Skien trives med livet både på skolen og i fritiden.

Til slutt er det viktig å poengtere at Skien ikke alene kan rette sin aktivitet slik at vi påvirker omgivelsene til å bidra til at vi når våre overordnede mål. Omgivelsene har sannsynligvis større påvirkning på oss enn vi har på dem. Det er derfor viktig at vi klarer å prioritere våre ressurser til de områder som har størst effekt på en varig forbedring.

Figur: Omgivelsenes påvirkning av Skien og Skiens påvirkning av omgivelsene.

FNs BÆREKRAFTSMÅL OG SKIEN KOMMUNE.

Høsten 2015 vedtok FN 17 mål for hvordan alle land i verden skal kunne utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Norge har forpliktet seg til å følge opp målene og skal rapportere tilbake til FN om hvordan dette gjøres.

I Skien kommunes samfunnsplan er miljø og bærekraft angitt som ett av 3 satsningsområder. For å følge opp dette satsningsområdet bør Skien kommune ta utgangspunkt i de globale bærekraftsmålene og innarbeide disse i kommunens styringsdokumenter og daglige drift.

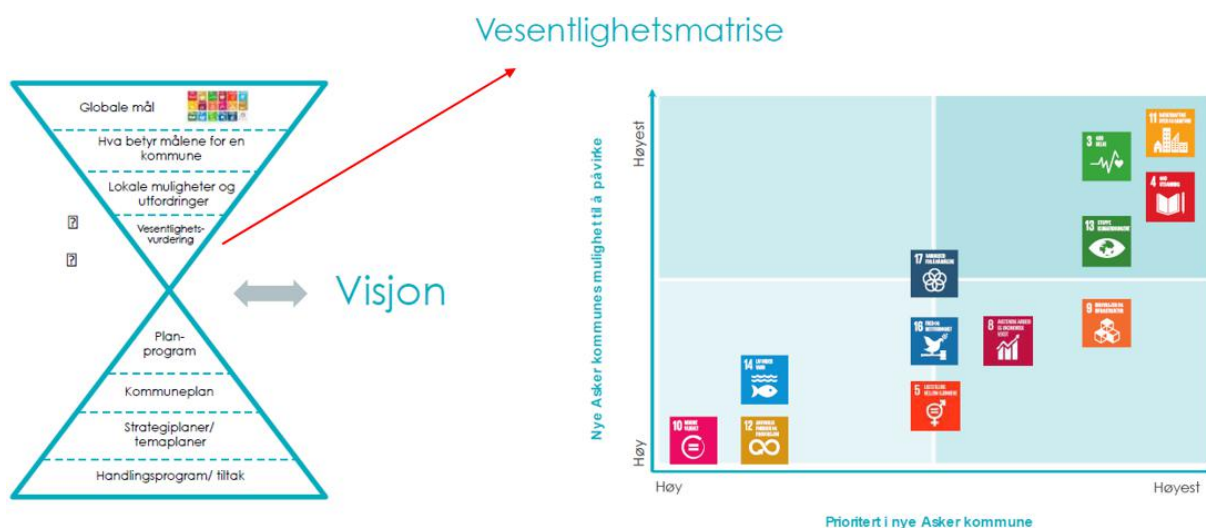
Videre arbeid med bærekraftsmålene i Skien.

Kommunens samfunnsplan er det overordnede styringsdokumentet i Skien kommune og bærekraftsmålene bør derfor innarbeides i denne planen ved revisjon. Arbeidet med revisjon

av samfunnsdelen starter indirekte etter valget 2019: Det skal da innen et år utarbeides en planstrategi som angir strategiske valg tilknyttet ønsket samfunnsutvikling. Det skal deretter utarbeides et planprogram som beskriver detaljene i forbindelse med revisjon av kommunens samfunnsdel. Revidert samfunnsdel forventes å være ferdig høsten 2022.

Utarbeidelse av mål inngår i det innledende arbeidet ved revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og bærekraftsmålene er sentrale i den sammenhengen.

I figuren nedenfor er prosessen med innarbeidelse av de globale bærekraftsmålene i de lokale planene visualisert. Intensjonen er at det gjøres en vurdering av hva de globale målene betyr for kommunen og at dette sees i forhold til lokale muligheter og utfordringer. Det gjøres deretter en vesentlighetsvurdering der det plukkes ut et begrenset antall av bærekraftsmålene og gjennomføres en prosess som munner ut i hvilke av disse målene som er av størst betydning for kommunen. Disse danner så grunnlag for utarbeidelse av visjon og overordnede mål for kommunens styringsdokumenter som igjen er førende for annen aktivitet i kommunen.

Figur. Modell som skisserer metodikken for innarbeidelse av FNs bærekraftsmål i kommunens styringsdokumenter og daglige drift (utarbeidet med bakgrunn i FNs bærekraftsmål som rammeverk for felles kommuneplan for Asker kommune).

Kunnskap om bærekraftsmålene.

I forkant av prosessen med å «dissekere» de globale målene for å vurdere lokal betydning og innarbeide disse i styringsdokumentene, er det viktig at organisasjonen gjøres kjent med innholdet i bærekraftsmålene. Denne prosessen omhandler både politikere og ansatte og bør starte opp i løpet av 2019.

Et forbillende eksempel på bruk av kunnskap om bærekraftsmålene i kommunens prosjekter er at disse (sammen med målene i kommunedelplan for Klima og energi) er nevnt som viktige premissgivere for den pedagogiske profilen til ny barnehage i Skien kommune.

MEDARBEIDERE

I kommunens HR-strategi (vedtatt av Bystyret i 2012) er følgende satsingsområder definert: *Ledelse, kompetanse, kultur og identitet*. I HR-strategiens handlingsplan for 2018-2022 (vedtatt av Partssammensatt utvalg i 2017) er det definert konkrete tiltak innenfor de tre satsingsområdene.

Medarbeiderundersøkelsen 10-FAKTOR er nå implementert i organisasjonen. Undersøkelsen er gjennomført med 71% deltagelse i 2015 og 2017, og vil bli gjennomført 2. hvert år i tiden fremover. 10-FAKTOR er et verktøy for leder-, medarbeider- og organisasjonsutvikling. De ti faktorene som måles er viktige innsatsfaktorer for å oppnå gode resultater ut fra organisasjonens mål og kvalitet på tjenestene. Resultatene fra undersøkelsen følges opp på enhetsnivå og inngår i enhetens utviklingsarbeid.

Innenfor ledelsesfeltet gjennomføres det en rekke interne kurs for ledere knyttet til bl.a. HMS, 10-FAKTOR, samtaleteknikk, sykefraværsoppfølging, tariff, omstilling, økonomi osv. I tillegg har rådmannen årlige ledersamlinger for alle ledere med fokus på Skien kommunes målsettinger og (mestringsorientert) ledelse. Dette arbeidet videreføres fremover. I 2018 er et ledelsessystem for kvalitet (TQM) innført i hele organisasjonen med særskilt fokus på HMS. I perioden fremover vil fokus være på videre implementering av systemet, samt uttak av rapporter og relevant informasjon knyttet til kommunens systematiske HMS-arbeid. Systemet ivaretar bl.a. kommunens HMS-dokumentasjon, samt risikovurderinger, avviksmeldinger og skademeldinger.

Digitalisering spiller en viktig rolle i kommunens arbeid med organisasjons- og tjenesteutvikling. Kommunens plan for økt digital kompetanse som ble vedtatt i 2018 legger viktige føringer for hva som kreves av digital kompetanse hos våre medarbeidere. Hvordan Skien kommune jobber med digitalisering og omstilling av aktiviteten vår blir også omtalt under investeringer, se kap 7.

Deler av kommunal sektor har utfordringer knyttet til høyt sykefravær og deltidsstillinger. Det vil i tiden fremover være fortsatt fokus på dette både nasjonalt og lokalt i Skien kommune. Internt i kommunen er det igangsatt ulike tiltak knyttet til disse temaene hvor man følger opp effekter og resultater i perioden fremover.

Innen enkelte fagområder er det for tiden rekrutteringsutfordringer. P.t. gjelder dette bl.a. sykepleiere, rektorer og tekniske/akademiske stillinger. Det jobbes med ulike tiltak knyttet til disse utfordringene.

3 SITUASJONSANALYSEN

Situasjonsanalysen beskrive nåsituasjonen og utfordringene med basis i:

- Kostnadsanalyse fra Agenda
- KOSTRA² tall økonomi og tjenestetall

² Kostra står for **K**ommune-**S**tat-**R**apportering og gir statistikk om ressursinnsatsen, prioritering og måloppnåelse i kommuner.

- Kommunebarometeret³
- Siste tertialrapport

Forslaget til økonomiplan 2019-2022 viser at vi vil ha lavere inntektsvekst enn tidligere år, mens behovene og ambisjonene for det kommunale tjenestetilbudet øker.

3.1 KOSTNADSANALYSE

Skien har våren 2018 fått gjennomført en økonomigjennomgang⁴, basert på regnskapstall 2017. Denne viser at Skien driver de tjenesteområder som er undersøkt 1082 kroner pr innbygger dyrere enn kostragruppen.

Hovedkonklusjonen fra rapporten er som følger:

«Skien har tatt mange grep for å effektivisere driften de siste årene. Likevel er det potensiale for innsparinger på flere områder ved å se til hvordan sammenlikningskommunene drifter sine tjenester. Agenda Kaupang peker ikke på konkrete sparetiltak og vurderer gevinster, men viser til forskjeller i utgiftsnivå mellom Skien kommune og de andre kommunene. For alle tjenestene vi har undersøkt i oppdraget driver Skien 1082 kroner dyrere pr. innbygger enn kostragruppen når tekniske tjenester holdes utenfor. Det innebærer et innsparingspotensiale på godt over de 40 millioner kroner som er målsetningen for økonomiplanperioden. Innsparingene kan nok ikke realiseres uten å gjøre større grep som å avhende arealer, endre på strukturer i grunnskolen, endre tjenestetilbudet i pleie og omsorg, om mulig endre aktiviteten i barnevernet og voksenopplæringen. Ikke minst bør kommunen avstemme ambisjonsnivået i kultur og idrett til regional satsning som for eksempel Ibsenhuset, Skien Fritidspark og regionalt teater, mot hva kommunen har råd til. Kommuneøkonomien vurderes som sunn, men handlingsrommet er fortsatt lite og politiske prioriteringer må dermed gjøres med presisjon og med omtanke for hvilken ressursituasjon kommunen er i.

De forskjellige tjenestene i Skien har ulikt potensiale for innsparing sammenliknet med kostragruppen og de andre kommunene. Det overordnede bildet er at Skien har en stram økonomi med lave inntekter og må tilpasse seg dette ved å gjøre krevende prioriteringer mellom individrettede tjenester som dekker et tjenestebehov og generelle tjenester til befolkningen. Fremtidige investeringer og låneopptak gjør at driften må tilpasse seg økte rente- og avdragsutgifter i årene som kommer samt sikre seg robusthet som gjør at svingninger i rentenivå kan betjenes.»

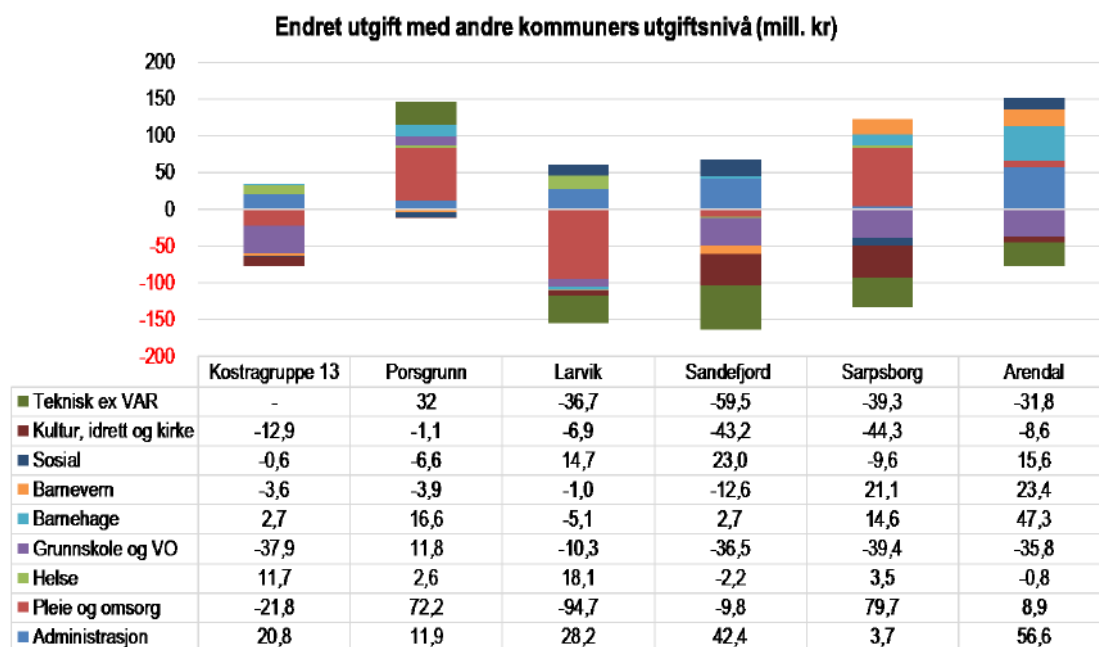
- Skien har tatt mange grep for å effektivisere driften de siste årene. Likevel er det potensiale for innsparinger på flere områder ved å se til hvordan sammenlikningskommunene drifter sine tjenester.

³ Kommunebarometeret er en måling som publiseres av Kommunal rapport og som viser hvordan kommunen presterer målt mot resten av kommune- Norge.

⁴ Rådmannen bestilte en kostnadsanalyse fra Agenda som ble presentert for formannskapet i eget møte den 29. august 2018.

- Det overordnede bildet er at Skien har en stram økonomi med **lave inntekter** og må tilpasse seg dette ved å gjøre **krevenne prioriteringer** mellom individrettede tjenester som dekker et tjenestebehov og generelle tjenester til befolkningen.
- Fremtidige investeringer og låneopptak gjør at driften må tilpasse seg økte rente- og avdragsutgifter i årene som kommer samt **sikre seg robusthet** som gjør at svingninger i rentenivå kan betjenes.
- For alle tjenestene vi har sett på i oppdraget driver Skien 1082 kroner dyrere pr. innbygger enn kostragruppen når tekniske tjenester holdes utenfor. Det innebærer et innsparingspotensiale på godt over de 40 millioner kroner som er målsetningen for økonomiplanperioden.
- Innsparingene kan nok ikke realiseres uten å gjøre større grep.

Teoretisk innsparingspotensiale sammenliknet med andre:

Tallene over viser at Skien kommune har høyere netto driftsutgifter til kultur og idrett, barnevern, grunnskole og pleie og omsorg, sammenliknet med kostragruppen. Sosialtjenesten ligger rett over kostragruppen. Tjenestene barnehage, helse og administrasjon drives rimeligere enn kostragruppen.

Legger man sammen tjenestene på tvers av kommunene med høyest innsparingspotensiale vil man oppnå en samlet sum på over 300 millioner kroner. Dette er nok ikke et realistisk regnestykke eller ønsket størrelse å oppnå, men viser at potensialet kan ligge i flere tjenester.

3.2 KOSTRAANALYSE

Skien kommunes drift ligger stort sett nær snittet i kommunegruppe 13⁵. Det er tidligere vist at kommunen har lave frie inntekter og at man dermed må forvente å holde driftsnivået nær/litt under kommunegruppe 13.

Tabell over netto driftsutgift per innbygger og tjenesteområde, Skien opp mot kommunegruppe 13:

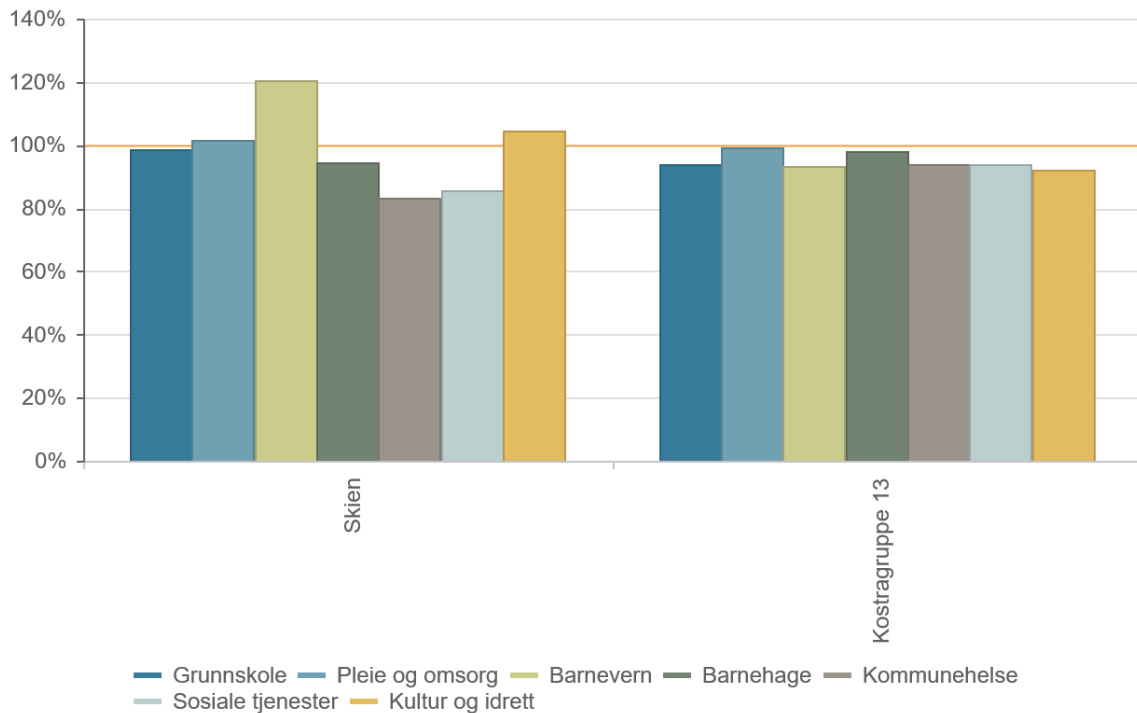
	Skien	Kostra-gruppe 13
Pleie og omsorg	17 406	17 153
Grunnskole	13 443	12 780
Barnehage	7 933	8 159
Adm, styring og fellesutgifter	3 650	4 171
Sosiale tjenester	2 508	2 749
Kommunehelse	2 176	2 451
Barnevern	1 913	1 477
Kultur og idrett	2 403	2 121
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	538	644
Andre områder	2 901	2 253
- <i>Brann og ulykkesvern</i>	764	746
- <i>Kommunale boliger</i>	-37	54
- <i>Samferdsel</i>	1 051	805
- <i>Næringsforv. og konsesjonskraft</i>	558	71
- <i>Kirke</i>	565	577
Totalt	54 872	53 958

Tallene over er justert for utgiftsnivå (statens beregning av kommunens utfordringer på det aktuelle tjenesteområde i forhold til landsgjennomsnittet. Utgiftsbehovet defineres i Statsbudsjettet, grønt hefte)

Tabellen over viser også at vi for de fleste områder ligger på nivå med, eller noe under kommunegruppe 13. Tallene kan ikke brukes for å si noe direkte om produktivitet, da det ikke viser enhetskostnader ved et bestemt tjenestetilbud.

⁵ Kostragruppe 13 Kommunene er gruppert etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser. Store kommuner utenom de fire største er i kostragruppe 13.

Ressursbruk:

Figuren over viser kommunes egne utgifter på tjenesteområder korrigert for kommunens eget utgiftsbehov. Landsgjennomsnittet vises som 100%. Er ressursbruken høyere enn 100% så bruker kommunen mer penger enn landsgjennomsnittet korrigert for kommunens utgiftsbehov. Ligger vi under 100% bruker vi mindre. Kommunene i kostragruppe 13 bruker i snitt mindre enn landsgjennomsnittet på alle områder med unntak av pleie og omsorg. Skien ligger over på barnevern og kultur og idrett, mens grunnskole og pleie- og omsorg ligger om lag på landsgjennomsnittet, de andre fagområdene ligger under landsgjennomsnittet.

Kommentarer til tallene i tabellene over:

Tabellene bygger på regnskapstall 2017.

Tallene som er valgt viser netto driftsutgifter. For de områdene hvor brukerbetaling er en del av grunnlaget vil f.eks. lave brukerbetaling som følge av lav inntektsevne påvirke nettobeløpet.

3.3 KOMMUNEBAROMETERET

Hovedanalysen for kommunebarometeret viser at Skien er plassert som nr 256 av kommunene uten justering for inntektsnivå. Når det justeres for kommunenes veldig ulike økonomiske rammebetingelser, kommer Skien på 152. plass. Nøkkeltallene er samlet sett litt svakere enn normalen i Kommune-Norge. Skien er bare inne på Topp 100-lista innen enhetskostnader. Kommunen har sin svakeste plasseringer innen sosialtjeneste og helse.

(det er viktig å legge merke til at ikke alle ting blir målt og at plassering et enkelt år kan skyldes tilfeldigheter).

Kommunebarometerets hovedanalyse er som følger:

«Grunnskolen: Avgangskarakterene på 10. trinn i Skien har vært en del under middels de siste fire årene, målt mot resten av Skole-Norge. Resultatene i fjor var omtrent på samme nivå som snittet de siste fire årene. På ungdomsskolen oppfyller 66 prosent av lærerne i matematikk, engelsk og norsk nye krav til fordypning i fagene. Snittet for hele landet er 68 prosent.

Pleie og omsorg: 78 prosent av de ansatte i pleie og omsorg i Skien har fagutdanning. Det er litt bedre enn i normalkommunen. Landsgjennomsnittet er på 74 prosent. Andelen er omtrent uendret det siste året. Målt mot hvor mange over 80 som faktisk bor på sykehjem, har kommunen en middels andel plasser avsatt til demente. Nasjonalt er anslaget at fire av fem gamle på sykehjem er demente. I Skien er 39 prosent av plassene ment for demente. Kommunene skal gi et tilbud til funksjonshemmete også utenom arbeid og studier. I Skien er det 74 prosent som har fått oppfylt sitt behov. Andelen er høy målt mot resten av landet. Snittet i Kommune-Norge er 60 prosent. De beste ligger på 85 prosent

Barnevern: Når vi korrigerer andelen av barn som er i barnevernet for behovet, er andelen i Skien ganske lav målt mot resten av landet. Selv om Skien ligger bedre an enn normalkommunen, er det fortsatt noen saker som tar lang tid å behandle. Kommune-Norge har blitt bedre de siste årene, snittet er nå 87 prosent. Av barn med tiltak er 31 prosent i fosterhjem eller institusjon. Snittet i Kommune-Norge ligger på 27 prosent. I barometeret regnes høy andel tiltak i hjemmet som positivt.

Barnehage: Bemanningen i barnehagene i Skien er lav målt mot dem som har best tall her. Som regel er bemanningen lavere jo større kommunen blir. Snittet er 6 barn per årsverk. 42 prosent av ansatte i kommunale barnehager har pedagogisk utdanning. Landsgjennomsnittet er 36 prosent. Andelen menn som jobber i barnehagene i Skien er godt under snittet. Hva skal til for å nærme seg de beste kommunene? 79 prosent av barna med minoritetsbakgrunn går i barnehage, ifølge tallene. Det er midt på treet målt mot resten av landet. Snittet er 77 prosent. Ulike tellestidspunkt for barn i barnehage og antall minoritetsspråklige barn er en marginal feilkilde.

Helse: Legedekningen i Skien er en del lavere enn i mediankommunen. Kommunestørrelse har stor betydning på dette punktet. Det er ledig plass på 19 prosent av fastlegelistene. Det er litt lav dekning av helsesøster målt mot antall småbarn i kommunen. Antall ansatte med videreutdanning innen psykisk helse er middels, målt mot antall innbyggere.

Sosialtjeneste: Unge mottakere går litt lenger på sosialhjelp i Skien enn i normalkommunen. I barometeret regnes kort stønadstid som bra. Det må være positivt at sosialhjelp er en midlertidig løsning på vei mot noe mer permanent. Blant de under 25 år, er andelen på sosialhjelp korrigert for behovet på 3,6 prosent, mens snittet i Kommune-Norge ligger på 3,7 prosent. Sosialstønad gis i over 10 måneder til 25 prosent av de som mottar støtte. Andelen er ganske høy, kommunen er på 279. plass på denne tabellen. Andelen mottakere som har sosialhjelp som hovedinntekt er veldig høy. I barometeret er det positivt at få har sosialhjelp som hovedinntekt. Snittet i Norge er 41 prosent.

Økonomi: Korrigert netto driftsresultat var 2,2 prosent i fjor. Mange kommuner leverte bedre marginer. Teknisk beregningsutvalg anbefaler en pluss på 1,75 %. Skien havner på 235. på denne tabellen for 2017. Målt over de siste fire årene har driftsmarginen vært solid. Netto renteeksponert gjeld er på nivå med landsgjennomsnittet (45 prosent), målt mot brutto driftsinntekter. Investeringsnivået har vært lavt i Skien de fire siste årene.

Kostnadsnivå: Netto utgifter til grunnskolen (korrigert for utgiftsbehovet) i Skien er lave. Kommunen er på 83. plass på denne tabellen. Innen pleie og omsorg ligger kostnadene midt på treet. Barnehagekostnadene er ganske lave målt mot resten av landet. Kostnadene innen barnevernet ligger nærmere de billigste enn de dyreste kommunene.

Figur: Kommunebarometeret 2010-2018:
Utvikling over tid (sammenliknbar serie)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nøkkeltallene alene	318	42	349	393	383	286	279	265	256
Totaltabellen - justert for økonomiske forutsetninger	217	50	297	347	322	209	213	187	152
Grunnskole				224	264	251	238	226	136
Pleie og omsorg	360	360	359	389	367	310	186	199	241
Barnevern				102	177	163	158	244	187
Barnehage	227	185	116	182	220	243	232	228	237
Helse		381	375	399	366	345	356	360	326
Sosial	347	336	329	308	317	322	361	359	356
Kultur	130	127	218	242	178	271	259	275	276
Økonomi			387	328	306	171	197	169	206
Kostnadsnivå				136	96	66	71	78	82
Miljø og ressurser	82	96	127	149	88	95	83	66	104
Saksbehandling			148	100	261	213	333	265	228
Vann, avløp og renovasjon				101	84	142	137	138	140

Plasseringene i denne tabellen er oppdatert med nøkkeltallene som er brukt i 2018-barometeret. Plasseringene vil derfor AVVIKE fra det som ble rapportert for ett eller flere år siden. På den annen side er tidsserien så sammenliknbar som det er mulig å få den.

(årstallene representerer det året kommunebarometeret publiseres, det betyr at 2018-tall er fra regnskapet 2017)

Figuren over viser at Skien havner på en 152. plass i kommunebarometeret for 2018. Da er plasseringen korrigert med hensyn på de økonomiske rammebetingelsene (lave frie inntekter).

Under viser figuren at Skien driver sine tjenester med et lavt kostnadsnivå. For å kunne ha et godt tjenestetilbud til våre innbyggere er det, med Skiens lave inntektsnivå, nødvendig å drive effektivt.

5 % vekt i barometeret	Enhetskostnader						82 .plass		Andel nøkkeltall som har blitt bedre		45
	Kommunens nøkkeltall			Plass	Snitt	Topp	Kommunens karakter				
	KB 2016	KB 2017	KB 2018	KB 2018	KB 2018	KB 2018	KB 2016	KB 2017	KB 2018		
GRUNNSKOLE: Netto utgifter til grunnskole per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet (30 %)	12 389	12 920	12 871	83	13 342	11 999	5,5	5,0	5,2		
PLEIE OG OMSORG: Netto utgifter til pleie og omsorg per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet (35 %)	16 619	16 770	17 724	217	17 024	13 965	4,1	4,2	3,6		
BARNEHAGE: Netto utgifter til barnehage per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet (15 %)	7 687	7 770	7 968	92	8 360	7 471	5,3	5,4	5,3		
BARNEVERN: Netto utgifter til barnevern per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet (5 %)	1 827	2 091	2 375	242	2 189	1 171	4,5	4,3	4,1		
SOSIALTJENESTE: Netto utgifter til sosialtjeneste per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet (5 %)	2 116	2 215	2 061	135	2 522	929	4,4	4,7	4,5		
KOMMUNEHELSE: Netto utgifter til kommunehelse per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet (5 %)	2 209	2 315	2 181	63	2 603	1 938	5,1	5,1	5,4		
ADMINISTRASJON: Netto utgifter til administrasjon per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet (5 %)	3 772	3 165	3 103	34	3 789	2 795	4,6	5,6	5,6		

Kostnaden er beregnet ut fra netto utgifter i tjenesten i fjor, korrigert for utgiftsbehovet slik det framkommer i kriteriedataene i inntektssystemet for 2017. Den historiske kostnaden er justert for kommunal lønns- og prisvekst, slik at alle tall presenteres i faste 2017-kroner

3.4 DRIFTEN – SISTE PROGNOSE

Skien kommune har pr 2. tertial 2018 grei kontroll på økonomien. Likviditeten er god, og renten er fortsatt lav. Utfordringen ligger primært på følgende driftsområder: Sosialhjelp, barn med skolegang i andre kommuner, ressurskrevende brukere, overliggere fra sykehuset og strøm. Totalt merforbruk på drift på vel 40 mill.

Det meldes foreløpig om en antatt merinntekt på skatt og inntektsutjevning på 14 mill, samt mindreutgift pensjon 30 mill. Det meldes mindreutgift på lønnsoppgjøret 4 mill. I tillegg anslås det merinntekter knyttet til integreringstilskudd, eiendomsskatt og mindreutgifter renter.

Antatt positivt regnskapsresultat anslås til om lag 19 millioner.

Selv om det forventes positivt regnskapsresultat for 2018 viser analysen at driftsområdene er presset og at man for flere av områdene kan regne med at deler av merforbruket er varig. Når det gjelder inntektssiden som dekker opp for merutgiften er situasjon motsatt, der er mesteparten av inndekningen engangs.

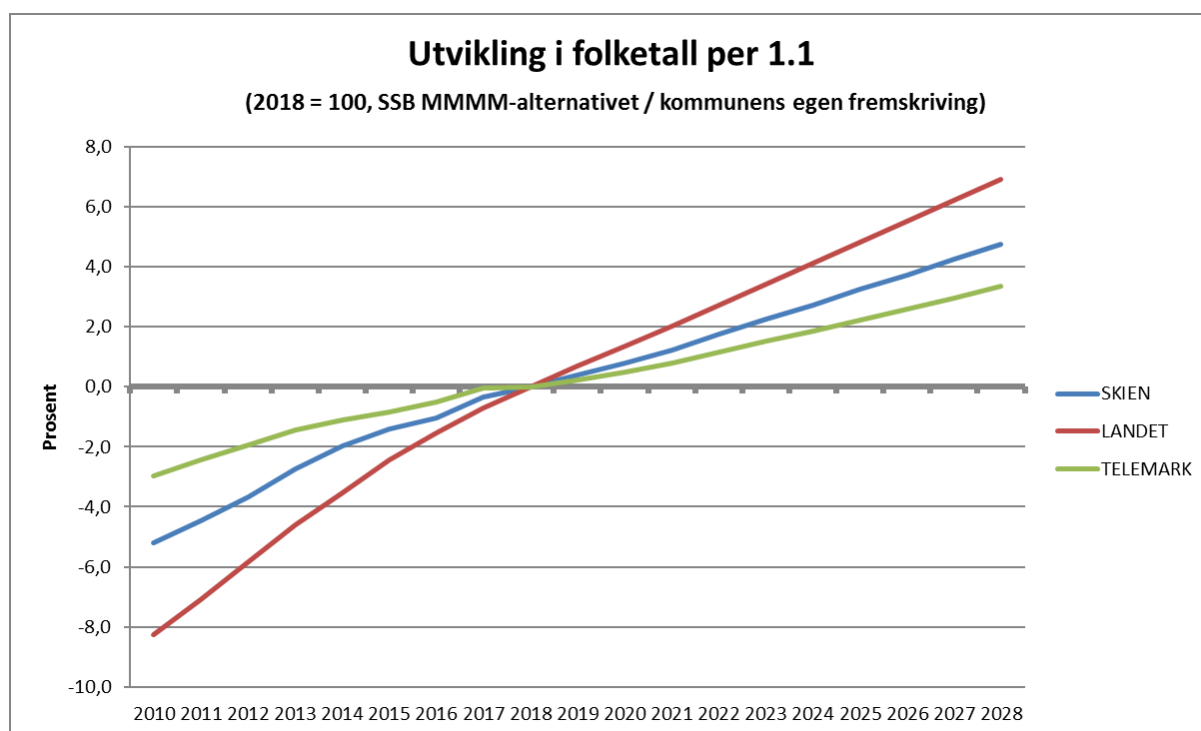
3.5 DEMOGRAFIUTFORDRINGER

Statistisk Sentralbyrå (SSB) la fra nye befolkningsframskrivinger i juni 2018. De skriver følgende:

«De siste tiårene har folketallet i Norge hatt kraftig vekst, på grunn av både høy nettoinnvandring, relativt høy fruktbarhet samt få personer i eldre alder der det er vanlig å dø. I befolkningsframskrivingenes hovedalternativ flater befolkningsveksten ut de neste ti årene før den synker videre.»

Denne viser en lavere befolkningsvekst enn forrige framskriving fra 2016

Figur (kilde SSB) som viser endringen i befolkning fra 2018 målt i prosent for Skien, Landet og Telemark ved mediumalternativet⁶:

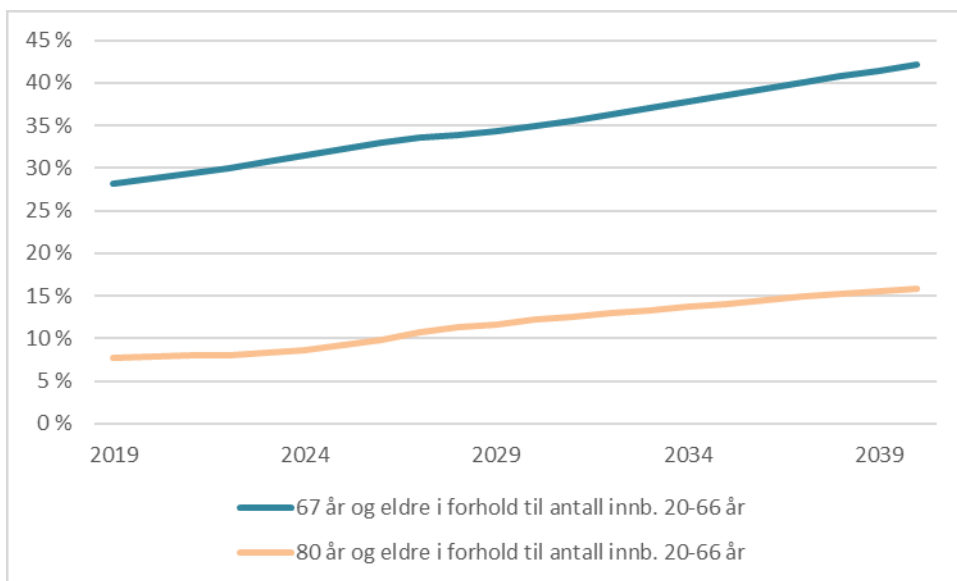
(MMMM alternativet betyr forutsetning om medium vekst).

Antall eldre i forhold til personer i yrkesaktiv alder

Den demografiske utviklingen med flere eldre og færre i yrkesaktiv alder gjør at man må være forberedt på strammere offentlige budsjetter i årene framover.

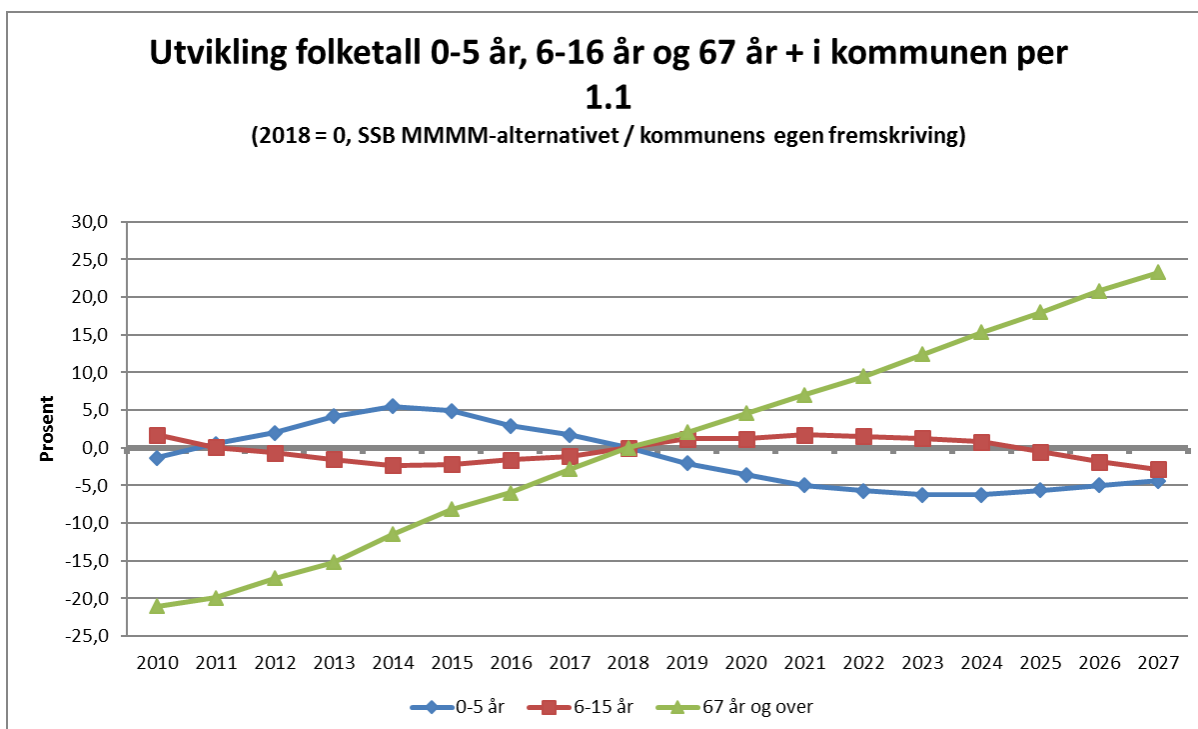
For Skiens del vil forholdstallene endre seg slik basert på SSBs prognose (mellomalternativ):

⁶ Medium – MMMM – middels nasjonal vekst, levealder, fruktbarhet, innvandring

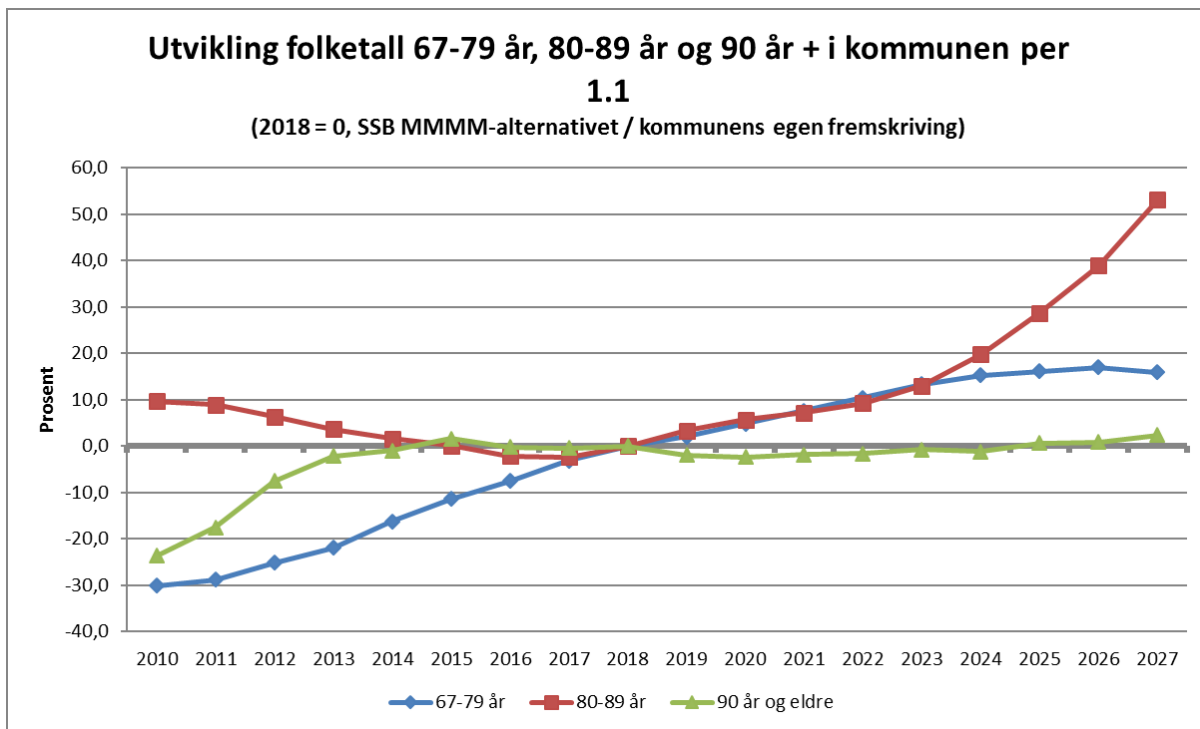

Innbyggere 20-66 år er definert som yrkesaktiv alder. En økning i forholdstallet betyr at det er færre innbyggere i yrkesaktiv alder (20-66 år) per innbygger i den eldre aldersgruppen.

Under vises tabeller for utvikling i folketall for Skien (endring i prosent i forhold til 2018) fordelt på noen aldergrupper:

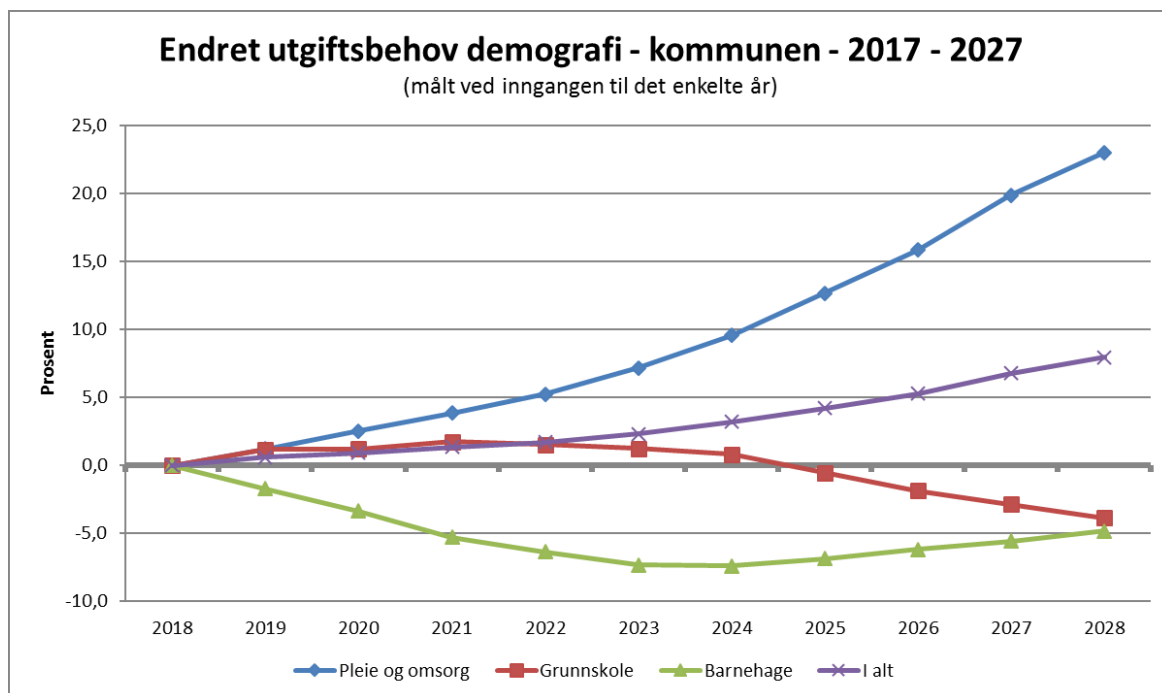

Figuren viser at det er befolkningen over 67 år som vil øke.

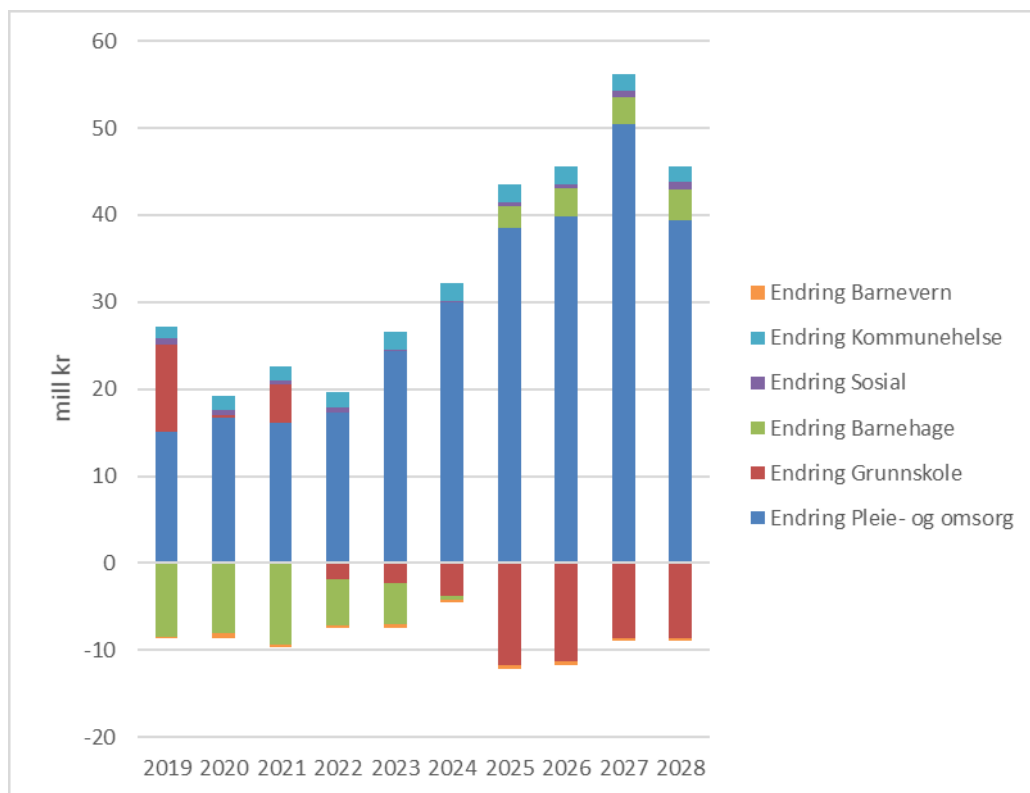

Blant befolkningen over 67 år vil den store veksten skje i gruppen 80-89 år.

Dersom man f.eks. framskriver 2018 standard, samme dekningsgrader og landsgjennomsnittets utgifter pr innbygger i ulike aldergrupper vil man få følgende årlig endringer i brutto utgiftsbehov per tjenesteområde i Skien dersom en kun korjterer for befolkningsendringer fra 1/1-18:

Figur som viser endring i prosent fra 2018, brutto utgifter, basert på SSBs befolkningsprognoser

Figur, Skien, basert på SSB sine befolkningsprognoser juni 2018, tall i hele mill.

Figurene over viser at det fra 2023 og utover vil demografiutgiftene for pleie- og omsorg være de som øker mest, mens det vil være en nedgang i barnehage allerede fra 2019 og på grunnskole fra 2022. Befolkningsframskrivingene er kun prognoser og beregningen er sårbar for enkeltårsvariasjoner så modellen bak figuren er ment som noe som kan vise utviklingstrekk, mens utslag enkeltår kan ikke brukes direkte.

3.6 OVERORDNEDE ØKONOMISKE MÅL – RESULTATER

3.6.1 Innledning

Skien kommunes økonomiske mål er laget for at kommunen skal kunne ha god kontroll på egen økonomi, samtidig som man står godt rustet til å takle endrete rammebetingelser og uforutsette hendelser.

Skien bystyre har vedtatt følgende overordnede mål for kommunens økonomiske nøkkeltall:

- Netto driftsresultat på mellom 2-3 % av driftsinntekter
- Driftsfond skal over tid utgjøre 5 % av driftsinntektene
- Netto lånegjeld (minus lånegjeld til VAR og formidlings lån) skal over tid utgjøre maks 60-65 % av driftsinntektene
- Kommunens løpende framtidige utbytter settes av på fond

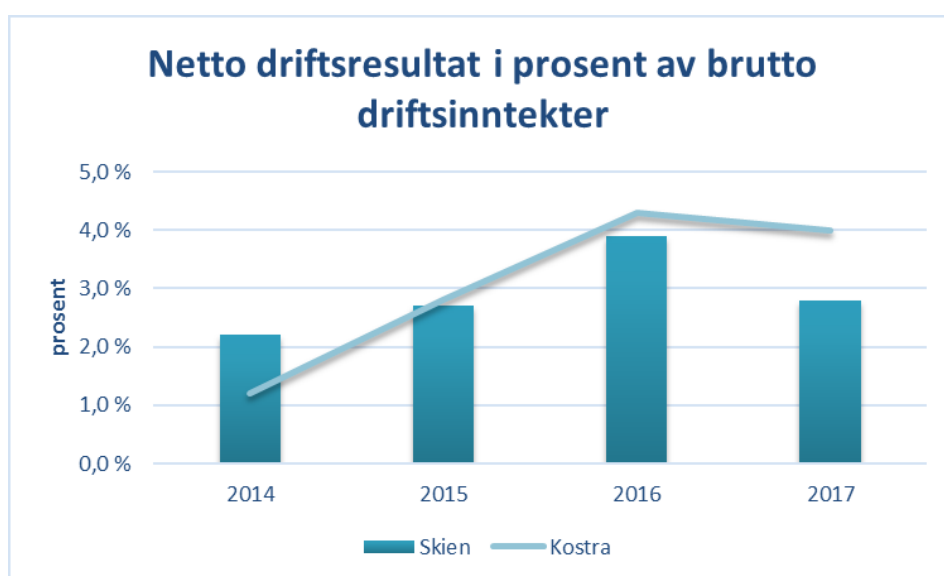
Til tross for at det totale økonomibildet viser en stram kommuneøkonomi viser den økonomiske analysen at Skien kommune har lyktes med å styrke sin økonomiske situasjon.

Årsaken er tredelt, det ene er en positiv inntektsutvikling, for det andre lave renter og for det tredje god økonomistyring.

I økonomiplanarbeidet har vi også startet en prosess der vi bruker de overordnede økonomimålene som en handlingsregel i forhold til utformingen av økonomiplanene. Det er også vurdert om vi bør ha en regel om avsetning til premieavviksfond for å nøytralisere virkningen av premieavviket på regnskapsresultatet. Rådmannen legger opp til å komme tilbake til dette våren 2019.

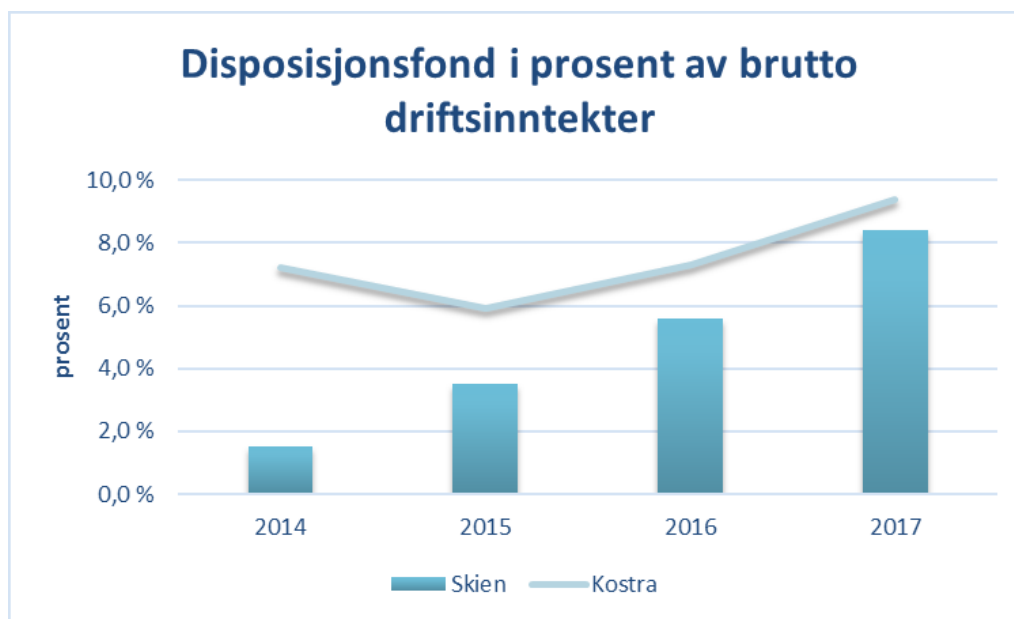
3.6.2 NETTO DRIFTSRESULTAT

Netto driftsresultat beskriver kommunens økonomiske handlefrihet, og viser hva kommunen har til disposisjon til egenfinansiering av investeringer og avsetninger til disposisjonsfond for å redusere økonomisk risiko.

Figuren viser netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter i perioden 2014-2017. Skiens netto driftsresultat forbedret fram til 2016 og hadde en liten nedgang i 2017, men ligger fortsatt over måltallet. Ofte brukes også korrigert netto drifts-resultat som nøkkeltall. Dette gir et mer korrekt bilde av den faktiske økonomiske balansen, men er foreløpig ikke brukt i offentlig statistikk, slik at en kan sammenlikne kommuner imellom.

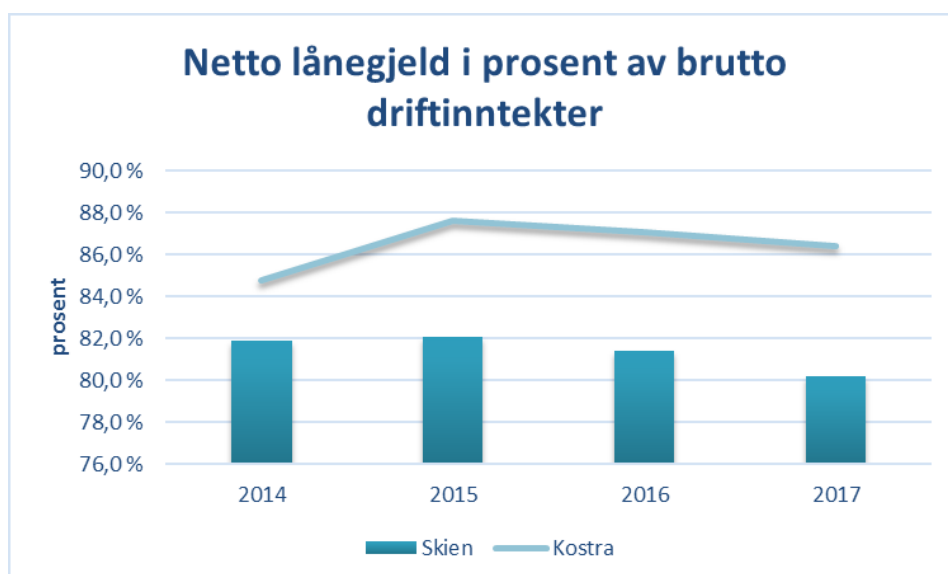
3.6.3 DRIFTSFOND

Kommunen bør til enhver tid ha en buffer til å møte uforutsette hendelser og til å dekke opp for det akkumulerte premieavviket⁷ i balansen. Nøkkeltallet viser en bedring. Med avsetningen etter regnskapssaken 2017 øker fondet ytterligere, men dette bokføres først som en avsetning i regnskapet for 2018.

3.6.4 NETTO LÅNEGJELD

Total gjeld (inkl selvfinansierende gjeld som VAR og formidlingslån)

⁷ Premieavvik – premie som er betalt, men ikke resultatført

Figuren over viser lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter. Gjelden i figuren over er ikke kun renteeksponert gjeld, men viser også VAR⁸ og formidlingslån. Til tross for at Skiens totale gjeld har økt i perioden, har den økt mindre enn brutto driftsinntekter og Skien ligger noe under nivået i kommunegruppe 13.

3.6.5 UTBYTTE

Det er usikkerhet rundt nivå på årlige utbytter, og disse har svingt betydelig de siste år. For at den kommunale driften ikke skal påvirkes av årlige svingninger er det vedtatt at utbytte knyttet til Skagerak skal settes av på fond. 2016 var første året det ble satt av midler til bufferfond – utbytte med 5,7 millioner kroner. Rådmannen har foreslått at det settes av utbyttmidler i 2019 med 12 millioner.

4 FORSLAG TIL STATSBUDDSJETT FOR 2019

Kommunens rammebetingelser fra statens side gis i kommuneproposisjonen på våren og følges opp i statsbudsjettet på høsten.

Dette handlingsprogrammet har basert seg på signalene gitt i kommuneproposisjonen i mai. og statsbudsjettet 2019 som ble lagt fram 8. oktober.

4.1 VEKST I FRIE INNTEKTER

Kommuneproposisjonen 2019 ble lagt frem 15. mai. Der vises det til at kommunesektoren har et godt økonomisk fundament, spesielt med tanke på at kommunesektoren har hatt en årlig realvekst i perioden 2013-2017 på 2,1%, men at handlingsrommet framover forventes å bli klart mindre. Dette fordi:

- «utgifter til velferdstjenester øker»
 - flere tjenestemottakere
 - bedre tilbud
 - krav fra befolkningen

Kommuneproposisjonen viste en vekst i kommunesektorens frie inntekter i 2019 på mellom 2,6 til 3,2 milliarder kroner. Statsbudsjettet gå en vekst på 2,6 mrd. Veksten skal dekke konsekvenser av den demografiske utviklingen, pensjonskostnader og vekst på noen satsingsområder.

beløp i hele mrd	2019
Vekst i frie inntekter i kommunesektoren	2,6
demografiendringer	-1,6
merkostnader pensjon	-0,6
satsinger	-0,5
økt handlingsrom (reell vekst)	-0,1

⁸ Var- Vann, avløp og renovasjon

4.2 NÆRMERE OM NOEN FORHOLD FRA STATSBUDEJETTET:

Deler av veksten i frie inntekter – knyttet til følgende satsingsområder

- **100 mill. kr habilitering og rehabilitering**

Stortinget vedtok en opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering for årene 2017–2019 ved behandlingen av Prop. 1 S (2016–2017).

Det ble i 2017 bevilget 100 mill. kroner over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett i tilknytning til opptrappingsplanen. I tillegg var 100 mill. kroner av veksten i kommunesektorens frie inntekter i 2017 begrunnet med opptrappingsplanen. For 2019 er 100 mill av den foreslåtte veksten i kommunesektorens frie inntekter begrunnet med opptrappingsplanen.

- **200 mill. kr opptrappingsplan rus**

Opptrappingsplan for rusfeltet (2016-2020) med 2,4 mrd

Hittil er rammen til Helse og velferd styrket med ca 15 mill.

For 2019 er 200 mill av veksten i frie inntekter begrunnet med en økt satsing i rusfeltet.

- **200 mill. kr tidlig innsats i skolen**

Det foreslås å videreføre den øremerkede bevilgning til flere lærerårsverk, i tillegg er 200 millioner av veksten i frie inntekter begrunnet med en særskilt satsing i skolen som blant annet kan brukes til flere lærerårsverk.

Utskrivingsklare pasienter psykiatri

- Det legges opp til at **kommunal betalingsplikt for utskrivingsklare pasienter fra 2019** også vil omfatte pasientgruppene i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling av rusavhengighet (TBE).
- Det vil overføres 185 mill midler fra de regionale helseforetakene til kommunenes rammetilskudd i forbindelse med denne omleggingen
- Prisen per utskrivingsklart døgn skal være den samme som for somatikk. Regjeringen vil komme tilbake med endelig forslag i statsbudsjettet for 2019.
- Lagt til grunn 185 mill inn i rammetilskuddet – og økt utgiften i helse og velferds ramme med 2 mill

Andre forhold:

- viderefører økonomiske gulrøtter – kommunereform
- rus/psykisk helse inn i kostnadsnøkkelen etter hvert
- vurdering av kriteriet antall psykisk utviklingshemmede i delkostnadsnøkkelen for pleie og omsorg
- Den kommunale deflatoren er anslått til 2,8%

Eiendomsskatt

Maksimal eiendomsskattesats for bolig- og fritidseiendommer foreslås redusert fra syv til fem promille med virkning fra 2020. For bolig- og fritidseiendommer foreslås det en obligatorisk reduksjonsfaktor på 30 prosent, og eiendomsskattegrunnlaget kan dermed

maksimalt utgjøre 70 prosent av markedsverdien. Videre foreslås det at det skal bli obligatorisk å benytte skatteetatens formuesgrunnlag som markedsverdi for boliger og fritidsboliger fra og med 2020. For kommuner som har gjennomført alminnelig taksering i 2013 eller senere foreslås det en overgangsregel som gir kommunene mulighet til å fortsette å bruke egne takster til og med 2023.

5 KOMMUNENS ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER

5.1 INNLEDNING

Fallet i oljeprisen siden sommeren 2014 har omfattende konsekvenser for norsk økonomi. Nedgangen i oljesektoren skaper ringvirkninger i økonomien forøvrig. Konjunkturrendringer i samfunnet påvirker kommunens økonomiske rammebetingelser gjennom mange parametere, som blant annet rentenivå, arbeidsledighet, skattevekst.

5.2 LØNNS-, PRIS- OG RENTEFORUTSETNINGER

Veksten i norsk økonomi har tatt seg noe opp, og den registrerte ledigheten er på vei ned. Kapasitetsutnyttningen er fortsatt under normalnivå, men det ser ut for at nedgangen er stoppet opp. Norges bank forventer at veksten i fastlandsøkonomien vil bli høyere i 2018 enn den har vært de siste årene og at den vil holde seg opp i årene fremover.

Norges Banks anslag (sept 2018) på pris og lønnsvekst i perioden er slik:

	2018	2019	2020	2021
Årslønn	2,8%	3,2 %	3,8 %	3,9 %
Prisvekst *)	2,4 %	1,3 %	1,4 %	1,8 %

*) Konsumprisindeks

SSBs anslag (sept 2018) på pris og lønnsvekst i perioden er slik:

	2018	2019	2020	2021
Årslønn	2,8%	3,3 %	3,6 %	4,0 %
Prisvekst *)	2,8 %	1,7 %	1,5 %	2,0 %

*) Konsumprisindeks

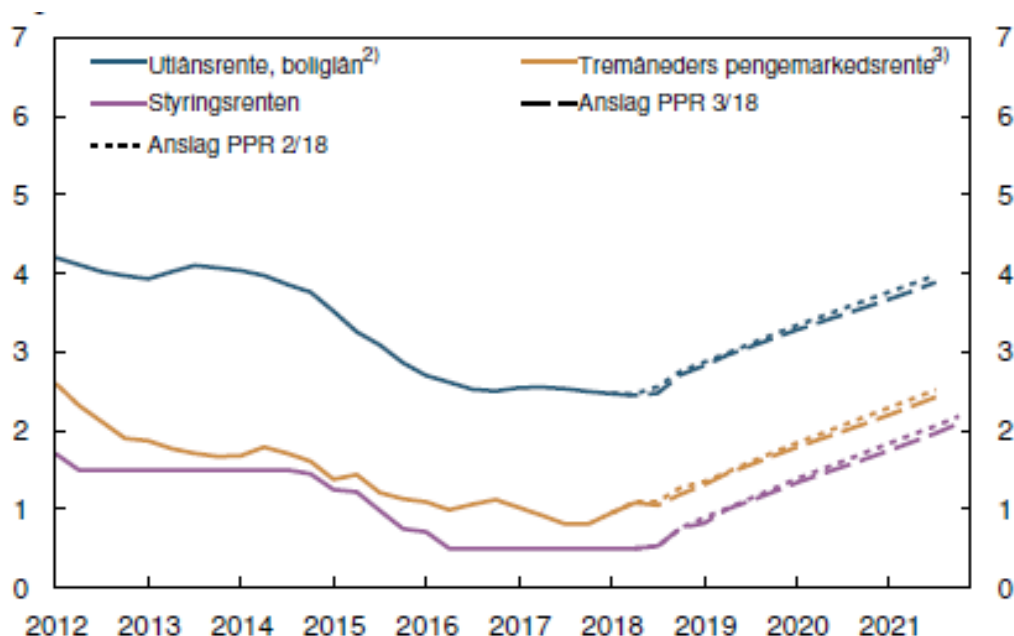
Rådmannen har lagt til grunn en forventet lønnsvekst på 3,25 %, og en prisvekst på 2,1%. Det gir en gjennomsnittlig vekst i driftsrammen på 3,02 %. Den kommunale deflatoren er i statsbudsjettet satt til 2,8% med en prisvekst på 2,1% og lønnsvekst på 3,25% (vektene i deflatoren er hhv 66% og 32%, mens vi justerer rammene med en vekst på hhv 80% og 20%).

Det er i rådmannens budsjettframlegg lagt til grunn følgende rentesatser i perioden:

	2019	2020	2021	2022
Rentesats gamle lån	2,1 %	2,4 %	2,6 %	2,8 %
Rentesats nye lån	1,9 %	2,3 %	2,7 %	3,0 %
Rentesats inntekter bank	1,8 %	2,0 %	2,2 %	2,3 %
Rentesats inntekter plasseringer	2,0 %	2,2 %	2,5 %	2,5 %

Rentene er basert på en analyse av faktiske renteaftaler og forventninger om renteutvikling.

Renteutviklingen er basert på mange forutsetninger som er svært usikre. Lave renter kan gi sårbarhet i det finansielle systemet. Det kan utløse eller forsterke et tilbakeslag i økonomien. Norges bank har i sin siste rapport (sept. 2018) lagt til grunn følgende forventninger om rente:

Figur renter i prosent 1. kvartal 2012- 4. kvartal 2021, kilde: Pengepolitisk rapport Norges Bank 3/2018

Det er som figuren over viser svært lave renter nå. Det forventes at renten settes opp og at den økes gradvis. Dette er innarbeidet i budsjettgrunnlaget.

5.3 FRIE INNTEKTER

Kommunens frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd.

I statsbudsjettet er det varslet en vekst. Den varslede veksten er lagt til grunn for anslagene for 2019. For økonomiplanperioden er det ikke lagt inn realvekst, se tabell under:

Frie inntekter <i>tall i hele mill</i>	R 2016	R 2017	budsjett 2018	Prognose 2018	2019	2020	2021	2022
Skatt formue og inntekt	-1 298	-1 351	-1 367	-1 377	-1 401	-1 439	-1 483	-1 527
Innt.utjevning	-166	-176	-177	-181	-183	-188	-194	-200
Sum skatt og inntekstutjevning	-1 463	-1 527	-1 544	-1 558	-1 585	-1 627	-1 676	-1 727
%-vis endring skatt og inntekstutj		4,3 %	1,1 %	2,1 %	2,6 %	2,7 %	3,0 %	3,0 %
Rammetilsk. eks skjønn/innt.	-1 196	-1 250	-1 276	-1 276	-1 341	-1 383	-1 424	-1 467
%-vis endring rammetilskud	-	4,5 %	2,1 %	2,1 %	5,1 %	3,1 %	3,0 %	3,0 %

(tall i hele mill)

(vekst 2018-2019 fra budsjett og ikke prognose)

Sum skatt, inntekstutjevning og rammetilskudd for 2019 er lagt i tråd med anslått frie inntekter for Skien i statsbudsjettet, med 2,972 mrd. De øvrige årene er det ikke innarbeidet forventet vekst i frie inntekter utover kun antatt pris og lønnsvekst (kommunal deflatorvekst).

Forutsetninger:

Skatteinnngangen for 2018 er fortsatt er usikker. I revidert nasjonalbudsjett ble det lagt til grunn en skattevekst på 1%. Statsbudsjettet som ble lagt fram i oktober 2018 signaliserer en forventet vekst i 2018 på 2,4%. Det er anslått merinntekt skatt og inntektsutjevning på 2,4 mrd for kommunesektoren samlet i 2018.

5.4 ANDRE INNTEKTER

5.4.1 Utbytter

Skagerak Energi

Styret i Skagerak Energi har vedtatt et utbytte for 2017 på 178 millioner kroner (kommer til utbetaling i 2018). Skiens andel av dette vil innebære en utbetaling i 2018 på 27 mill kroner, eller 3,5mill mer enn budsjettet. Det er lagt inn utbytte 22 mill hvert år i perioden 2019-22.

Kontorbygg

3 mill. i 2018, samme nivå er lagt inn hvert år 2019-2022.

Bjorstaddalen

Selskapet ble opprettet i 2014. Det er lagt inn en forventning om årlige utbytter på 6,5 mill.

	R2016	R2017	B2018	2019	2020	2021	2022
Sum utbytte	20,7	20,8	33,1	31,6	31,6	31,6	31,6
- andre	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
- Bjorstaddalen	4,3	3,4	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5
- Kontorbygg	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
- Skagerak Energi	13,4	17,3	23,5	22,0	22,0	22,0	22,0

I vedtatte økonomiske handlingsregler er det satt opp en målsetting om å sette av Skagerak utbytte til fond. Dette er kun gjennomført delvis i 2016 og det er kun funnet rom for forslag om avsetninger til utbyttefond i på 12 mill i 2019.

5.4.2 Konesjonskraftsinntekter

Konesjonskraftsinntekter har variert i størrelse fra 0,24 mill. til 1,4 mill. I vedtatt økonomiplan ligger det inne 0,2 mill. hvert år.

5.4.3 Andre statstilskudd

Tilskudd særlig ressurskrevende tjenester ble på 90,4 mill. i 2017. Opprinnelig budsjett for 2018 er på 92,9 mill. Budsjettet for 2018 er økt til 123,6 mill på en forventet vekst i antall/utgiftsnivå knyttet til brukere og en engangsinntekt fra 2017.

Nivået fra 2018 er videreført med unntak og engangsinntekten fra 2017 og det er også hensyntatt den økte egenandelskravet som ble foreslått i statsbudsjettet.

(Bystyret har vedtatt at bruk av evt merinntekter knyttet til flyktingområdet/særlig ressurskrevende tjenester er delegert til rådmannen.)

Kommunen mottar også kompensasjonstilskudd for omsorgsboliger og en rentekompensasjonsordning for skolebygg. Budsjettene her er innarbeidet i tråd med forventet rentenivå.

5.4.4 Integreringstilskudd

Bosetting av flyktninger er en tjeneste som finansieres gjennom det statlige integreringstilskuddet.

Bystyret behandlet sak om bosetting av flyktninger 2018 i sak nr. 194/17.

Vedtaket har følgende punkter:

- Skien kommune følger anmodningen fra IMDI og bosetter 50 flyktninger inkludert 2 enslige mindreårige i 2018.
- Det vises til tidligere vedtak i bystyret vedrørende kommunenes ansvar for å delta i den felles dugnad det er å bosette flyktninger som har fått oppholdstillatelse i Norge. Når staten nå gjennom UDI ber kommunen om å bosette inntil 50 flyktninger med oppholdstillatelse er dette under det måltall som er satt fra bystyret i Skien.
- Skien kommune vil støtte en human og rettferdig flyktninge- og asylpolitikk.
- Lokalt er det politiske ansvaret å bosette flyktninger. Skien kommune ønsker å ta sitt ansvar og bosette inntil 1 % av de som får bosetting i landet dersom UDI ber om det.

Etter dette har UDI kommet med en tilleggsanmodning om bosetting av 10 ekstra i 2018.

Integreringstilskuddet for 2019 er lagt inn med om lag 80 mill kroner. Det samme beløpet er lagt inn hvert år i perioden, kun deflatorjustert.

Dersom inntekten blir vesentlig endret som følge av interne flyttinger/familiegjenforeninger eller vedtak om antall, vil det kunne påvirke inntekten. Det foreslås at ordningen med rådmannens fullmakt til å fordele eventuelle kutt/økning i aktivitet i kommunalområdene basert på eventuelle mindreinntekter/merinntekter på integreringstilskuddet videreføres.

5.4.5 Renteinntekter

Renteinntektene er beregnet ut fra forventet likviditet og rentesatser (se egen tabell under renter).

5.4.6 Bruk av fond

Det er ikke budsjettert med bruk av fond i driften, med unntak av at deler av tidligere års regnskapsmessig resultat er satt av til senere bruk som et bidrag til finansiering av nytt museumsbygg for Telemark museum i 2019 jfr. vedtak i 2016 og et liten avsetning i 2020 og 2021 med bruk i 2022 for å saldere økonomiplan.

5.4.7 Gebyrinntekter

Se egne saker til hovedutvalgene

5.4.8 Eiendomsskatt

Det er budsjettert med inntekter på eiendomsskatt på 149 millioner kroner i 2018. Det forventes at dette inntektsnivået blir 2 mill høyere enn budsjett.

Vedtatt økonomiplan:

<i>Tall i hele mill</i>	R 2016	R 2017	Budsjett 2018	Prognose 2018	2019	2020	2021	2022
Eiendomsskatt	-133	-143	-149	-151	-153	-157	-162	-167

For øvrig år er det lagt inn pris/lønnsvekst og volumvekst.

5.5 UTGIFTSSIDEN - FELLESOMRÅDER

5.5.1 Avsetning til fond

Det er budsjettert avsatt til utbyttefond 12 millioner i 2019. Årene etter er det ikke funnet rom for å sette av til utbyttefond.

5.5.2 Avdrag

Avdragene øker fra 172 mill i 2019 til 198 mill i 2022.

5.5.3 Pensjon

Følgende satser ligger i budsjetttrammene:

	2018	2019
Skien kommunale pensjonskasse	18,56	20,24
Statens pensjonskasse	10,83	10,61
Kommunal landspensjonskasse	19,82	18,45

Reguleringspremien ble noe lavere i 2018 enn lagt til grunn, slik at de faktiske satsene i 2018 er blitt lavere enn vist i tabellen over.

Det er lagt inn premieavvik på vel 94 mill og amortisering av akkumulert premieavvik på 58,5 mill i 2019 (begge beløp inkl arbeidsgiveravgift).

5.5.4 Driftstilpasninger

For noen år tilbake ble det gjennomført en runde med driftstilpasninger. Dette resulterte i at Skiens utgifter i forhold til landstallene gikk ned og vi lå lavt på enhetskostnader. Etter det har utgiftene hatt en noe sterkere vekst enn landet, selv om det har vært en moderat vekst. Sett i lys av dette, at Skien fortsatt har lave inntekter og at analyser viser store behov for velferdstjenester i årene framover ble det satt i gang et prosjekt med å redusere utgifter i 2018 med en ambisjon om å gjennomføre driftstilpasninger ned 40 mill med virkning i 2019. Resultatet ble i underkant av 1% reduksjon (29 mill) på netto driftsrammer.

Det er lagt inn et uspesifisert kutt i perioden på 30 mill hvert år 2020-2022, samme nivå som årets reduksjon. Disse driftsreduksjonene er ikke fordelt og er foreløpig lagt som en mindretgift på obs-posten⁹ under rammeområdet Tilskudd andre og selskaper.

Regjeringen presiserer at det ligger et potensiale for effektivisering i kommunesektoren. Kommunalområder og enheter jobber kontinuerlig med prosesser for bedre utnyttelse av ressursene for om mulig å gi et best mulig tjenestetilbud. Noen prosesser er av en slik størrelse av de omtales spesielt i kommunalområdenes handlingsprogrammer, men de aller fleste gevinstrealiseringsprosesser foregår som en del av den løpende driften.

Det er også slik at kommunesektoren normalt får en vekst i frie inntekter hvert år. Dette er ikke innarbeidet i det framlagte budsjettforslaget og tanken bak det er at en eventuell vekst i inntekter og behov for nye tiltak bør settes opp mot eventuelle nedskjæringer.

5.6 HANDLINGSROM

Budsjettet som legges fram er stramt, og det ligger få nye tiltak inne i perioden. Det betyr at nye behov må finne rom innenfor eksisterende rammer, med unntak av to buffere:

- Det er lagt inn en buffer på 2 mill på tilskudd andre.
- Som nevnt er det lagt opp til en styrking av fond ved å avsette netto driftsresultat på 12 millioner i 2019.

Det er vedtatt en målsetting om å øke handlingsrommet ved å øke netto driftsresultat til mellom 2-3% årlig og ved å bygge opp fond. Skien kommunes driftsfond har økt vesentlig de siste år som en konsekvens av de gode regnskapsresultatene og nivået nå er i en størrelsesorden som er høyere enn det akkumulerte premieavviket.

Det er forventet en vekst i frie inntekter også i årene 2020-2022 for å dekke opp for økte utgifter til demografiendringer og til statlige satsinger. Denne er ikke lagt inn og det antas at dette vil gi rom for å dekke opp for forventet økt behov særlig i pleie og omsorg.

5.7 NYE TILTAK / ENDRINGER / TILPASNINGER

Rammene på kommunalområdene er framskrevet fra opprinnelig budsjett 2018. Deretter er alle varige budsjettendringer lagt inn og lagt til gjennomsnittlig pris/lønnsvekst. Alle endringer i forhold til denne justerte 2018 rammen vises i listen over endringer/nye tiltak/tilpasninger. Se kapittel 6.

5.8 INVESTERINGER OG FINANSIERING

Investeringer og finansiering er lagt inn slik i perioden:

⁹ Egen budsjettpost utenfor rammene brukt til reservert bevilging/uspesifiserte kutt

Budsjett	budsjett	budsjett	Budsjett	
2019	2020	2021	2022	
Budsjettskjema 2A - investering				
Investeringer i anleggsmidler	583	587	531	454
Utlån og forskutteringer	60	60	60	60
Kjøp av aksjer og andeler	11	11	1	1
Avdrag på lån	25	25	25	25
Dekning av tidligere års udekket				
Avsetninger				
Årets finansieringsbehov	680	683	617	540
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler	-507	-424	-349	-428
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-16	-20	-20	-5
Tilskudd til investeringer	-4	-111	-114	-21
Kompensasjon for merverdiavgift	-67	-73	-62	-54
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-30	-30	-30	-30
Andre inntekter				
Sum ekstern finansiering	-625	-659	-575	-539
Overført fra driftsbudsjettet	-11	-11	-1	-1
Bruk av tidligere års udisponert				
Bruk av avsetninger	-43	-13	-41	-
Sum finansiering	-680	-683	-617	-540

Se kapittel 7 for ytterligere detaljer.

Forslaget til investeringer gir slike nye låneopptak i perioden:

Tall i hele mill	2019	2020	2021	2022
Låneopptak startlån	-60	-60	-60	-60
Låneopptak VARinvesteringer	-176	-140	-144	-144
Låneopptak alle andre formål	-272	-224	-145	-224
sum låneopptak	-507	-424	-349	-428

5.9 USIKKERHETSFAKTORER

Renter

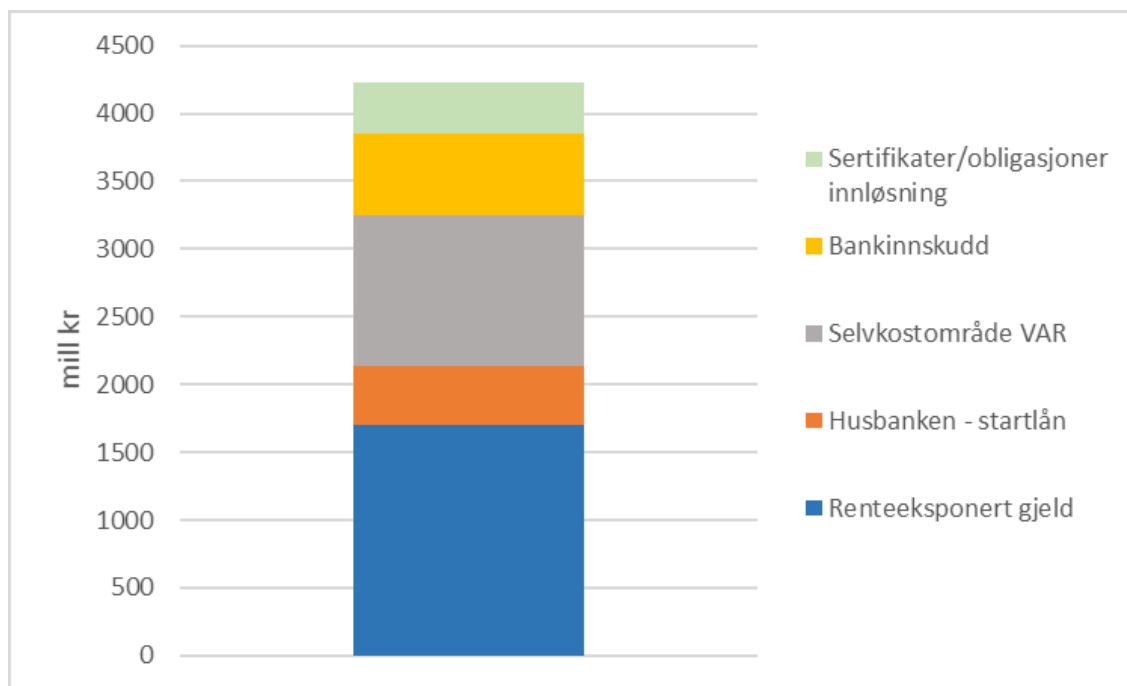
Prognosene for rentenivået er betinget av at utviklingen blir slik vi nå ser for oss. Anslag som er betinget på en gitt økonomisk utvikling, må generelt tolkes med varsomhet fordi det er lite sannsynlig at utviklingen i økonomien blir akkurat slik vi anslår. Det er følgelig betydelig usikkerhet knyttet til den fremtidige renten.

Det er fortsatt lagt til grunn lave renter i økonomiplanperioden, men med en større økning enn ved forrige rullering av økonomiplanen.

Prognosene er usikre. Pengepolitikken kan reagere på endringer i de økonomiske utsiktene, og dersom sammenhenger mellom rentenivået, inflasjonen og realøkonomien viser seg å være annerledes enn vi har lagt til grunn, vil det kunne påvirke kommuneøkonomien vesentlig.

Den rentebærende gjelden belaster kommuneregnskapet i ulik grad. Gjeld som er knyttet til finansiering innenfor VAR-sektoren betales av brukerne og bankinnskudd gir renteinntekter. Under er det satt opp en oversikt som illustrerer hvor stor del av gjelden som er renteeksponert.

Sum gjeld, 4,2 mrd samlet for Skien og andelen gjeld av dette som er renteekstponert kan illustreres slik:

Pensjon

Pensjonsprognosen baseres på forutsetninger om framtidig lønnsvekst, renteavkastning i selskapene og andre forhold. Det betyr at små justeringer her vil kunne utgjøre store utslag på utgiftene til pensjon. En renteoppgang vil kunne bety lavere pensjonskostnader, men med dagens premieavviksordning vil ikke dette slå ut på evt regnskapsresultat, men på premieavvikene og derigjennom muligheter for redusert akkumulert premieavvik.

6 FORSLAG TIL ENDRINGER OG NYE TILTAK I DRIFTEN

Nedenfor vises styrkinger og reduksjoner i rammene basert på analyser av dagens situasjon, demografiendringer, antakelser om endringer i statsbudsjett og andre dokumenterte behov.

Tabell 1 nye tiltak i forhold til opprinnelig budsjett 2018:

Tiltaksnavn:	2019	2020	2021	2022
Tilknytning ny 110-sentral	2,8	2,8	2,8	2,8
Nasjonale arrangementer i Skien	0,2	0,2	0,2	0,2
omstillingsmidler HR	0,3	0,3	0,3	0,3
Lagt inn buffer tilskudd andre	1,5	1,5	2,1	2,1
Investeringstilskudd Telemark Museum	22,2	0,0	0,0	0,0
Investeringstilskudd Telemark Museum, bruk av fond	-22,2	0,0	0,0	0,0
Lundetoppen, gymnastikk, spesialrom, FDv-utg	2,1	2,1	2,1	2,1
Skien barnehage - fdv-utg	0,2	0,2	0,2	0,2
Økt ramme oppvekst	4,0	4,0	4,0	4,0
Økt ramme NAV	0,5	0,5	0,5	0,5
Demografiendringer - behov for styrking HV	2,2	2,2	2,2	2,2
Engangstilskudd GREP	0,0	0,0	0,0	0,0
Økt ramme HV	6,0	6,0	6,0	6,0
Ny festekontrakt Lundegata 17	1,0	1,0	1,0	1,0
Økt ramme BDK	1,5	1,5	1,5	1,5
Sum nye tiltak	22,2	22,2	22,7	22,7

Tabell 2, tiltak som følge av føringer i statsbudsjettet:

Tiltaksnavn:	2019	2020	2021	2022
Tilskudd frivilligsentral innlemming i rammetilskudd	0,0	0,0	1,8	1,8
Gratis kjernetid	1,1	1,1	1,1	1,1
Økt makspris barnehage	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Tidlig innsats oppvekst	2,0	2,0	2,0	2,0
Opptappingsplan for habilitering og rehabilitering	1,1	1,1	1,1	1,1
Takstoppgjør allmennleger	1,0	1,0	1,0	1,0
Styrking rustiltak	2,6	6,6	6,6	6,6
Betalingsplikt utsk klare pasienter psykiatru	2,0	2,0	2,0	2,0
Sum tiltak statsbudsjettet	9,1	13,1	14,9	14,9

Tabell 3, tiltak reduksjoner:

Tiltaksnavn:	2019	2020	2021	2022
Sa andel Innsparing	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7
Oppvekst Andel innsparing	-11,0	-11,0	-11,0	-11,0
Nav Andel innsparing	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8
HV Andel innsparing	-11,2	-11,2	-11,2	-11,2
BDK Andel innsparing	-3,3	-3,3	-3,3	-3,3
Innsparing forsikring bygg og maskiner	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7
Tatt ut innsparing personforsikring	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Innsparing i økplanperioden - ufordelt	0,0	-30,0	-60,0	-90,0
Ta ut mindreutg lønnsoppgjør 2018	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0
Sum reduksjoner	-35,7	-65,7	-95,7	-125,7

Tabell 4, Tiltak som følge av tekniske endringer, tidligere års vedtak, engangstiltak osv:

Tiltaksnavn:	2019	2020	2021	2022
Skien brannvesen 150 år i 2018	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Personvernombud utg	0,0	-0,4	-0,4	-0,4
Personvernombud innt	0,0	0,1	0,1	0,1
KommIT	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1
Klima og miljøfond	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Styrking av formannskapets dispkonto	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Formannskapets dispkonto	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Tak festiviten Skotfoss	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Valgutgifter	2,7	0,0	2,7	0,0
Økt tilskudd Skien fritidspark	-4,1	-4,1	-4,1	-4,1
Økt tilskudd frivilligsentraler	0,0	0,0	-0,5	-0,5
Økt tilskudd lbsenhuset dekning av renter	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Tverrfaglig samarbeid oppvekst/HV	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Styrking oppvekst	-4,1	-4,1	-4,1	-4,1
Støtteordning vanskeligstilte SFO	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Styrking hv ramme	-4,1	-4,1	-4,1	-4,1
Laverskeltiltak Tilja	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Styrking ramme BDK	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5
Forsøk mer-åpent bilbibliotek	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Gatelys	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Viltforvaltning	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Støtteordninger ladestasjoner	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Kontigentkassa	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Skien Næringsforening	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Sum tiltak endring bunden drift	-17,4	-20,4	-18,3	-20,9

Alle tall i de fire tabellene over vises som endringer i forhold til 2018 nivå, alle tall i hele mill og 2019 priser.

Under kommenteres tiltak (tiltakene vil også bli omtalt i de ulike kommunalområdene):

Kommentarer til tabell 1

Tilknytning ny 110-sentral

Skien bystyre har vedtatt at Skien kommune går inn som deltaker i Sør-Øst 110 IKS (B-sak 92/18). Det er antatt en årlig netto merkostnad på kr 50 per innbygger.

Nasjonale arrangementer

Ny pott til tilskudd til nasjonale arrangementer som avholdes i Skien.

Omstillingsmidler HR

Det er tidligere lagt inn omstillingsmidler i HR for å ivareta behov for å lønne ansatte som blir overtallige i overgangsperioder ifbm endringer og omstillinger i organisasjonen. Beløpet er

trappet ned og blitt så lavt at det er behov for å øke det noe igjen. Foreslås økt med 0,3 mill, fra 0,7 mill til 1 mill.

Buffer tilskudd andre

Det blir årlig lagt fram en rekke søknader. I budsjettbehandlingen i fjor vedtok bystyret en del engangstilskudd med følgende tilleggspunkt:

«Alle tilskuddene gjelder for 2018. Eventuelle videreføring i fremtidig LTB må tas ved neste budsjettbehandling.»

Rådmannen har ikke prioritert blant tilskuddene, men funnet rom for å styrke potten med 1,5 mill, til sammen ligger det da en ubrukt buffer på 2 mill til tilskudd andre for 2019.

Investeringsstilskudd Telemark Museum

Skien bystyret vedtok i sak 48/16 å bidra til å realisere nytt museumsbygg på 25 millioner. Beløpet ble vedtatt finansiert ved bruk av fond. Det er tidligere utbetalt 2,8 mill. Det antas at det resterende beløpet vil bli utbetalt i 2019.

Lundetoppen

Det er lagt inn økte utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold (fdv) av de nye lokalene.

Skien barnehage

Det er lagt inn økte utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold (fdv) av de nye lokalene. 1,4 mill ble lagt inn i 2018 og disse trappes opp med 0,2 til 1,6 mill i 2019.

Økt ramme

Det er behov for nye tiltak og styrking av rammen i kommunalområdene. Det er fordelt 12 mill slik:

4 mill Oppvekst

6 mill HV

1,5 mill BDK

0,5 mill NAV

Demografiendringer – behov for styrking HV

Prognoser for befolkningsendringer viser at det er de eldste aldergruppene som vil øke framover. Rådmannen har derfor foreslått å legge inn en rammevekst helse og velferd. Dette er en opptrapping, hvor det ble lagt inn 6 mill i 2017, ytterligere 6,1 i 2018 og nå 2,2 mill i 2019.

For øvrige år se siste avsnitt kap. 5.6

Engangstilskudd Grep

Bystyret vedtok å innvilge ekstra tilskudd til Grep på 0,4 mill i 2018. Dette ble lagt inn engangs, men beløpet foreslås lagt inn varig, og trekkes derfor ikke ut (og vises ikke som en endring ift 2018).

Ny festekontrakt Lundegata 17

Det er inngått ny festekontrakt med opplysningsvesenets fond (b-sak 89/18). Beløpet er finansiert engangs ved bruk av fond i 2018 og det legges inn som et varig tiltak fra 2019.

Kommentarer til tabell 2 over

Gratis kjernetid

Det er innført gratis kjernetid i barnehagen for familier med lave inntekter. Det antas at Skien kommune vil få et økt rammetilskudd på 1,1 mill for 2019 pga endringer/helårseffekt av dette og oppvekstrammen styrkes tilsvarende.

Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering

For 2019 er det lagt opp til en ytterligere vekst ved at 100 mill av kommunesektorens vekst i frie inntekter er begrunnet med opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering. Det er antatt at Skiens andel vil utgjøre 1,1 mill og HV's ramme er styrket tilsvarende.

Styrking rustiltak

I statsbudsjettet for 2019 er det varslet at 200 mill av den foreslåtte veksten i frie inntekter er begrunnet med en økt satsing på rusfeltet. Det er antatt at Skiens andel vil være 2,6 mill og helse –og velferds ramme er styrket tilsvarende. Rusfeltet har hatt en tilsvarende føring i flere år og prisvekstjustert er rammen til HV styrket med nesten 18 mill kroner fra 2015-2019.

Betalingsplikt utskrivningsklare pasienter

Regjeringen legger opp til at kommunene fra 2019 også skal betale for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern. Det antas at Skien kommunes rammetilskudd økes med 2 mill kroner og rammen til helse og velferd er styrket med samme beløpet.

Tidlig innsats skolen

I 2019 foreslår regjeringen å videreføre den øremerkede bevilgningen til flere lærerårsverk med 1,468 mrd. kroner. **I tillegg er 200 mill. kroner av veksten i de frie inntektene til kommunene begrunnet med en særskilt satsing på tidlig innsats i skolen**, som blant annet kan benyttes til flere lærerårsverk ved opptrappingen av lærernormen høsten 2019.

Takstoppgjør allmennleger

Som en del av takstoppgjøret for allmennlegene i 2018 er per capitatilskuddet økt innenfor en ramme på 100 mill. rammetilskuddet for kommunene økes tilsvarende og rammen til oppvekst er økt med 0,984 mill

Kommentarer til tabell 3

Tiltak reduksjoner

Det er fordelt reduksjoner på til sammen 29 mill på fagområdene. For sentraladministrasjon tas reduksjonen på til sammen 1,7 mill slik:

HR 0,4 mill:

Det ble gjennomført drøftingsmøte med organisasjonene 20.09.19 om kuttet:

- Omstillingsmidler. Her er det p.t. kun 700.000,- i budsjettmidler. Det er enighet på arbeidsgiver- og arbeidstakersiden om at dette er for lite på denne budsjettposten, spesielt i den omstillingsfasen som 1% budsjettkutt i organisasjonen medfører. Området kan ikke kuttes ytterligere, og er styrket med 0,3 mill i nytt tiltak
- Tillitsvalgte. Budsjettet går i balanse ifht dekning av lønnskostnader til frikjøpte tillitsvalgte. Frikjøp er definert i Hovedavtalens del B §3 - 3 c). Et kutt på dette området vil medføre at vi må kutte i frikjøpsordningen, noe som vil innebære brudd på Hovedavtalen.
- Lønnsseksjonen. Kutt vil medføre bemanningsutfordringer og problemer med å betale ut lønn og godtgjøringer samt kreve inn refusjoner.

- HR stab. 1% kutt gjennomføres på driftsbudsjettet, tilsvarer kr.100.000, - . HR stabs driftsbudsjett kan ikke bære ytterligere kutt innen HR-området hvor de øvrige budsjettposter er kommuneovergripende oppgaver til felles nytte for hele organisasjonen.
- Læringer. Øvrig kutt for HR-området må tas på lærlingebudsjettet, tilsvarer kr. 300.000, - (ca. 1 ½ lærlingeplass). Til tross for inntak av alle aktuelle lærlinger har vi de siste årene (2014 - 2017) hatt mindreforbruk på lærlingebudsjettet. Kuttet vil ikke innebære praksisendring på inntak av alle kvalifiserte lærlinger. Dersom det i fremtiden blir økt etterspørsel etter lærlingeplasser vil det evt bli meldt inn behov for styrket budsjett i tråd med politiske føringer om økt inntak av lærlinger.

Organisasjonene hadde forståelse for ovennevnte og ingen alternative forslag.

Kommunikasjon 0,1 mill
Fellesadm 0,1 mill
Assisterende rådmann 1,1 mill

For de øvrige kommunalområdene vises det til egne kommentarer.

For øvrig er det inngått ny forsikringsavtale som har gitt vesentlig lavere pris både på ansattforsikringer og forsikringer eiendom/maskiner. Innsparingen er trukket ut.

Lønnsveksten i 2018 ble lavere enn estimert og mindretutgiften er trukket ut varig med 4 mill.

Innsparing – ikke fordelt

I løpet av økonomiplanperioden må vi redusere dagens driftsnivå, både for å dekke opp for økte renter og avdrag og for å kunne dekke opp for nye behov.

Det er lagt opp til en årlig reduksjon på 30 mill kroner.

En vil i 2019 ha en gjennomgang på tvers av kommunalområdene for å oppnå et redusert driftsnivå.

Generell kommentar til tabell 4

Denne er kun av teknisk karakter. Fordi opprinnelig budsjett 2018 i utgangspunktet videreføres inn i 2019 må f.eks engangstilskudd vises som uttrekk av rammen.

7 INVESTERINGER

I løpende økonomiplan er det planlagt å realisere betydelige prosjekter.

I 4 -års perioden er det største nye enkeltprosjektet nytt sykehjem. I 2022 skal et nytt og moderne bygg være klart og danne et grunnlagt for å gi innbyggerne gode omsorgstjenester i institusjon. I tillegg håper vi at plasseringen i Sentrum vil være med på å støtte opp under kommunens ambisjoner for sentrumsutvikling og attraktivitet som by.

I kommende økonomiplanperiode legger Rådmannen opp til at den fysiske realiseringen av nytt bibliotek; innbyggerservice og Ibsen besøkssenter starter. Dette er et meget stort enkeltprosjekt som inneholder mange aktiviteter som skal bidra til måloppnåelse i forhold til kommunens ambisjoner i samfunnsplanen. Prosjektet har som målsetting å øke besøkstallet,

drive tjenesteinnovasjon, øke attraktiviteten til Skien som destinasjon samt bidra til utvikling av byen.

Videre ligger ny barnehage i sentrum og ferdigstilling av utbyggingen av Lunde barneskole inne.

Utover dette preges investeringsplanen av en rekke tiltak som har til hensikt å nå målsettinger om klima og miljø og byutvikling.

I framlegget til økonomiplanen ligger det også betydelige VAR- investeringer. Disse vil også være med på å støtte opp rundt klima, miljø, folkehelse og byutvikling.

Likeledes er det fortsatt viktig å sette av midler til omstilling og utvikling av tjenestene. Den raske utviklingen innenfor digitalisering gir uante muligheter. Digitalisering handler i stor grad om anvendelse av teknologi, og ikke så mye om hvilken teknologi man velger å benytte. Det kreves en betydelig ressursinnsats for å kunne tilegne seg kunnskap og adferd for å utnytte de mulighetene teknologien gir. I 2016 ble sak om Digitalisering i Skien kommune 2016 – 2019 Satsingsområder og ambisjoner, behandlet i bystyret. Her legges det vekt på at digitalisering skal benyttes til å forbedre, utvikle og tilby nye tjenester til innbyggere, organisasjoner og næringsliv.

Gevinstrealisering

Rådmannen har satt krav til at det ved investeringer innenfor digitalisering skal gjennomføres gevinstrealisering. Gjennom gevinstrealisering skal en planlegge for, og hente ut forventede og eventuelle ikke planlagte gevinster av prosjektet.

En skal gjennom gevinstrealisering oppnå en eller flere mål knyttet til større grad av kvalitet i tjenestene, bedre arbeidsprosesser og/eller reduserte kostnader.

I porteføljen for digitalisering legger det enkeltprosjekter som betyr at vi i løpet av få år vil ha en rekke automatiske arbeidsprosesser i kommunen. Her kan en nevne E- byggesak, automatisk behandling av sosialhjelpssøknader (nasjonal pilotkommune) og tjeneste digitalisering. På sikt vil vi være godt rustet til å svare opp innbyggernes krav til service i en moderne digitale verden.

Skien har som fylkeshovedstad en ambisjon om å være den ledene kommunen innenfor dette feltet i vår region.

I forhold til utviklingen av velferdsteknologi har Skien lenge vært en nasjonal aktør, vi tror at et kontinuerlig arbeid med dette temaet vil gjøre oss i stand til å levere gode og kostnadseffektive tjenester i en fremtid med akselererende behov.

Investeringene i framlegget til økonomiplan er i stor grad finansiert ved låneopptak, men det forslås også å bruke noe fondsfinansiering. Rentene er som tidligere nevnt fortsatt lave og forventes å være lave i perioden. Kommunens gjeldsnivå ligger over målsettingen, men det er håndterbart med dagens lave rentenivå. Dersom vi skulle komme i en situasjon med økning i rentenivået, vil det nok bli behov for å justere ned den planlagte investeringsaktiviteten.

Tabeller alle investeringstiltak (Tall i hele 1000, tiltak uten mva):

Tabell 1 bygg, boligformål og annet

tiltaksnavn:	2019	2020	2021	2022
Småprosjekter som understøtter driften hv	3 000	3 000	3 000	3 000
Bredbånd mobildekning	3 000	3 000	3 000	3 000
Muggsanering arkiv	2 100	2 100	700	-
Boliger vanskeligstilte og flyktningeboliger	20 000	20 000	20 000	
Kjørbeekkhøgda/buer skole vinduer				
Kjørbeekkhøga nytt bygg	20 000			
Lunde barneskole etappe 2	80 634			
Skien barnehage	48 741			
Prosjektering og bygging sykehjem	20 000	215 000	174 200	10 000
akutte tjenester. legevakt	1 000	30 000		
Prosjektering bibliotek	1 600	2 000	40 000	70 000
Investeringsplan formålsbygg	2 500	4 500	6 500	1 500
Brannstasjon tak	4 500			
Moflata Skole	15 757			
Ombygging Einaren	6 811			
Boliger rus	4 000			
Rådhus - vinduer	2 400			
Barnevernets ressurscenter	1 000	9 000		
Odinsgate				
Ombygging Gulset sykehjem 8 plasser				
Administrasjonslokaler Fritidsparken	7 500			
Heldøgns omsorgsplasser/korttid/langtid				90 000
Avsatt til investeringer bydelsstrategi	3 000			
Talenthus				
Sum bygg, boligformål og annet	247 543	288 600	247 400	177 500

Tabell 2, Kirkeformål:

tiltaksnavn:	2019	2020	2021	2022
Gjerpen kirkegård/brannsikring	5 800			
Kirkevergen	5 000	5 000	5 000	5 000
Orgel Skien kirke	2 680			
SUM	13 480	5 000	5 000	5 000

Tabell 3, It og maskiner

tiltaksnavn:	2019	2020	2021	2022
Brannbiler	4 800	4 800	1 600	1 600
Investeringer Maskinforvaltning	4 500	4 500	2 400	2 400
Digitalisering ikke fordelt	15 000	15 000	15 000	15 000
Sum	24 300	24 300	19 000	19 000

Tabell 4, Miljø, klima, park, byutviklinger, tomter:

tiltaksnavn:	2019	2020	2021	2022
Elbil ladestasjoner	6 800	1 800	1 800	1 800
EPC 2 og gatelys	-	7 000	7 000	7 000
biogass	1 183			
ladeinfrastruktur Skien	500	500	500	500
Miljøoppfølging tiltak energi og klimaplan	1 000	1 000	1 000	1 000
Byutviklingsprosjekter	1 000	1 000	1 000	1 000
Småprosjekter investering "byvedlikehold"	5 000	5 000	5 000	5 000
Lekeplasser	400	400	400	400
Uteområder skoler-barnehager- møtearena	500	500	500	500
Boligutbyggingsprosjekter med anleggsbidrag	5 000	5 000	5 000	5 000
Industriotomter	5 000	5 000	5 000	5 000
Boligutbyggingsprosjekter	2 500	2 500	2 500	2 500
reguleringsplaner - næringsutviklingspott	1 000	1 000	1 000	1 000
Datasenter	1 000			

Tabell 5, Veger

tiltaksnavn:	2019	2020	2021	2022
Opprustning vegnett	7 000	7 000	7 000	7 000
Aksjon skoleveg	950	950	950	950
Reduksjon andel grusveger	2 000	2 000	2 000	2 000
Kommunal andel Bypakka	12 500	12 500	11 000	11 000
infrastruktur i bakken ifbm Bypakka	2 000	2 000	2 000	2 000
Veg og gatelys i distriktene	400	400	400	
SUM	24 850	24 850	23 350	22 950

Noen av investeringene over er det knyttet egne inntekter til, slik at tallene for disse (grønne og oransje) over må leses som brutto.

Under vises salgsinntekter, refusjoner, tilskudd og fond:

oversikt over inntekter pr prosjekt:	2019	2020	2021	2022
Salgsinntekter:				
Kjøp av boliger vanskeligstilte og flyktninge	10 000	15 000	15 000	
Industriomter	5 000	5 000	5 000	5 000
Sum salgsinntekter	15 000	20 000	20 000	5 000
tilskudd				
Statstilskudd nye sykehjemsplasser		110 000	111 300	
Energi og klimaplan	100	100	100	100
biogass	1 183			
Einaren	1 774			
EPC 2			2 500	1 000
Heldøgns omsorgsplasser				20 000
Kjøp av boliger vanskeligstilte og flyktninger, ti	2 500	1 000		
sum tilskudd	5 557	111 100	113 900	21 100
Refusjoner				
Aksjon skoleveg	380	380	380	380
Boligutbyggingsprosjekter med anleggsbidrag	5 000	5 000	5 000	5 000
Sum refusjoner	5 380	5 380	5 380	5 380
fond/driftsmidler				
Egenkapital Skien kommunale pensjonskasse	10 000	10 000		
Egenkapital KLP, overført fra drift	1 200	1 200	1 300	1 300
Skien barnehage	36 000			
Prosjektering bibliotek	1 600	2 000	40 000	
Muggsanering arkiv	2 100	2 100	700	
Barnevernets ressurscenter	1 000	9 000		
Orgel Skien Kirke	2 680			
sum fond/driftsmidler	54 580	24 300	42 000	1 300

Grønn farge full finansiering/oransje farge delvis finansiering

Investeringsprogrammet 2019-2022 er en videreføring av gjeldende investeringsprogram justert for fremdrift, konsekvenser av vedtak i 2018 og nye tiltak. Det er foreslått et netto investeringsprogram utenom selvkostområdet på totalt 1,5 mrd. kroner. Lånebehovet i økonomiplanperioden utgjør 865 mill. kroner i tillegg 603 mill i låneopptak til gebyrfinansierte VAR investeringer og 240 mill i låneopptak til startlån .Se nærmere omtale kap.5.8

Det budsjetteres med et låneopptak på 240 mill. kroner i perioden 2019 - 2022 i Husbanken for finansiering av startlån (formidlingslån). Låneopptaket i Husbanken til dette formålet er i prinsippet selvfinansierende i det rente- og avdragsutgifter overfor Husbanken dekkes av de rente- og avdragsinntekter kommunen i sum får inn fra de som opptar denne type lån for finansiering av boligprosjekter.

7.1 HOVEDTREKK I INVESTERINGSPROGRAMMET

Nedenfor følger en omtale av de største satsingene samt detaljerte kommentarer på de investeringstiltakene som ikke blir særlig omtalt under kommunalområdenes handlingsprogrammer.

Bygg

Rådmannen foreslår en satsing på bygg/boliger med investeringer på om lag 239 mill. i 2019, hvor ny barnehage og byggetrinn 2 og 3 på Lunde barneskole er de største enkeltprosjektene, og hvor nytt sykehjem og prosjektering av nytt bibliotek er de største i økonomiplanperioden.

Tak brannstasjon. Taket over vognhall, verksted og vaskehall har en bygningsteknisk svakhet som gjør at treverket i konstruksjonen råtner. Det er derfor nødvendig å skifte disse takene. Beløpet er usikkert.

Veg

Rådmannen foreslår en investering på 24,9 mill. i 2019 hvor egenandel bypakke er den største.

Park/byutvikling

Rådmannen foreslår en investering på samlet 6,9 millioner i 2019.

Tomter

Rådmannen foreslår en samlet investering på 14,5 millioner i 2019, hvor store deler dekkes av refusjoner og salgsinntekter.

Kirke

Det er lagt inn 20 mill til kirkeformål i økonomiplanen, fordelt med 5 mill hvert år hvor tanken er at kirkevergen prioriterer tiltakene. I tillegg er det lagt inn midler i 2019 som er bevilget i 2018, men ikke brukt.. Kirkevergen har bedt om overføring av midler som ikke brukes i 2018 for bevilging til orgel i Skien kirke og Gjerpen kirkegård/brannsikring.

Restaurering av orgelet i Skien kirke er stipulert til 10 mill. kroner. Skien bystyret har tidligere bevilget 5 millioner, dekket av investeringsfond. Det er brukt 2,32 mill og den resterende bevilgingen føres derfor opp igjen i 2019.

It/Maskin

Rådmannen foreslår en samlet investering på 24,3 mill. hvor digitaliseringsprosjektet er det største. I 2016 ble dokumentet Digitalisering i Skien kommune 2016 – 2019, Satsingsområder og ambisjoner vedtatt i bystyret. Her legges det vekt på at digitalisering skal benyttes til å forbedre, utvikle og tilby nye tjenester til innbyggere, organisasjoner og næringsliv.

Det foreslås en investering på 15 mill. i 2019 til digitaliserings, med en antatt fordeling slik: BDK 3 mill, HV 5 mill, Oppvekst 6 mill og Sentraladm 1 mill.

Annet

Som eier i pensjonskassen må vi innbetale tilskudd til nødvendig oppbygging av egenkapital slik at selskapene kan opprettholde tilfredsstillende soliditet.

8 TILSKUDD ANDRE

I dette forslaget til budsjett er rammene for 2019 i hovedsak framskrevet med pris- og lønnsvekst, og justert for engangstiltak vedtatt for 2018. Det gir følgende tabell:

<i>tall i hele kroner</i>	Regnskap 2016	Regnskap 2017	rev Budsjett 2017	Budsjett 2018	Endring	Budsjett 2019
TILSKUDD FELLESONRÅDET						
Tilskudd til Kirken og KF:						
Kirken	25 333 938	29 867 593	30 328 000	26 278 000		27 072 000
Skien fritidspark KF (inkl underskuddsdekning)	13 646 769	13 556 000	13 956 000	18 310 000	-4 000 000	14 742 000
Skien fritidspark KF - vedlikehold engangs	4 000 000	10 000 000	10 000 000			
Skien fritidspark KF - tidlig års underskudd		10 000 000	10 000 000			
komp for redusert halleie		400 000				
Tilskudd til AS:						
Ibsenhuset AS	7 344 000	9 142 000	9 144 000	9 376 000		9 659 000
Ibsenhuset midlertid rentedekning	223 786	227 753	277 000	162 000	-140 000	23 000
Skien Lufthavn AS						
Visit Grenland	1 471 998	1 512 000	1 512 000	1 550 000		1 597 000
Vekst i Grenland IKS (tidl AS)	5 107 858	5 318 500	5 318 000	5 457 000	-1 082 000	4 507 000
Telemark og Vestfold regionteater	3 715 000	3 815 000	3 815 000	3 912 000		4 030 000
Tilskudd til IKS:						
Telemark kommunerevisjon IKS	2 859 500	2 559 900	2 560 000	2 624 000	-11 000	2 692 000
Buffer - særskilte oppgaver revisjon, egen fakturering		-46 000	-46 000	33 000		34 000
Selskapskontroll - revisjon		165 465	77 000	75 000	-2 000	75 000
Tilskudd til kommunale samarbeid hvor andre er vertskommune:						
Telemark museum	2 281 000	2 343 000	2 343 000	2 403 000		2 476 000
Telemark museum - prosjektering nybygg		2 800 000	2 800 000		22 200 000	22 200 000
Tilskudd annet:						
Tilskudd til trossamfunn	3 968 800	4 064 200	4 087 000	4 191 000	13 000	4 331 000
Tilskudd VAR-avgifter	1 615 941	1 604 645	1 687 000	1 730 000		1 782 000
Tilskudd andre buffer			2 490 000	465 000	1 520 000	1 999 000
Tilskudd andre Telemark turistforening på nye stier	154 000	158 000	158 000	162 000		167 000
Tilskudd eiendomsskatt						
Tilskudd nærmiljøsentre						
Tilskudd Klyve frivilligsentral	327 650	750 000	750 000	1 092 000		1 125 000
Oppstart Klyve frivilligsentral engangs	159 500					
Tilskudd Solum frivilligsentral (tidl Moflata)	327 650	750 000	750 000	967 000		996 000
Tilskudd Gulset frivilligsentral	327 650	1 100 000	1 100 000	1 317 000		1 357 000
Gulset nærmiljøsentre engangs	500 000					
Sum tilskudd	73 485 040	100 208 056	103 226 000	80 104 000	18 498 000	100 864 000

(tilskudd frivilligsentraler 2016 er uten statstilskuddet som fram til og med 2016 ble utbetalt fra staten)

Det vil bli lagt fram egne saker for tilskuddene over, i tillegg blir det lagt fram egen sak knyttet til eierbidraget fra Renovasjon i Grenland IKS.

Det er mottatt søknad om mer midler enn det som ligger i tabellen over, i tillegg er det mottatt søknad fra andre.

Det er kun lagt inn gjennomsnittlig pris- og lønnsvekst på tilskuddsbeløpene. I tillegg ligger det en buffer på 2 mill. (en halv mill videreført fra i fjor i tillegg til en økning på 1,5 mill.)

For tilskuddet i rammene til kommunalområdene se kap. ,11.5.5 ,12.4.2, 13.5.10 og 14.13

9 UTFORDRINGER

Situasjonsanalysen viser at Skien prioriterer de tunge fagområdene og at vi driver tjenestene effektivt. Dette er i tråd med det dagens regjering har fokus på; å produsere velferdstjenester mer effektivt. Dette vil også bli stadig viktigere framover. Vi må forvente at oljeinntektene ikke blir like store og at vi blir flere eldre for hver person i arbeidsfør alder. Det kan derfor ikke forventes samme vekst for kommunesektoren.

For Skiens del forventer vi i årene framover økt press på tjenestene som følge av demografiske forhold, flere oppgaver, store utgifter knyttet til levekår og folkehelse. Tidligere høyt investeringsnivå og økte pensjonsutgifter samt at Skien kommune er en lavinntektskommune bidrar også til dette bilde.

Vi må følgelig ha fokus på effektiv drift. I tillegg må vi tenkt nytt for å løse oppgaver på en annen måte gjennom omstilling, modernisering og digitalisering.

Oppfølging av arealplan, kommunedelplan klima og miljø samt arbeid med bypakka vil være de viktigste enkeltprosjektene for å nå nasjonale målsettinger i forhold til klima og miljø.

Med Skien kommunes lave skatteinntekter og relativt lave befolkningsvekst er det behov for å treffe i forhold til samfunnsutvikling som understøtter næringsutvikling og som derigjennom på sikt kan gi mer skatteinntekter.

10 SAMMENDRAG

Dette dokumentet har til hensikt å gi en felles forståelse for statussituasjonen i forhold til økonomiplanarbeidet og salderingen av neste års budsjett.

Ut i fra analysen over bør følgende punkter være førende for dette arbeidet:

- God økonomistyring
- God og kostnadseffektiv tjenesteproduksjon
- Fortsatt hovedstad i fylket
- Bypakka
- Gjeldsnivå VS investeringsbehov
- Renterisiko
- Behov for demografistyrking
- Levekår
- Samfunnsutvikling

11 HANDLINGSPROGRAM OPPVEKST 2019-2022

11.1 OPPDRAG

«Alle har en oppvekst»

Kommunalområdet Oppvekst skal gi gode tjenester til barn og unge. Området omfatter barnehage, grunnskole, voksenopplæring, PP-tjeneste, barnevern, forebyggende helsetjenester, enslige mindreårige flyktninger og kulturskole.

Revidert Strategisk plan for Oppvekst ble vedtatt i Skien bystyre 01 02 18; sak 8/18.

Intensjonen med denne planen er å få en helhetlig plattform for oppvekstpolitikk i Skien kommune. Dokumentet definerer en langsiktig prosess i et tverrfaglig arbeid for å sikre barn, unge og deres foreldre et helhetlig og koordinert tjenestetilbud.

Planen har sterk forankring i statlige og kommunale styringsdokumenter. Fire strategier skal være pilarene i enhetenes arbeid for å nå målene. Disse strategiene er: Verdier og ledelse, opplæring og utdanning, samarbeid og tverrfaglighet samt folkehelse og livsmestring.

Læring og mestring er hovedoppdraget for Oppvekst i Skien. Lykkes vi med dette oppdraget, mener vi det er et realistisk hovedmål at 90 % av alle ungdommer i Skien har fullført videregående opplæring innen rettighetstid i 2023. Ti delmål er satt for å hjelpe oss på veien mot hovedmålet. Disse delmålene er, som hovedmålet, rettet mot barn og unge og har fokus på et helhetlig opplæringsløp.

I Skien vokser ca 16 % av barna, dvs i overkant av 1600 barn, opp i lavinntektsfamilier. Dette kan foruten å kunne medføre dårlige levekår i barndommen også øke risikoen for levekårsproblemer i voksen alder. Kunnskap om sosiale ulikheter blant barn og unge – og om reproduksjon av slike ulikheter – gjør at vi fortsatt vil forsøke å tilrettelegge for tiltak som kan styrke den aktuelle målgruppas muligheter til å få en bedre oppvekst og til å lykkes i et skoleløp også utover grunnskolen.

I barnehage og skole skjer det endringer som medfører økt fokus på kompetanseutvikling. Ny rammeplan for barnehage ble innført fra august 2017. Den nye rammeplanen er bare ett av flere viktige skritt i retning av en god barnehage for alle barn. Barnehagene må ha kompetente ansatte for å innfri kravene i ny rammeplan og for å møte nye utfordringer.

Arbeidet med å fornye Kunnskapsløftet er i gang. Målet er å styrke utviklingen av elevenes dybdelæring og forståelse. Verdigrunlaget skal løftes fram i læreplanene, og elevene skal blant annet jobbe tverrfaglig med demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling og folkehelse og livsmestring.

Vi skal beholde dagens fag, men fornye innholdet. Kritisks tenkning og refleksjon vil bli en viktig del av hva elevene skal lære i skolen. I tillegg skal de praktiske og estetiske fagene styrkes. Vi ønsker også mer kreativitet i skolen og at elevene skal lære på nye måter. Dette fordrer også et kunnskapsløft for de ansatte.

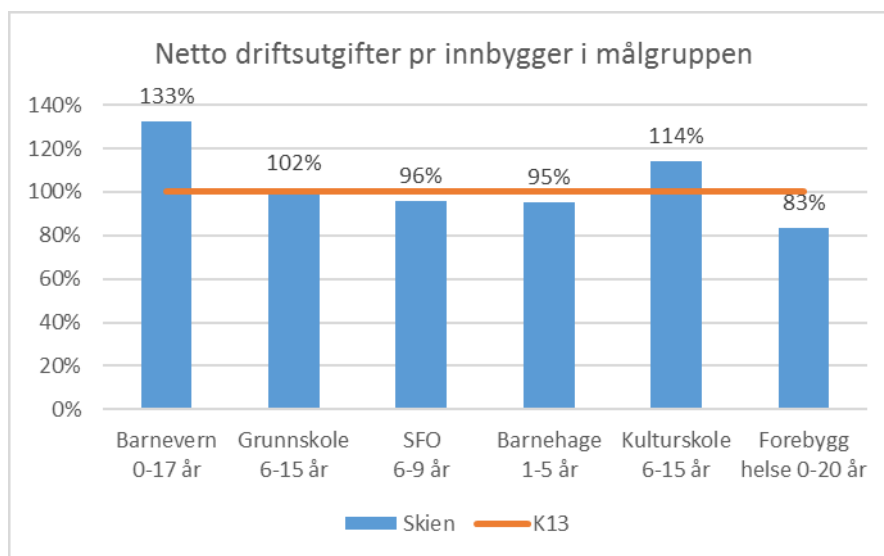
Vi står altså overfor store reformer i barnehage og skole. Foruten rammeplanen for barnehage og den kommende læreplanen i skole som gir og vil gi innholdsmessige og metodiske endringer, er vedtatt bemanningsnorm i barnehage den mest omfattende statlige styringen av barnehagesektoren siden innføringen av barnehageloven i 1975. Denne bemanningsnormen er ikke fullfinansiert og fører til at kommunalområdet Oppvekst må nedprioritere andre viktige områder for å oppfylle normen. Grunnbemanningen i skole må reduseres, og det kan gå utover elever som trenger det mest.

11.2 ANALYSE

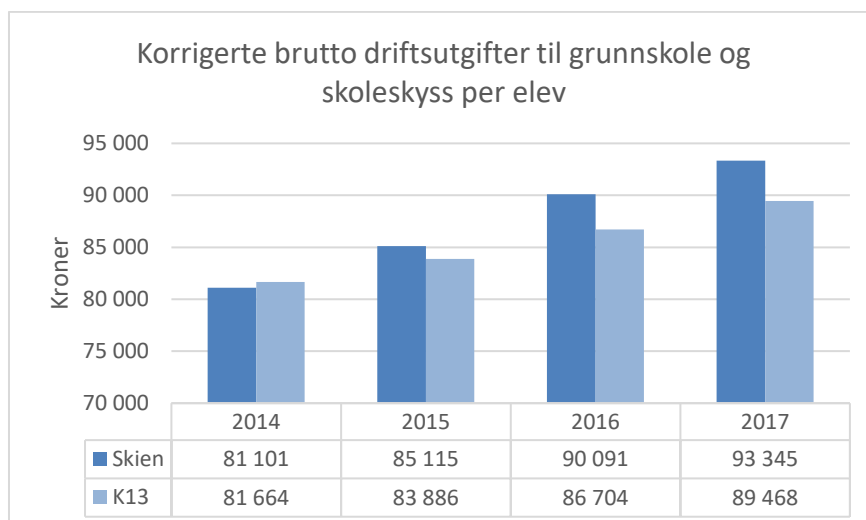
11.2.1 KOSTRA effektivitets- og tjenesteindikatorer på sentrale områder

Generelt drives hovedområdene i Oppvekst relativt effektivt økonomisk sett. På bakgrunn av den utfordrende økonomiske situasjonen kommunen har vært i de siste årene, har det vært et mål for Oppvekst å drifte området omtrent som gjennomsnittet av de sammenliknbare K13 kommunene. Dette har en i stor grad lyktes med å oppnå.

For 2017 ser netto driftsutgifter på Oppveksts ulike tjenesteområder slik ut i forhold til K13 som utgjør 100% (rød linje). Ingen av indikatorene er justert for evt forskjeller i utgiftsbehov mellom Skien og K13. Det vises også til rapport fra Agenda Kaupang (april 2018) som har en grundigere analyse av de ulike områdene og som også korrigerer utgiftsnivået for forskjeller i utgiftsbehov mellom Skien og andre kommuner.

11.2.1.1 Grunnskole

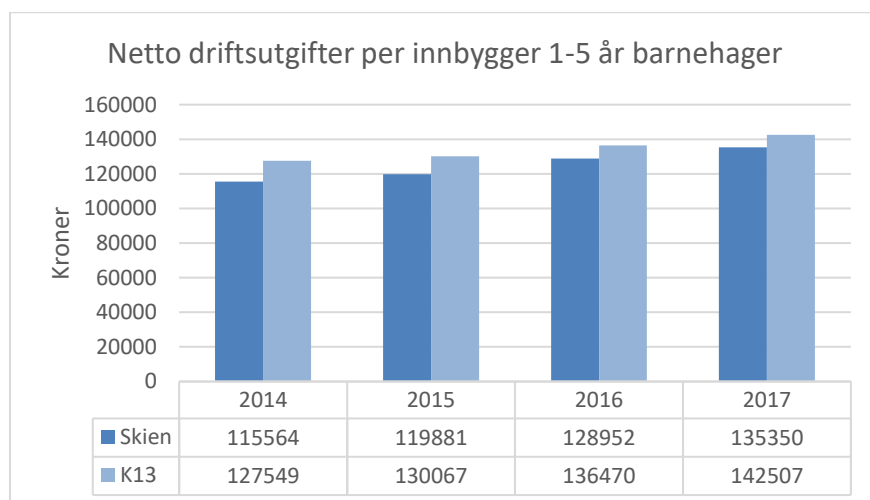
Brutto utgifter pr elev til undervisning og skoleskyss har fram til 2015 vært omtrent som gjennomsnittet av kommunegruppe 13. Hovedforklaringen på hoppet i utgiftene for Skien i 2016 er at vi, i motsetning til mange kommuner, brukte frie midler (rammetilskudd) gitt til styrking av 1.-4. trinn til det tiltenkte formålet. I 2017 ble denne delen av rammetilskuddet gjort om til øremerkede midler, og flere kommuner tok midlene i bruk til styrking av småskoletrinnet.

Det samme er også synlig når en ser utviklingen i gjennomsnittlig gruppestørrelse (inkl spesialundervisning) i Skien sammenlignet med K13. Skien hadde reduksjon i gruppestørrelse 1.-4. trinn fra 2016/17 mens K13 hadde denne reduksjonen året etter.

	Skien				Kostragruppe 13			
	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18
1.-4. trinn	15,2	14,2	13,1	13,4	14,6	14,2	14,1	13,6
5.-7. trinn	13,8	14,1	13,4	13,2	14,1	14,2	14,3	14,0
8.-10. trinn	15,5	14,2	15,0	15,2	15,2	15,1	15,1	15,4

Skien har fortsatt lavere utgifter enn Porsgrunn pr elev, selv om Porsgrunn har hatt en lavere utgiftsøkning enn Skien hvert år og selv om Skien har gjennomsnittlig mindre grupper (13,9) på alle trinn enn Porsgrunn (15,2). Undervisningsutgiftene for en elev i Porsgrunn var kr 8 600 høyere enn Skienseleven i 2013. I 2017 var forskjellen kr 2 900.

11.2.1.2 Barnehage

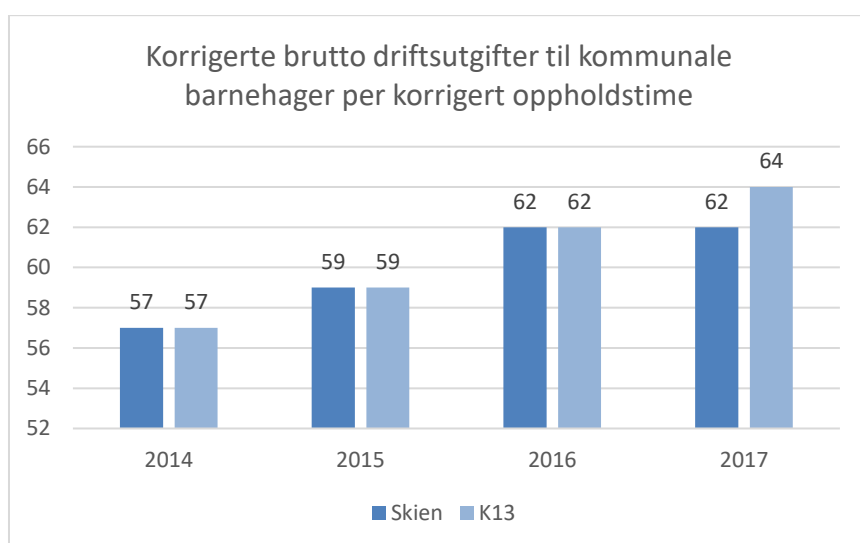

Sammenliknet med kommunegruppe 13 kan det umiddelbart synes som om Skien driver de kommunale barnehagene sine billig. En forklaringsfaktor når en ser på utgifter pr innbygger, kan være at dekningsgraden i Skien er, og hele tiden har vært, lavere enn i kommunegruppe 13 (se tabell nedenfor). Det betyr at det er en relativt stor forskjell mellom antall barn i aldersgruppen 1-5 år totalt i kommunen og det antall barn som går i barnehage. Dette påvirker delingstallet for beregning av gjennomsnittskostnader pr innbygger i aldersgruppen og gjør at netto driftsutgifter i barnehage pr innbygger 1-5 år blir lavere enn de ville ha vært dersom dekningsgraden hadde vært som i kommunegruppe 13. En ser at dekningsgraden i Skien er på vei oppover og forskjellen i netto driftsutgifter i forhold til kommunegruppe 13 minker.

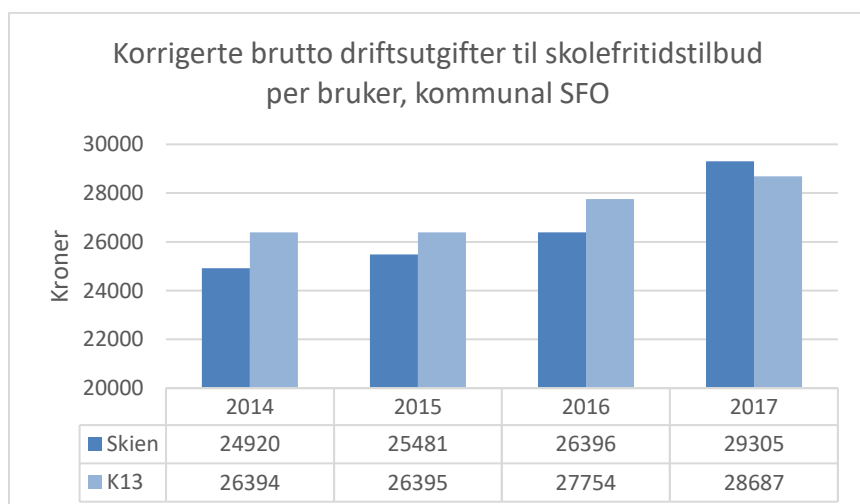
Andel barn 1-5 år med barnehageplass				
	2014	2015	2016	2017
Skien	86,5	86,1	88,4	89,2
Kostragruppe 13	91,4	91,5	92,0	92,1

En av årsakene til at dekningsgraden i Skien er og har vært lavere enn i K13, kan være at mange Skiensbarn har gått i barnehage i Porsgrunn. Porsgrunn hadde i 2017 dekningsgrad på 97,1. Dette vil i så fall implisere at den faktiske dekningsgraden for barnehagebarn i Skien i realiteten er høyere. Med disse barna inne i Skiensbarnehagene ville driftsutgiftene pr innbygger 0-5 år også vært høyere. Dekningsgraden i Skien er stigende, noe som bekrefter at trenden med høyt antall Skiensbarn som går i barnehage i Porsgrunn er avtakende.

En indikator som er et godt uttrykk for driftseffektiviteten i barnehage er brutto driftsutgifter pr korrigert oppholdstime (korrigert for ulikt ressursbehov små og store barn). Her ser vi at Skien ligger tilnærmet på gjennomsnittet for K13 alle årene fram til 2016. Utgiftene er uendret i Skien fra 2016 til 2017 mens K13 har økt med om lag nivået på kommunal lønns- og prisvekst. Det betyr en relativt sett mer kostnadseffektiv drift i Skiensbarnehagene i 2017 sammenlignet med årene før. Både Porsgrunn og landsgjennomsnittet var på samme nivå som K13 i 2017.

11.2.1.3 Skolefritidsordningen

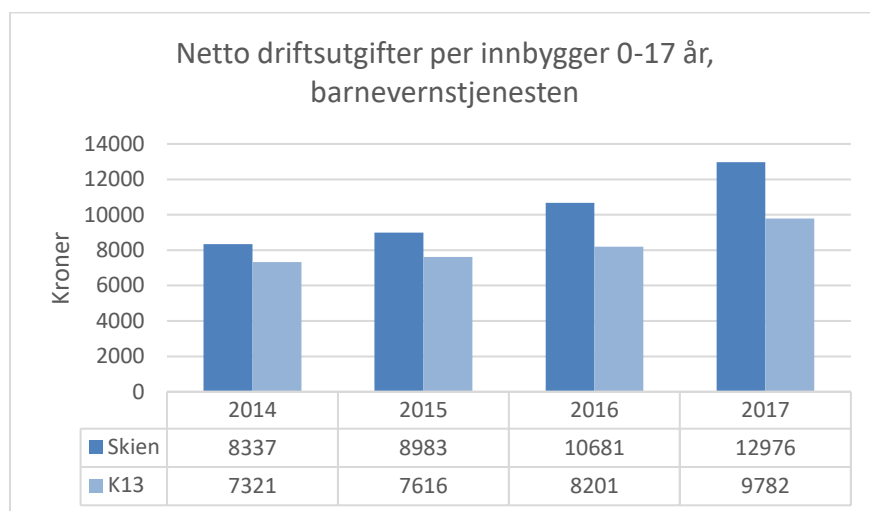
Figuren viser brutto utgift per bruker av SFO. Utgiftene er ikke korrigert for hvor stor plass eleven har i SFO. I underkant av 60 % av barna som gikk i SFO hadde full plass i 2017. De foregående årene var andelen enda lavere. Om utgiftene hadde vært korrigert for hele plasser,

ville det vist om lag kr 39 000 i brutto utgift pr plass i Skien i 2017. Full oppholdsbetaling i SFO inkl måltider var til sammenligning rett i overkant av kr 33 000 for et helt år i 2017. Mange av brukerne betalte likevel mindre enn dette pga lavinntekts- og søskenmoderasjoner. Disse moderasjonene må kommunen finansiere fullt ut.

Driftsgjennomgang av SFO de senere årene har resultert i flere endringer. Fram til 2012 hadde SFO i Skien betydelig høyere utgifter både brutto og netto enn det K13 og sammenlignbare kommuner hadde. Inntekts- og utgiftssiden ble harmonisert slik at kommunen langt på vei har hatt en selvkostmodell fram til 2018. Netto utgifter pr bruker av kommunal SFO var i 2017 om lag kr 5 100. Dette er en økning fra året før som i all hovedsak har sammenheng med at oppholdsbetalingen ikke ble prisjustert i 2018, samt innføring av dyrere ordninger for lavinntektsmoderasjoner fra 2017/2018.

Det har vært opprydding både i hvilke aldersgrupper som faktisk har rett til SFO-plass (Bystyret 62/14), det er gjort avgrensninger mot NAV ifht lavinntektsmoderasjoner og søskenmoderasjon ble redusert i forbindelse med budsjettvedtaket for 2015. På den andre siden ble det, for å stimulere til mer bruk av SFO, innført egen moderasjonsordning for 4. trinn fra 2017 og 3. trinn fra 2018.

11.2.1.4 Barnevernstjenesten

Diagrammet viser at Skien har høyere netto utgifter per innbygger i hovedmålgruppen for barnevernstjenester enn K13. Forskjellen er særlig stor fra 2016. En viktig årsak til dette er at tjenester til enslige mindreårige til og med 2015 ble finansiert med refusjon som kom til fradrag i netto driftsutgifter. Fra 2016 er finansieringsordningen endret til «stykkprisfinansiering» som i Kostra ikke lenger kommer til fradrag på barnevernstjenesten. Dette gir relativt sett store utslag for Skien som fram til nå har hatt forholdsvis mange EM. Noen av barna som får omfattende tjenester fra barnevernet, får dette på grunn av egne psykiske/atferdsmessige problemer som gjør at de ikke kan være i egen familie. Dette er egentlig helserelevante tiltak og ikke barnevern, men i mangel på andre tilbud og tjenester har barnevernet tatt ansvar for disse barna. En bør bestrebe seg på å tilrettelegge for et tilbud til denne målgruppen i barnevernets framtidige ressurscenter.

Barnevernet i Skien vært inne i en større organisatorisk prosess der driftskostnader og kvalitet i barnevernet har vært noe av innholdet i prosessen. Likevel har utgiftene i barnevernet økt. Som en konsekvens av dette er det i 2017-2018 satt ytterligere fokus på art og omfang av tiltak, noe som så langt i 2018 ser ut til å ha effekt. Fra 2015 har antallet tilmeldinger økt

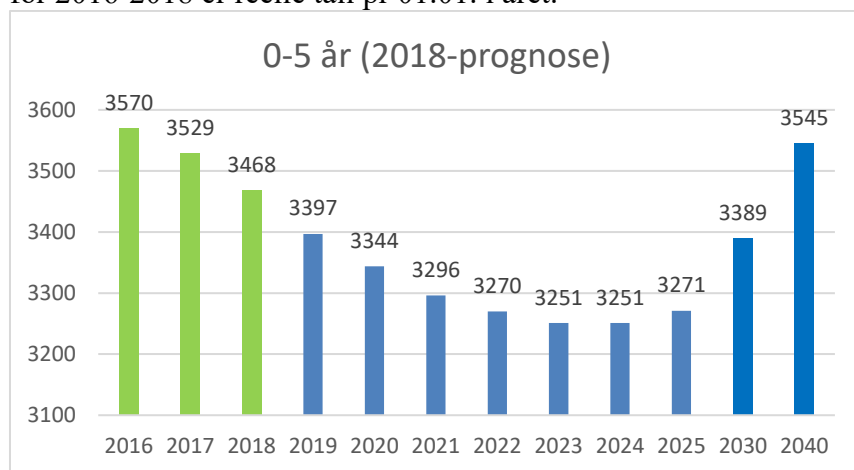
veldig og andelen tunge vedtak har steget. Dette er en del av en nasjonal trend, men økningen og andelen barn har vært større i Skien enn i kommunegruppe 13. Jfr tabell som viser andel barn med tiltak i aldersgruppen 0-22 år i Skien, K13 og i landet.

Andel barn med barnevernstiltak ifht. innbyggere 0-22 år			
	2015	2016	2017
Skien	4,7	5,1	5,1
K13	3,4	3,5	3,6
Landet	3,7	3,8	3,9

Isolert sett kan dette synes som en negativ utvikling. Skien har blant annet en noe høyere andel barn i tiltak i institusjon og fosterhjem enn sammenliknbare kommuner. (Igjen forstyrrer enslige mindreårige flyktninger bildet noe, da disse ungdommene i stor grad framstår som barn i institusjon og fosterhjem i statistikken). Likevel er det elementer som kan forklare dette. Ifht Strategisk plan skal hele Oppvekst ha 0-toleranse for omsorgssvikt. Det betyr at det forventes høy bevissthet rundt feltet, noe som kan bidra til å øke antallet tilmeldinger. Videre har barnevernet de siste årene, parallelt med en økende saksmengde, evnet å styrke seg faglig og organisatorisk gjennom arbeidet i prosjektet «framtidens barnevern». Når prosjektperioden nå er over, er det etablert en tettere forbindelse mellom utredninger, tiltak og økonomi, hvilket tyder på at barnevernet er på rett veg.

11.2.2 Befolkningsutvikling og konsekvenser i økonomiplanperioden

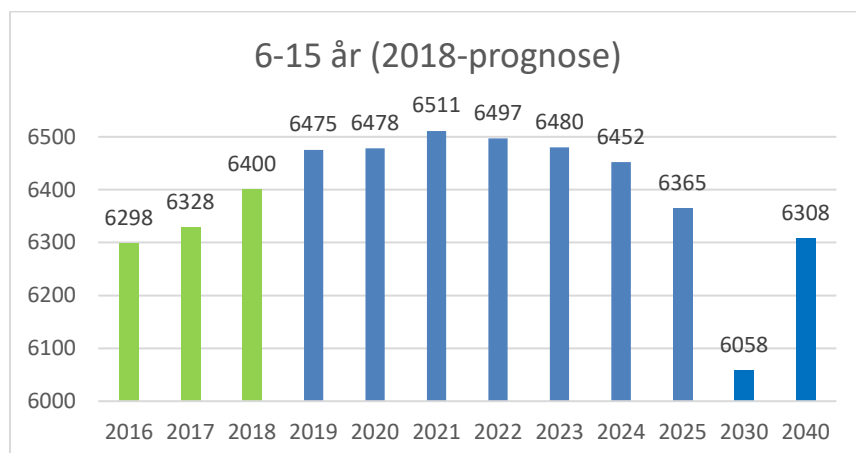
Diagrammene viser framskrevet folke­mengde hentet fra SSB-prognose juni 2018 etter hovedalternativet (middels fødselstall, dødelighet, innenlands flytting og innvandring). Tall for 2016-2018 er reelle tall pr 01.01. i året.

Prognosen for barn 0-5 år viser forbigående nedgang i planperioden med ca 200 barn fra 2018-nivået. Erfaring de siste årene tilsier at nedgangen i søkningen til barnehageplasser bare utgjør om lag 30% av nedgangen i antall barn i aldersgruppen. Det er lagt til grunn nedgang på 56 barnehageplasser i perioden. Dette har sammenheng med at stadig flere nullåringer har fått rett på barnehageplass og faktisk benytter seg av denne plassen. Dekningsgraden blant 1-5 åringer har også vært stigende.

Denne situasjonen tilsier at en i forbindelse med barnehageopptaket må kunne ha frihet til å ta barnehageavdelinger midlertidig ut av drift, tilpasset søkning og opptak. Det krever store utgifter å opprettholde bemanning i barnehageavdelinger som ikke er fylt opp. Med de krav til effektivisering og innsparing som ligger i økonomiplanen, synes det ikke forsvarlig å

oppretholde barnehageavdelinger som har overkapasitet på personell (jfr også vedtatt bemannings- og pedagognorm).

Barn i grunnskolealder forventes i SSB middels alternativ å være forbigående økende de neste fire årene. Innen utgangen av økonomiplanperioden tilsier prognosen en økning med ca 100 barn målt mot 2018-nivået. Nedgangen årene deretter følger av trenden i prognosen for barn i barnehagealder de nærmeste 4 årene. Barnetrinnet skal iflg SSB ha en topp i 2021 og deretter synke ganske raskt, mens ungdomstrinnet når toppen i 2024.

Den forventede økonomiske effekten av demografiendringer for skole og barnehage framkommer i økonomikapittelet nedenfor, jfr tabellen som viser behov for omdisponeringer innenfor Oppveksts ramme

11.2.3 Statistikk barnefattigdom

Data er hentet fra Bufdir sin statistikk om barnefattigdom. Oversikten viser barn 0-17 år i husholdninger med vedvarende lav inntekt (lavere enn 60% av medianinntekten i Norge over tre år).

Sted	2013		2014		2015		2016	
	Prosent	antall barn	Prosent	antall barn	Prosent	antall barn	Prosent	antall barn
Skien	14,0 %	1387	14,4 %	1428	15,5 %	1526	16,3 %	1607
Porsgrunn	8,0 %	519	9,4 %	611	11,1 %	714	11,1 %	708
Sandefjord	12,0 %	1044	12,8 %	1102	13,1 %	1134	13,4 %	1149
Arendal	9,8 %	825	10,7 %	910	11,8 %	996	12,0 %	1007
Sarpsborg	13,8 %	1425	15,4 %	1603	16,3 %	1692	17,0 %	1761
Telemark	10,6 %	3320	12,0 %	3749	13,0 %	4028	13,6 %	4172

Skien lå godt over landsgjennomsnittet (10,3%) i 2016. Andelen og antallet har også vært økende fra 2013, og gjaldt i 2016 mer enn 1 600 barn.

Denne situasjonen påvirker hele hverdagen for de barna det gjelder og påvirker også Oppveksts oppdrag om å bidra til gode oppvekstvilkår og skape gode læringsmiljøer for barna.

11.2.4 Status tiltak i 2018-budsjettet

2018-kroner	Vedtatt budsjettramme	I tillegg vedtatt dekt innenfor Oppveksts ramme
Vedtatt budsjettramme Oppvekst 2017	1 079 314	
Endringer rammetilskudd		
1. Barnevernsreformen - forebyggende tiltak	2 329	
2. Tidlig innsats barnehage/skole	1 968	
3. Øremerket tilskudd pedagognorm barnehage utgår	3 990	
4. Økt foreldrebetaling barnehage ut over deflator	-2 871	
5. Overgang barnehage / skole	193	
6. Øremerking av midler tidlig innsats grunnskole	-1 480	
Tiltak vedtatt av bystyret / HOOP		
7. Styrking Oppvekst	4 000	
8. Skien barnehage FDV-utgifter	1 436	
9. Erstatte lærerstillinger som utgår i u-skolen fra høst-17	3 025	1850
10. Støtteordning SFO	200	
11. Utvide moderasjonsordning SFO 3. trinn (delårseffekt)		460
12. Ikke deflatorjustere SFO-satser		1000
13. Ikke flate kutt barnehage/fagenheten		2875
14. Ikke flate kutt SFO		575
15. 50 % pedagogdekning barnehage		205
16. Tiltak barn i lavinntektsfamilier		200
Andre endringer og justeringer		
17. Overføre funksjoner til andre kommunalområder	-349	
18. Endring pensjonssatser ifht 2017/pris- og lønnsvekst	18 933	
Vedtatt budsjettramme Oppvekst 2018	1 110 688	
Tiltak vedtatt dekt innenfor budsjettrammen		7 165

Status på tiltak 2018:

Endringer rammetilskudd: Disse midlene (pkt 1-6) er overført budsjettene for sine respektive områder og inngår som finansiering av de formålene de er ment å dekke.

Endringer vedtatt av bystyret:

- Styrking Oppvekst:* Engangsmidler som ble disponert av HOOP i budsjettbehandlingen. Midlene ble brukt til å opprettholde stillinger i ungdomsskolen samt til å ikke gjennomføre flatt kutt i barnehage. *Tiltaket er gjennomført.*
- Skien barnehage FDV-utgifter:* Midlene er overført BDK, som får disse utgiftene i sitt budsjett. *Tiltaket er gjennomført.*
- Erstatte lærerstillinger ungdomsskolen:* Dette ble gjort som følge av at prosjektperioden med øremerket statlig tilskudd til stillinger i ungdomsskolen gikk ut høsten 2017, mens HOOP og bystyret ønsket å videreføre stillingene. Finansiering har delvis skjedd ved økt budsjettramme til Oppvekst, dels ved omdisponering innenfor Oppveksts budsjettramme. Midlene er lagt inn som styrking av ungdomsskolene. *Tiltaket er gjennomført.*
- Støtteordning SFO:* Midlene brukes til å dekke SFO-betaling for barn som har stått i fare for å miste SFO-plassen pga manglende oppholdsbetaling og der skolen vurderer dette som særlig uheldig. *Tiltaket er gjennomført.*

11. *Utvide moderasjonsordning SFO til 3. trinn:* Det ble vedtatt å innføre tilsvarende moderasjonsordning på SFO 3. trinn som det en har i barnehage og fra 2017 på SFO for 4. trinn. Det en har av data pr nå tyder ikke på at andelen barn på SFO i disse aldersgruppene har økt etter at moderasjonsordningen ble endret. *Tiltaket er gjennomført.*
12. *Ikke deflatorjusterte SFO-satser:* Satsene fortsatte på samme nominelle nivå i 2018 som året før. Tall som foreligger pr nå tilsier ikke at det har vært økning i SFO-deltakelse i 2018. *Tiltaket er gjennomført.*
13. *Ikke flate kutt i barnehage/fagenheten:* På grunn av varslet bemanningsnorm høsten 2018 ville flatt kutt i barnehage hatt liten effekt, da normen ville kreve et økt antall årsverk i barnehagene. *Tiltaket er gjennomført.*
14. *Ikke flate kutt SFO:* HOOP skjermet SFO for flate kutt i 2018 for ikke å svekke tilbudet, jfr mål om høyere deltakelse i SFO. *Tiltaket er gjennomført.*
15. *50 % pedagogdekning barnehage:* Det er vedtatt opptrapping med til sammen kr 700 000 over tre år (2017-2019). Noen barnehager har allerede pedagogdekning på om lag 50 %. Barnehager som ligger lavere har i noen grad begynt å ansette barnehagelærere ved ledighet i stillinger som tidligere har vært assistent eller fagarbeider. Barnehager som har hatt pedagogdekning ut over tildelingsmodellen har fått delvis kompensasjon for dette i budsjettene sine. *Tiltaket er gjennomført.*
16. *Tiltak barn i lavinntektsfamilier:* Midlene er brukt til å styrke kulturskolens satsing på inkludering samt enkelttiltak knyttet til utenforskap og inkludering i skole. *Tiltaket er gjennomført.*

11.3 MÅL FOR OPPVEKST IHHT STRATEGISK PLAN

Strategisk plan for Oppvekst 2013-2023 er revidert og vedtatt av Bystyret i februar 2018. Planen angir rammene for det faglige arbeidet i kommunalområdet. **Hovedmålsettingen i Strategisk plan er at 90 % av alle ungdommer i Skien har fullført videregående skole innen rettighetstid (2023).** Resultater i henhold til måloppnåelse legges fram i kommunalområdets årsrapport og i Tilstandsrapport for grunnskolen (juni 2019)

11.3.1 Resultater

Det er et stort samfunnsproblem at så mange unge ikke gjennomfører videregående skole og/eller ikke kommer inn på arbeidsmarkedet. Tall fra NAV viser at de som ikke har fullført videregående og ikke har kommet seg ut i jobb før de fyller 28 år som oftest forblir utenfor arbeidslivet resten av livet. Frafall er et problem i mange land, og det har vært forsket mye på dette i de siste årene. Det har vært satt inn mange tiltak for å øke gjennomføringen i videregående skole. I Skien har vi også satt inn tiltak både i grunnskolen og i videregående skole.

Fravær

Nasjonalt - Fylke - Kommune - Enhet	2014-15		2015-16		2016-17		2017-18	
	Offentlig skole		Offentlig skole		Offentlig skole		Offentlig skole	
	Begge kjønn		Begge kjønn		Begge kjønn		Begge kjønn	
	Median dager	Median timer	Median dager	Median timer	Median dager	Median timer	Median dager	Median timer
- Hele landet	6,0	4,0	6,0	4,0	6,0	4,0	6,0	5,0
- Telemark	6,0	5,0	5,0	4,0	5,0	4,0	5,0	4,0
+ Skien	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	4,0	4,0

Oppvekst har gjennom en periode på snart ti år hatt fokus på tilstedeværelse. I tillegg til et politisk vedtatt permisjonsreglement, har vi også regler for oppfølging av sykefravær i grunnskolen. Arbeidet har gitt resultater. Skien har lavere fravær både i antall dager og timer enn Telemark og landet for øvrig.

Videregående opplæring

Indikatorer	Snitt	Snitt	Snitt
	Skien kommune - 10. trinn (10-11)	Skien kommune (11-12)	Skien kommune - 10. trinn (12-13)
Fullført og bestått Vg1	84,56	86,75	85,27
Fullført og bestått Vg2	78,09	80,41	82,29
Fullført og bestått Vg3	73,09	70,4	67,11

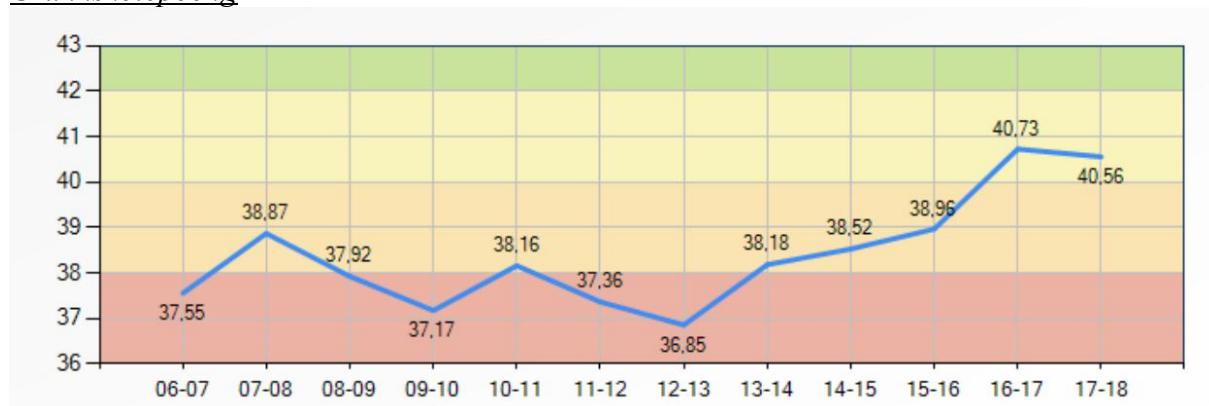
Resultatene for 10. trinn 12-13 viser elever som har fullført videregående opplæring innen normalt tid. Kullet har fremdeles ett år igjen på rettighetstid. Det er forventet at tallet vil stige i løpet av skoleåret 2018-2019 som er siste året av disse elevens rettighetstid.

Eksamensresultater

	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Engelsk skriftlig eksamen	3,6	3,5	3,4	3,8	3,8
Matematikk skriftlig eksamen	2,8	2,6	3,1	3,3	3,4
Norsk hovedmål skriftlig eksamen	3,4	3,2	3,4	3,2	3,4
Norsk sidemål skriftlig eksamen	2,9	2,8	3,2	3,2	3,1

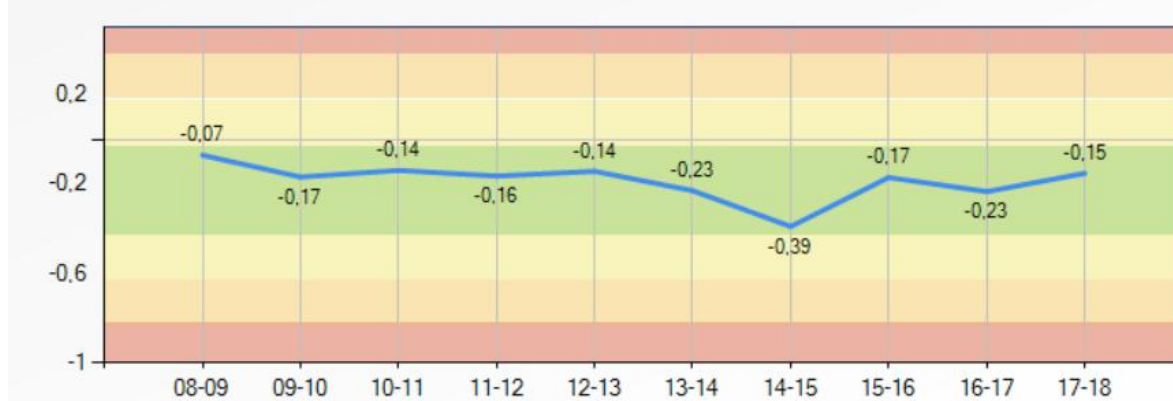
Det er jevnt over framgang på eksamensresultater i alle fag. Spesielt er matematikkresultatene gledelige. Skien har gjennom flere år hatt en særlig satsing på matematikk, og det kan synes som om vi er på rett vei.

Grunnskolepoeng

Grunnskolepoengene er på vei opp. Det er ingen signifikant endring fra 16-17 til 17-18. Dette viser at elevene våre jevnt over presterer bedre i alle fag. Med høyere snittkarakterer fra grunnskolen, er sjansene større for å kunne gjennomføre videregående opplæring.

Vurderingskultur

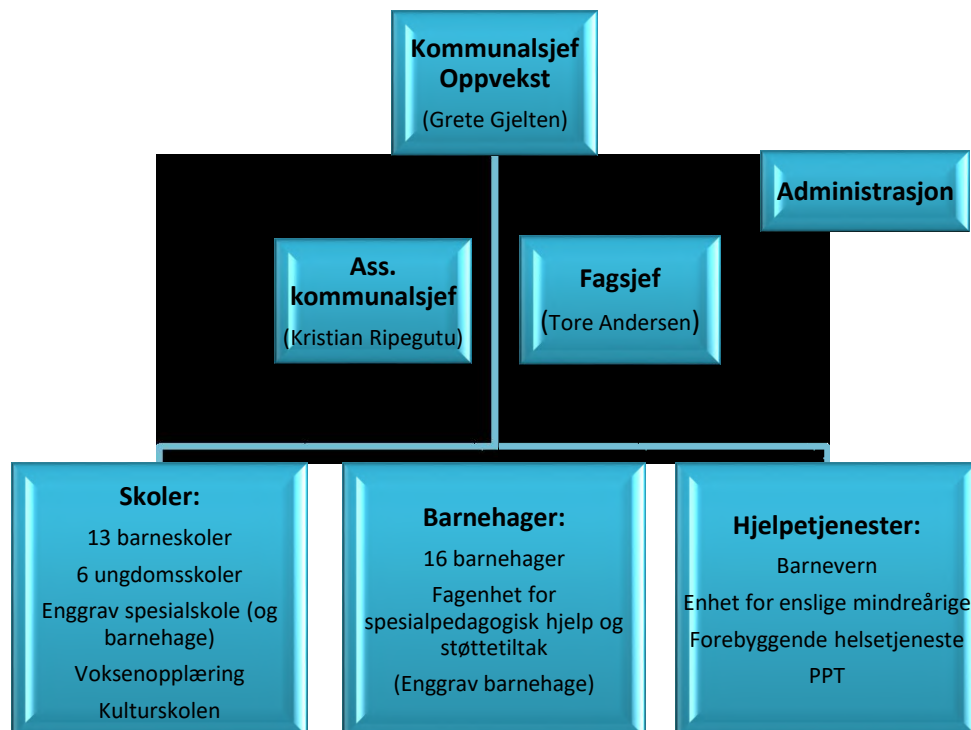

Skiskolene har en svært god vurderingskultur. Det er meget godt samsvar mellom standpunktkarakterer og eksamenskarakterer.

11.4 MEDARBEIDERE

11.4.1 Organisering og ansvar

I Oppvekst styrer Kommunalsjef, assisterende kommunalsjef og fagsjef alle enheter direkte. Området består av en administrativ stab, 23¹⁰ skoler, 17¹¹ barnehageenheter, Enhet for enslige mindreårige, barnevernet, PPT og forebyggende helsetjeneste for barn og unge. I 2018 har Oppvekst i alt 44 enheter.

¹⁰ Inkludert Kulturskolen

¹¹ Skotfoss er Oppvekstsenter, dvs. både skole og barnehage. Enggrav er både skole- og barnehage for barn med nedsatt funksjonsevne, er regnet inn i skoletallet.

11.4.2 Årsverk

	2015 ¹²	2016 ¹³	2017 ¹⁴	2018 ¹⁵
Antall årsverk i Oppvekst	1226,5	1300,4	1307,4	1318,9
Herav administrative årsverk def KOSTRA	8,8	5,0	5,0	5,0
Fagressurser tjeneste def KOSTRA	1217,7	1295,4	1302,4	1313,9

Antallet årsverk i Oppvekst har fra 2014 økt hvert år. Økningen fra 2015 har flere årsaker. Ca. 25 årsverk knytter seg til overføring av Kulturskolen til Oppvekst. I hjelpetjenestene har særlig forebyggende helse økt i antall årsverk, i tråd med sentrale føringer. En del av dette er prosjektmidler med kort varighet. De siste tre årene har årsverkøkningen vært moderat og primært knyttet til opptrapping mot bemanningsnormer i barnehage og skole, samt en økt aktivitet i voksenopplæringen.

11.4.3 Sykefravær

	2014	2015	2016	2017
Egenmelding	1,0	1,0	1,1	0,9
Bedriftsbetalt (1-16 dager)	0,9	0,9	0,9	0,8
Trygdebetalt (17.d – 1 år)	5,4	4,9	4,9	6,7
Totalt fravær	7,3	6,8	6,9	7,7

Fraværet i Oppvekst for 2017 så en relativt stor økning i sykefraværet. Det er langtidssykemeldingene som er driveren i dette. Størst var fraværet i barnehagene som hadde et fravær på nesten 10 % i snitt, men fraværet gikk gjennomgående noe opp på alle hovedområder. Fraværet i Oppvekst er noe lavere enn gjennomsnittet i kommunen (8,1%).

Når det gjelder prognosen for fraværet i 2018 ser det basert på de to første tertialene ut til at fraværet vil kunne lande på nivå eller noe lavere enn fjoråret. 1.tertial i 2018 ligger noe over tilsvarende tertial i 2017, mens 2. tertial ligger en del under. Hvis tendensen fortsetter vil en havne i nedre halvdel av 7-tallet totalt i 2018.

11.5 ØKONOMI

11.5.1 Status pr 2. tertial 2018

Oppvekst melder pr 2. tertial om et netto merforbruk på kr 13 mill. Hovedelementene i merforbruket er:

- Barnevern: Her viser prognose et merforbruk på kr 2 mill. Det er betydelig forbedring fra 2017 da regnskapet viste merforbruk på kr 8 mill. Det har vært jobbet målrettet for å oppnå et slikt resultat.
- Utgifter til spesialpedagogiske tiltak til elever i friskoler og i andre kommuner: Særlig for friskolene sin del har det vært en betydelig økning i utgifter de siste årene, fra kr 2,7 mill til kr

¹² Per desember 2015

¹³ Per desember 2016

¹⁴ Per august 2017

¹⁵ Per januar 2018

9,5 mill på tre år. Dette skyldes både flere elever i friskoler samt økende andel av elevene som får spesialpedagogiske tilbud. Kommunen må betale for hver enkelt time, i motsetning til i egne skoler, der disse tilbudene i stor grad blir dekt innenfor tildelt budsjetttramme. Samlet merforbruk forventes å bli kr 5 mill.

- Voksenopplæringen: Her har inntektene gått ned som følge av færre elever det blir gitt norsktilskudd for. På den andre siden har det vært økning i antall grunnskoleelever, som ikke genererer tilskudd. Forventet merforbruk kr 4 mill.
- Fagenheten for spesialpedagogisk hjelp og støttetiltak: Også her vil det bli et merforbruk i 2018, anslått til kr 2,8 mill. Det har vært en økning i antall og omfang av enkeltvedtak både i kommunale og ikke-kommunale barnehager.
- Tilskudd til ikke-kommunale barnehager: Nye beregninger for tilskudd som først forelå etter at alle budsjetter var vedtatt og ferdigstilt viser tilskudd på kr 2,2 mill over budsjett.

11.5.2 Budsjetttramme 2019-2022

Tabellen under viser utviklingen i Oppveksts budsjetttramme fra opprinnelig budsjett 2018 til forslag til budsjett 2019. Tiltakene er lagt inn ihht vedtak gjort i bystyret som påvirker budsjetttrammen (a, c, f), budsjettendringer gjort i 2018 som skal ha varig effekt (g), stortingets budsjettforlik i desember 2017 gjeldende for 2018 (b) samt rådmannens forslag til budsjett 2019 (d, e). Det kan bli endringer når statsbudsjettet legges fram i oktober og vedtas i desember.

Økonomiplanen 2019-2022		Tall i 2019-kroner
Opprinnelig nettoramme Oppvekst 2018	1 110 688	
a) Tilbakeføre engangsmidler budsjett 2018	-4 327	Ungdomsskolestillinger, redusere flate kutt 2018 (engangsmidler 2018)
b) Økt ramme budsjettforlik Stortinget 2018 inkl helårseffekt 2019	1 943	Helsesøster og endring gratis kjernetid barnehage
c) Reduksjon integreringstilskudd	-4 121	EM kr 3 mill/VO kr 1 mill (budsjettendring 2018)
d) Pro rata-kutt 1%	-11 000	
e) Økt ramme (del av 12 mill hele kommunen)	4 000	
f) FDV nye bygg Oppvekst	845	Midler vedr Lunde B fratrukket midler Skien bhge overført til Eiendom
g) Oppgaver varig overført til andre komm.områder	-543	Saksbehandling moderasjonsordninger overført servicesenter, plenklipp barnehage overført Eiendom
h) Lønns- og prisvekst, pensjonsvekst	40 712	
Tentativ nettoramme Oppvekst 2019-2022	1 138 198	

De ulike tiltakene i tabellen over er hentet fra rådmannens forslag til økonomiplan og finansieres gjennom økonomiplanvedtak som allerede er fattet i bystyret eller ved økning i rammetilskuddet. Tallene er ikke endelig justert for lønns- og prisvekst, slik at endelig beløp kan bli noe justert.

11.5.3 Behov for omdisponeringer innenfor Oppveksts budsjetttramme

Alle tall i 2019-kroner	Endring ifht budsjett 2018			
	2019	2020	2021	2022
Konsekvenser av tidligere vedtak i HOOP/Bystyret				
1) Engangsmidler budsjett 2018 tilbakeføres	4 121	4 121	4 121	4 121
2) Opptrapping mot 50 % pedagogtetthet barnehage (budsjettvedtak 2017 – siste del av opptrapping)	317	317	317	317
3) Moderasjonsordning SFO 3. trinn fra høsten 2018 – helårseffekt (budsjettvedtak 2018)	569	569	569	569
4) Leirskole fra 2019 (budsjettvedtak 2017)	1 585	1 585	1 585	1 585
Konsekvenser av demografiske endringer				
5) Skole – økning i barn 6-15 år	2 300	6 800	7 700	8 500
6) Barnehage – reduksjon i plasser, jfr færre barn 0-5 år	- 2 246	- 3 722	- 4 932	- 5 834
Bemanningsnorm barnehage				
7) Kommunale barnehager netto	4 194	5 871	5 874	5 874
8) Ikke-kommunale barnehager netto		3 816	9 458	12 142
Andre forhold				
9) Økning i spes.pedtiltak barn i friskoler og andre kommuner (fosterhjem)	6 000	6 000	6 000	6 000
10) Økning tilskudd ikke-kommunale barnehager ut over deflator	4 200	4 200	4 200	4 200
11) Rådmannens budsjettforslag: Pro rata-kutt ca 1 %	11 000	11 000	11 000	11 000
Samlet omdisponerings-/inndekningsbehov	32 040	40 556	45 891	48 473

I tabellen over framgår behovet for inndekning i Oppvekst. Dette er midler som en må ta høyde for at langt på vei ikke blir tilført Oppveksts nettoramme, hvilket innebærer at det må kuttes andre steder i Oppveksts budsjett for å dekke inn store deler av beløpet i tabellen.

Kommentarer til noen av punktene:

- 1) I budsjettvedtaket for 2018 ble det bevilget kr 4 mill som et engangsbeløp til Oppvekst. HOOP disponerte disse midlene til stillinger i ungdomsskolen samt til å ikke gjennomføre foreslått kutt i barnehage. Når midlene tilbakeføres, må det finnes dekning for beløpet.
- 2) I HOOPs budsjett for 2017 ble det vedtatt å disponere kr 700 000 fordelt over tre år (200'+200'+300') til å øke pedagogtettheten i kommunale barnehager til 50 %. Midlene for 2017-2018 (kr 400 000) er brukt til å finansiere pedagogtetthet etter ny pedagognorm allerede våren 2018 i flere av de kommunale barnehagene. Overslagseffekten til de private barnehagene i de påfølgende årene utgjør ca kr 700 000, dvs hele beløpet.
- 5) Prognose for befolkningsframskriving tilsier en økning på ca 110 barn i skolealder i økonomiplanperioden. Med dagens tildelingsmodell innebærer det økte utgifter på kr 8,5 mill i perioden, der ca halvparten av økningen forventes å komme allerede i 2019.
- 6) Antall barn i barnehagealder går ned med nærmere 200 barn i økonomiplanperioden dersom utviklingen blir som befolkningsprognosen. Reduksjon i etterspørsel etter barnehageplasser forventes ikke å være tilsvarende stor. For det ene har andelen barn 1-5 år med barnehageplass vært økende de siste årene. For det andre har barn født helt fram til november nå rett til plass. Det må en ta høyde for at vil bli benyttet i økende grad de nærmeste årene.

Effekten av nedgang i antall barn i barnehage er derfor beregnet utfra en nedgang i antall plasser på 56. Det samsvarer med erfaringen fra barnehageopptaket i 2018.

Plasser er her i betydningen barnehageplass for barn 3-5 år. Mindre barn opptar to plasser hver. Antall plasser i de kommunale barnehagene vil også ved barnehageopptaket i 2019 bli nøye vurdert og tilpasset til etterspørselen. Det vil bety at en omorganiserer barnegrupper og avdelinger internt i noen av barnehagene og at avdelinger i enkelte barnehager midlertidig kan bli tatt ut av drift. Denne tilpasningen inkluderer også ny barnehage.

- 7) Bemanningsnormen i barnehage: Omtalt nedenfor under avsnittet om utfordringer, satsinger og tiltak.
- 9) Kommunen er ansvarlig for spesialpedagogiske tiltak for barn i friskoler. Disse tiltakene har vært sterkt økende de siste årene. Årsaken er delvis å finne i økning i antall elever i friskoler, men også i en økende andel av disse elevene som har rett på spesialundervisning. Det må forventes utgift i 2019 som er minst kr 4,5 mill høyere enn budsjett 2018.

Utgifter til skoleplass og spesialpedagogiske tiltak til fosterhjemsplasserte barn fra Skien som bor i andre kommuner har også vært økende. Ut fra det en kjenner til pr nå er det sannsynlig at utgiften blir om lag kr 2,5 mill høyere enn budsjett 2018.

I kommunens egne skoler ville mye av denne spesialundervisningen skjedd innenfor de budsjetttrammene skolene i utgangspunktet får tildelt. For friskoler og fosterhjemsplasserte barn skal kommunen gi direkte økonomisk dekning for timene i enkeltvedtakene, noe som svært ofte innebærer høyere utgifter for kommunen.

Selv om budsjettet til disse utgiftene er økt med til sammen kr 7,5 mill i årene 2016-2017-2018 innenfor Oppveksts egen ramme, er det altså behov for å øke budsjettet med ytterligere kr 7 mill i 2019.

- 10) Tilskudd til ikke-kommunale barnehager: Omtalt nedenfor under avsnittet om utfordringer, satsinger og tiltak.

Andre forhold

I tillegg til det som vises i tabellen over er det områder i Oppvekst som har hatt utfordringer ifht å holde budsjetttrammen. Dette er for det første barnevernstjenesten, som i løpet av 2018 har gjennomført et målrettet prosjekt som har resultert i at merforbruk på kr 8 mill er snudd til merforbruk på «bare» kr 2 mill. Dette arbeidet vil pågå også inn i 2019.

Videre er det vedtatt i HOOP 20.09.18 at det skal igangsettes en utredning av hvordan de ulike tjenestene som i dag utøves av Fagenhet for spesialpedagogisk hjelp og støttetiltak for barnehagene kan løses gjennom en omlegging. Både økonomi og tjenester er begrunnelser for en slik utredning. Da Fagenheten går mot merforbruk i 2018 vil dette ikke gi noen budsjetteffekt, men det legges til grunn at det skal bidra til at netto utgifter holdes innenfor nåværende budsjettramme.

Voksenopplæringen har hatt en betydelig nedgang i sine inntekter i 2018 grunnet færre elever som en får norsktilskudd for. På den andre siden har det vært økning i antall grunnskoleelever, som ikke følger tilskudd med. Pr 2. tertial rapporteres det om merforbruk i 2018 på kr 4 mill. Internt i Oppvekst er det igangsatt et prosjekt der organiseringen av Voksenopplæringen gjennomgås. Det må finnes løsninger som medfører at omfang og nivå på tjenestene blir tilpasset inntektsgrunnlaget og tildelt budsjettramme. Jfr også bystyresak 107/18 i september om reorganisering av introduksjonsprogrammet.

11.5.3.1 Omdisponeringer og inndekninger som foreslås for 2019

Alle tall i 2019-kroner				
	2019	2020	2021	2022
Rådmannens budsjettforslag: Styrke budsjettrammen	4 000	4 000	4 000	4 000
Tilpasse tildelingsmodeller, budsjettrammer og organisering til statlige normer og endring i brukere	8 300	9 500	9 500	9 500
Redusere midler i pedagogisk råd	1 700	1 700	1 700	1 700
Voksenopplæringen – endringer grunnskole og kombiklasser	1 500	1 500	1 500	1 500
Oppvekst administrasjon – effektivisere	800	800	800	800
PP-tjenesten	800	800	800	800
Avvikle «bompengemillionen»	1 056	1 056	1 056	1 056
Ikke videreføre midler 50 % pedagogtetthet barnehage, dvs følge statlig norm			739	739
SFO Selvkost; deflatorjustere for 2018 (ble ikke gjort i 2018)	1 000	1 000	1 000	1 000
Mindre interne omdisponeringer	800	800	800	800
Samlet omdisponerings-/inndekningsforslag	19 956	21 156	21 896	21 896
Foreløpig udekt beløp	12 084	19 400	23 995	26 577

Disse omdisponeringene og inndekningene er ikke tilstrekkelig til å dekke omdisponeringsbehovet i Oppvekst. For 2019 mangler det fortsatt kr 12,1 mill på balanse, økende til mer enn kr 26 mill mot slutten av planperioden. Foreløpig udekt beløp i 2019 tilsvarer helårseffekten av å ha en miljøarbeider ved hver skole samt merutgiften ved å opprettholde Melum som egen skole kontra å innlemme elevene i Åfoss skole.

Det er vanskelig å se hvordan en skal kunne dekke denne ubalansen uten at det tas strukturelle grep. Jfr rapport fra Agenda Kaupang er det områder innenfor Oppvekst der dette kan gi effekter. Utredning bør starte i 2019 med tanke på effekt i løpet av planperioden 2019-2023.

11.5.4 Betalingssatser

Alle satser for oppholdsbetaling i SFO, betaling for mat i SFO og skolepenger i Kulturskolen økes med kommunal deflator (anslås til 2,8 %) fra 01.01.2019. Oppholdsbetaling i barnehage følger statens makssatser.

En slik prisjustering vil gi en økning i inntektene som er relativt like stor som utgiftsøkningen. Oppvekst får redusert sin netto budsjettramme tilsvarende deflator på inntekter samtidig som budsjettrammen kompenseres for deflator på utgiftene.

Satser for oppholdsbetaling i SFO justeres i tillegg med deflator for 2018 (2,54%). Satsene ble ikke endret i 2018, dette gir et årlig inntektstap på om lag kr 1 mill, noe som ikke harmonerer med budsjettkutt og store tiltak som ikke er finansiert. Selvkost er ikke til hinder for en slik økning. Incitamentet for ikke å øke SFO-satsene i 2018 var økt deltakelse i SFO. Iflg tall som foreligger pr nå har ikke SFO-deltakelsen økt fra 2017 til 2018.

Betaling for mat i barnehage justeres opp med 10 % (utgjør økning i overkant av kr 300 per barn i et helt år). Bakgrunnen er at prisene på matvarer har hatt en økning som gjør det utfordrende å følge kostplanen for barnehager innenfor de inntektene en har i dag.

Administrasjonen vurderer om andre betalingssatser også bør justeres med deflator.

11.5.5 Tilskudd til andre

Fra Oppveksts ramme gis følgende tilskudd:

Dilsdalen feriekoloni kr 115 000

Hanes feriekoloni kr 115 000

I tillegg kommer nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom som er omtalt under Avsnittet om utenforskap nedenfor.

11.6 UTFORDRINGER, SATSINGER OG TILTAK

Oppvekst vil få særdeles stramme budsjetttrammer i økonomiplanperioden på grunn av innføring av ikke-finansiert bemanningsnorm samt kutt i budsjetttrammen. I tillegg er det flere områder der en pr september 2018 ikke er i balanse økonomisk. Dette må få som konsekvens at Oppvekst i fireårsperioden må konsentrere seg om kjerneoppgavene og erkjenne at det ikke er rom for tiltak som går ut over dette. Med de stramme økonomiske rammene som Oppvekst nå har, vil hver enkelt omdisponering og «gode intensjoner» som forutsettes dekt innenfor Oppveksts egen budsjetttramme gi betydelige budsjettutfordringer, jfr at en så langt ikke har greid å spesifisere tilstrekkelig med tiltak til å komme i balanse.

Strukturelle grep

En konsekvens av den ubalansen en presenterer i budsjettet for 2019 og økende ubalanse utover i planperioden, er at det nå synes vanskelig å komme utenom vurdering av strukturendringer i Oppvekst. Dette er ikke naturlig å konkretisere ytterligere i handlingsprogrammet, men en legger til grunn at det raskt settes i gang en prosess i 2019 med tanke på vedtak om strukturelle endringer som forhåpentligvis kan gi delårseffekt allerede i 2020.

Det vises også til at rapport fra Agenda Kaupang fra april 2018 peker på områder innenfor Oppvekst der det finnes potensiale for innsparinger ved å gjøre strukturelle endringer.

11.6.1 Merforbruk i 2018 som gir budsjettutfordringer i 2019

Det er helt avgjørende at en i 2019 får kontroll med økonomien på områder som ser ut til å få merforbruk i 2018.

Barnevernstjenesten

Her er en nå i ferd med å få kontroll, og den målrettede innsatsen fortsetter inn i 2019 for å beholde den gode trenden.

Voksenopplæringen

Det tas administrative grep for å se på organisering av VO, og for å tilpasse driften til budsjetttrammene. Det har vært en betydelig nedgang i inntektene, dette må gjenspeile seg i driften på den tilskuddsfinansierte delen av VO. Samtidig må en ta grep for å tilpasse aktiviteten til budsjetttrammen på de øvrige delene av VO.

Tilskudd til ikke-kommunale barnehager

Disse tilskuddene har vært økende de senere årene. Dette til tross for at budsjettildelingene og regnskap for de kommunale barnehagene, som danner grunnlaget for driftstilskuddssatsene, ikke har hatt økning ut over deflator. Økningen kan blant annet forklares med økt vedlikehold i kommunale barnehager, som også skal være med i grunnlaget for driftstilskuddet, samt at

statlige satser for kapitaltilskudd har økt med nærmere tre ganger deflator. Det er ulike tilskuddssatser for store og små barn, og en forskyvning i forholdet mellom små og store barn i hhv kommunale og private barnehager kan også påvirke samlet tilskudd.

Oppvekst har ikke greid å treffe med budsjettanslagene de siste årene da en ikke fullt ut har hatt kunnskap om de ulike elementene som har vært med å påvirke den samlede tilskuddssummen. Det er myndighetsområdet for barnehager (ass. rådmann) som beregner tilskuddet til private barnehager. Det er heller ikke mulig å kutte noe i disse tilskuddene da de beregnes etter en vedtatt beregningsmodell basert på de kommunale barnehageutgiftene to år tilbake i tid.

11.6.2 Tidlig innsats

I mars 2017 la regjeringen fram Stortingsmelding 21 (2016-2017) *Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen*. Dette er fulgt opp med blant annet kvalitetsnormer for bemanning og kompetanse i barnehage og skole fra høsten 2018. Disse normene prioriterer de minste barna. Videre er opplæringsloven skjerpet ifht oppfølging og tilpasning på 1.-4. trinn samt at det stilles krav til samarbeid om barnas overgang fra barnehage til skole og SFO (Kunnskapsdepartementet juni 2017).

11.6.2.1 Bemannings- og pedagognorm i barnehage

De to normene for voksentetthet og kompetanse i barnehage er vedtatt med virkning fra barnehageåret 2018/2019. Tilnærmet 100 % av Oppveksts budsjettildeling til de kommunale barnehagene er basert på disse to normene. Med det er mye av det økonomiske handlingsrommet også tatt bort. Det en sitter igjen med av økonomisk handlingsrom i barnehagene er da i hovedsak tilpasning av antall plasser og avdelinger til den faktiske søkningen ved barnehageopptakene. En slik tilpasning er lagt til grunn i handlingsprogrammet.

Bemanningsnorm i barnehage: Fra høsten 2018 er det innført bemanningsnorm i barnehage som krever 1 voksen per 6 store barn evt 3 små barn i hver barnehage. Det er gitt adgang til å bruke ett år på å tilpasse bemanningen til normen. Bemanningsnormen vil kreve bemanningsøkning i de kommunal barnehagene med i overkant av 11 årsverk totalt innen august 2019. Pr høsten 2018 er bemanningsnormen oppfylt i noen av de kommunale barnehagene. Fra høsten 2019 skal alle kommunale barnehager følge normen. Overslag til private får delvis effekt fra 2020, og full effekt fra 2022. Ved full effekt er utgifter som følge av normen beregnet til ca kr 18 mill.

Høsten 2018 er det gitt et svært begrenset midlertidig tilskudd til bemanningsnormen i kommunens barnehager på kr 930 000. I forslag til statsbudsjett er tilskuddet midlertidig videreført med samme beløp på landsbasis i 2019 og 2020.

Til tross for at dekning av bemanningsnormen ikke er lagt inn i rådmannens budsjettforslag, synes det ikke rimelig at en så økonomisk omfattende statlig vedtatt norm skal være en utfordring som kun skal løses innenfor Oppveksts budsjetttramme.

Pedagognorm i barnehage: Den enkelte barnehage skal ha en pedagog per 14 store evt 7 små barn fra 01.08.2018. Tidligere kunne det være opp til 18/9 barn per pedagog. Denne normendringen er økonomisk mindre omfattende enn bemanningsnormen ved at eksisterende assistent-/fagarbeiderstillinger budsjettmessig er gjort om til pedagogstillinger. Normen er tilstrekkelig finansiert gjennom økt rammetilskudd.

11.6.2.2 Lærernorm i grunnskolen

Fra og med skoleåret 2018/2019 er det innført norm for lærertetthet i grunnskolen. Normen blir ytterligere skjerpet skoleåret 2019/2020. Med noe omdisponering mellom hovedtrinnene har skolene i Skien samlet sett mer enn tilstrekkelig bemanning. Det legges til grunn at en fra 2019 tilpasser seg til lærernormen, noe som forventes å gi en innsparingseffekt i skolebudsjettene. Ut over denne tilpasningen bidrar lærernormen til å begrense det økonomiske handlingsrommet i skolen.

11.6.3 Spesialpedagogiske tiltak

Spesialpedagogisk plan i Skien består av tre deler: Første del som gjelder spesialundervisning og det ordinære opplæringstilbudet i grunnskolen (HOOP 2015), andre del om læringsmiljø i barnehage (HOOP 2017) og tredje del om organiseringen av de segregerte spesialpedagogiske enhetene i kommunen (behandles i HOOP sept-nov 2018).

I et handlingsprogramperspektiv er den store utfordringen at antall tiltak og omfanget av timer pr tiltak er sterkt økende. Dette gjelder i noen grad i kommunale skoler, men her løses likevel tiltakene innenfor de rammer og ressurser en har til rådighet.

Fosterhjemsplasserte elever i andre kommuner

Det er hjemkommunen til fosterhjemsplasserte elever som skal dekke utgiftene dersom disse elevene har en sakkyndig vurdering som gir dem rett til spesialpedagogisk hjelp.

Friskoler

Det er flere elever i friskoler enn tidligere. En økende andel av disse elevene mottar spesialpedagogiske tilbud. Disse tilbudene må kommunen finansiere. Utgiftene her har økt betydelig mer og raskere enn det en kunne forutse, og vi har et stort merforbruk på denne driftsrammen i 2018.

Utviklingen i utgifter til elever i friskoler og andre kommuner har vært slik de siste årene:

Alle beløp i 2019-kroner	2015	2016	2017	2018	2019
Utgifter elever i andre kommuner	15 683	17 177	15 911	14 825	16 500
Utgifter elever i friskoler	2 943	6 278	5 953	8 468	8 500

For alle enkeltvedtak som fattes om spesialpedagogiske tiltak ligger det til grunn en sakkyndig vurdering og tilråding fra PPT. Vedtak om spesialundervisning i friskolene og for barn i andre kommuner fattes av fagsjef i Oppvekst. Det er sjelden tilrådelig å gå på tvers av tilråding fra PPT; avvik fra denne må ha en klar og saklig begrunnelse. Friheten ligger da vanligvis i hvordan tilbudet organiseres ute i skolene og barnehagene.

De kommunale skolene løser dette i hovedsak innenfor egne budsjettammer, og blir med det naturlig utfordret på å finne løsninger som matcher rett tilbud til eleven og god bruk av ressursene. I friskolene betaler kommunen direkte for det antall timer som det fattes vedtak om etter tilråding fra PPT. Kommunen har i liten grad innvirkning på hvordan friskolene organiserer tiltakene. Selv ikke på det spesialpedagogiske feltet har kommunen hjemmel for å legge føringer for eller ha tilsyn med friskolene. Dette til tross for at kommunen både fatter vedtak og har ansvar for økonomisk dekning. Konsekvensen blir at tilrådinger fra PPT for friskoleelever har stor innvirkning på hvordan en må prioritere å bruke kommunale midler.

Fagenheten for spesialpedagogisk hjelp og støttetiltak:

Fagenhet for spesialpedagogisk hjelp og støttetiltak yter den spesialpedagogiske hjelpen barna har krav på etter at PP-tjenesten har foretatt en utredning og skrevet en sakkyndig vurdering. Barn under skolepliktig alder som har behov for spesialpedagogisk hjelp har rett til dette uavhengig av om de går i barnehage. Fagenheten står overfor store utfordringer. Utfordringene kan knyttes til tre hovedområder:

- Kommunale midler dekker ikke oppdraget
- Statlige midler benyttes ikke fullt ut etter intensjonen
- Organisatoriske utfordringer – byråkrati og logistikk

Utviklingen i spesialpedagogiske tiltak til barn i barnehagealder kan illustreres ved antall årstimer per barn i sakkyndig vurdering (pr 31.12. i året) som var 118 timer i 2010. I 2016 hadde dette timetallet økt til 326 timer og i 2017 til hele 413 timer.

Det er igangsatt et arbeid med å se på hvordan de ulike tjenestene som i dag utøves av Fagenheten kan løses gjennom omlegging. Saken blir lagt fram til politisk behandling i Hovedutvalg for oppvekst i april 2019.

11.6.4 Utenforskap og barnefattigdom

Det foregår en rekke overordnede, statlig initierte prosjekter knyttet til barnefattigdom. Regjeringen kom våren/sommeren 2015 ut med et strategidokument rundt «Barn som lever i fattigdom»¹⁶, som skisserer i alt 64 tiltaksområder som krever bedre innsats og bedre samordning av tiltakene. Tiltakene omhandler både områder som statlige myndigheter er hovedansvarlig for og områder hvor kommunale myndigheter har det primære ansvaret. Mange av de statlige, overordnede tiltakene påvirker oppvekstområdet direkte og er allerede effektivt eller er i gang, eksempelvis gratis kjernetid i barnehage for 3-5 åringer, makstak på foreldrebetaling i barnehage, leksehjelp og styrking av helsestasjon og skolehelsetjeneste. Tiltakene nedenfor er en ikke utfyllende oversikt over noe av det som blir gjort på området i Oppvekst. Arbeidet med utenforskap inngår som en selvfølgelig, naturlig og integrert del av hverdagen i mange skoler og barnehager i Skien.

11.6.4.1 «Stigeråsen – mer enn en skole»

Stigeråsen skole tilhører en skolekrets der barnefattigdom og utenforskap er to veldig aktuelle utfordringer som skolen møter i det daglige arbeidet.

Skolen har satt seg som mål å være en positiv kraft i arbeidet med å forebygge utenforskap og motvirke barnefattigdom. Stigeråsen skole ønsker derfor å være en inkluderende arena for hele nærmiljøet. Inkludering forutsetter både faglig og sosial mestring. Skolen har en dokumentert god pedagogisk praksis, noe bla skolebidragsindikatorindeksen fra SSB viser ved å plassere skolen høyt på denne rangeringen. I korte trekk innebærer dette at elevene på Stigeråsen skole har god faglig mestring.

For å legge forholdene best mulig til rette for sosial mestring, har Stigeråsen tatt grep for å bli en skole som handler om mer enn bare å ta ansvar for tiden fra kl. 08.30-14.10. Noen av utfordringene skolen opplever, er for det første at mange elever ikke deltar i fritidsaktiviteter. Videre er kosthold og manglende mosjon/motorisk trening noe en ser er et økende problem. Skolen ønsker å ta ansvar og legge til rette for at alle elevene kan få tilbud som kan motvirke

¹⁶ https://www.regjeringen.no/contentassets/ff601d1ab03d4f2dad1e86e706dc4fd3/barn-som-lever-i-fattigdom_q-1230-b.pdf

disse utfordringene. Skolen har derfor startet opp gratis aktiviteter 3 dager i uken i samarbeid med Kulturskolen, Odds ballklubb, Gulset nærmiljøsentre og aktiviteter på eget initiativ. Dette er aktiviteter som «fotball for alle», skolekor, musikkverksted, visuell kunst, hiphop, sykkelverksted og ekstra svømmeopplæring for elever på 5.-7. trinn. I tillegg er det i samarbeid med kommunen opprettet et bursdagsrom som alle elevene kan låne gratis til bursdager eller klasse/trinnaktiviteter.

Skolen har et stort uteområde som åpner opp for mange mulige positive aktiviteter, men lekeapparater, fotballbane og andre aktivitetsområder bærer preg av stor slitasje og manglende vedlikehold. Særlig lekeapparater er utdaterte. I samarbeid med elevrådet og FAU har man utarbeidet en plan for å ruste opp uteområdet. Dette er tenkt gjennomført ved å iverksette 7 delprosjekter som vil forme skolens uteområde til å bli et naturlig nærmiljøanlegg. Det finns ingen andre nærmiljøanlegg i kretsen, og derfor er dette blitt løftet opp som en prioritert sak. Hvis man lykkes med å få på plass alt, vil området ha gode fysiske samlingsplasser for barnefamilier/småbarn, ballaktiviteter og aktiviteter som vil appellere til barn som liker andre typer aktiviteter (bl a klatrepark og skatepark).

Skolen har fått noe midler fra kommunen. Prosjektene er tenkt finansiert ved å bruke disse midlene fra kommunen som egenkapital, søke støtte fra ulike stiftelser og søknad om spillemidler på de prosjektene der dette er mulig. Skolen har her iverksatt et samarbeid med kulturetaten for å få hjelp med dette.

11.6.4.2 Klyve skole

Også Klyve skole tilhører en skolekrets der barnefattigdom og utenforskap er aktuelle utfordringer som skolen møter i det daglige arbeidet. I samarbeid med kommunalområdet Byutvikling, drift og kultur ønsker vi å igangsette tiltak som skal fremme livskvalitet og helse. For å gi målgruppa større mulighet til fysisk aktivitet på fritida, vil vi åpne for gratis familiedager i Kongerødhallen på søndager. Vi vil forsøke å få elever ved Idrettslinja på Hjalmar Johansen videregående og Toppidrett til å tilrettelegge treningstilbudene.

Da vi vet at en stor andel av målgruppa i området er minoritetsspråklige og mange av dem har begrensede svømmeferdigheter, vil vi også åpne svømmehallen på Klyve for svømming i de aktuelle tidsrommene. Her med innleide trenere som har livbergingskurs.

For begge tilbudene er det en forutsetning at barna møter sammen med en av eller begge foreldrene.

11.6.4.3 Kulturskolen

Det er en målsetting i strategisk plan om at 11% av elevene ved Skien kulturskole har minoritetsspråklig bakgrunn. Dette er retningsgivende for hvordan kulturskolen gir sine tilbud.

Kulturskolen samarbeider blant annet med Stigeråsen skole om skolekor, musikkverksted og visuell kunst. I tillegg er de i gang med å etablere en «kulturskoleSFO» med Hedvigs hybel og kulturskolen som baser.

11.6.4.4 Leirskole

Leirskole ble vedtatt i handlingsprogrammet for 2017-2020 med leirskole for alle fra og med 2019. Regjeringen har også varslet at dette vil bli obligatorisk for alle barn i grunnskolen.

11.6.4.5 Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom

HOOP gjør prioriteringer ifbm søknad om nasjonale tilskuddsmidler mot barnefattigdom. Dette er tilskudd som tildeles fra Bufdir og som kan komme offentlige og private tiltak til gode. I 2018 har 15 tiltak organisert av frivillige organisasjoner og Skien kommune til sammen mottatt kr 2,3 mill til ulike tiltak prioritert etter kriterier som gjelder levekår, integrering av barn med innvandrerbakgrunn, barn som vokser opp med foreldre som har rus-/psykiske problemer.

11.6.4.6 Kontingentkassa

Kontingentkassa sorterer under kommunalområde Byutvikling, drift og kultur og søknader til kontingentkassa behandles der. Sett fra Oppveksts side er opprettholdelse av kontingentkassa i tråd med grunnelementene i kommunalområdets budsjettframlegg og således et viktig bidrag inn i arbeidet med å hindre utenforskap

11.6.5 Forebyggende helse

Ungdommens helsestasjon flyttet inn i nye lokaler i Citybygget i juni 2018. Ungdomsrådet var gode pådrivere i denne prosessen. Med ny lokasjon og det ungdommen opplever som tryggere plassering, er denne helsestasjonen nå et godt tilbud.

I følge Barneombudet opplever mange at det er for få helsesøstre og at de har for liten tid på skolen. Dette understøttes av undersøkelser som viser at helsesøstre verken har tid til å gjøre de lovpålagte oppgavene eller til oppsøkende arbeid og informasjonsarbeid. I Skien har 27 % av ungdomsskoleelevene brukt tjenester fra helsestasjon. Det ligger under snittet i Telemark, og Skien er blant de fire kommunen i Telemark med lavest bruk av helsestasjon blant ungdomsskoleelever. Det er risiko for at det helsefremmende og forebyggende arbeidet blant elever ikke blir tilstrekkelig ivaretatt.

Kontrollutvalget har satt i gang en forvaltningsrevisjon hvor temaet er helsestasjon for ungdom, vinklingen er organisering av det forebyggende arbeidet og målet er å bidra til å sikre ungdom et tilstrekkelig tilbud. Revisjonen pågår høsten 2018 og vil komme til politisk behandling deretter.

11.6.6 Investeringer

11.6.6.1 Lunde barneskole – rehabilitering av S-bygg og ny flerbrukshall

Det er satt av 98,4 MNOK med tanke på å få til både en flerbrukshall og en rehabilitering av S-bygget som undervisningsbygg for skolen. Flerbrukshall kan delvis finansieres med spillemidler. Status pr 2. tertial 2018 er at tegninger er ferdig og byggestart er nært forestående.

11.6.6.2 Moflata skole

Det bevilget 36 MNOK til utbygging av Moflata skole med ny administrasjonsdel samt ett klasserom. Dette frigjør klasserom i hovedbygget og gjør at paviljongen kan avhendes. En er nå i ferd med å starte opp byggearbeidene, som antas slutført til skolestart høsten 2019.

11.6.6.3 Skien barnehage

Skien barnehage med 180 plasser ble vedtatt i bystyret juni 2017 (sak 108/17) innenfor en ramme på kr 66 mill og med beliggenhet i Slemdalsgate 31. I vedtaket ligger også at Hanken og Fossum barnehager legges ned når ny barnehage er på plass. Det samme gjelder midlertidige paviljongavdelinger i Bakken og Kverndammen barnehager. Status pr nå er at oppsatt framdriftsplan følges. Bygget er ute på anbud og skal etter planen stå ferdig 01.08.19.

11.6.6.4 Kjorbekkhøgda skole

Det er bevilget kr 25 mill i bystyresak 76/18. Her dreier det seg om å rive gamle Uthauen skole og bygge et nytt SFO-bygg med spesialrom for å tilfredsstille behov knyttet til universell utforming. En er nå i ferd med å legge ut anbud på prosjektering samt riving av eksisterende bygg.

11.6.6.5 Barnevernets ressurscenter

Da denne saken ble lagt fram til politisk behandling, gjaldt den både etablering av et interkommunalt samarbeid med Porsgrunn og investering i de tidligere lokalene til Tyrilistiftelsen i Snipetorp til bruk for formålet. Porsgrunn ønsket ikke å delta i et slikt samarbeid, og Bystyret vedtok etter det et utsettelsesforslag i juni 2017(sak 107/17). HOOP hadde også en bestilling i sak 31/17 der de blant annet ba om vurderinger av faglig art, behov, brukergrupper, antall brukere, forebygging og økonomi. Pr nå synes det som aktuell brukergruppe blant annet kan være barn med sammensatte behov som lett kan «falle mellom to stoler». Andre brukergrupper kan også være aktuelle. Dette vil en komme tilbake til. Det er lagt inn kr 10 mill i investeringsbudsjettet til dette formålet.

11.6.6.6 Uteområder på skolene

I regnskapssaken juni 2018 ble det bevilget kr 2 mill til uteområde i skoler og barnehager, i tillegg til kr 0,5 mill i opprinnelig budsjett og kr 0,8 mill særskilt til uteområde ved Stigeråsen skole.

HOOP har fordelt disse kr 2,5 mill på fire barnehager og sju skoler. Noe av arbeidet kan gjøres høsten 2018, men hovedtyngden av dette vil skje i 2019. Flere av skolene søker også eksterne midler i samarbeid med skolenes FAU-er for å ha en enda større budsjetttramme for oppgraderingene.

11.6.6.7 Universell utforming i skoler og barnehager

Eiendomsavdelingen skal ha en gjennomgang av universell utforming i alle skoler i barnehager, og BDK vil legge fram oversikt over status på området i 2019, jfr Bystyrets bestilling i sak 76/18 vedr investeringer på Kjorbekkhøgda skole.

12 ØKONOMISK HANDLINGSPLAN NAV SKIEN 2019-2022

12.1 OPPDRAGET

NAV har ansvar for å yte gode tjenester i tråd med overordnede planer, sentrale lover og forskrifter samt lokalt vedtatte tjenestebeskrivelser.

De langsiktige og overordnede føringene for NAV er: *Flere i arbeid, Bedre brukermøter, Økt kompetanse.*

Brukerne skal møte et NAV der statlig og kommunal tjenesteyting er helhetlig og integrert.

NAV Skien sine prioriterte målgrupper er:

- brukere under 30 år
- innvandrere
- personer med nedsatt arbeidsevne
- langtidsledige
- sykemeldte

NAV Skien har for gjeldende planperiode følgende fokusområder:

1. Sosiale tjenester
2. Bosetting og integrering av flyktninger
3. Oppfølging av brukere
4. Markedsarbeid - arbeidsgiverbistand
5. Arbeidsrettede tiltak
6. Drift, personal og kompetanse
7. Digitalisering

Det er utarbeidet egne tiltaksplaner innenfor hvert fokusområde.

Driften av NAV Skien er regulert i en samarbeidsavtale og en driftsavtale mellom Skien kommune og NAV Telemark. Det er iverksatt en prosess i kommunen med sikte på å få redusert husleieutgiftene i NAV Skien som synes for høye. Nåværende husleiekontrakt utløper i 2019.

Resultatene fremkommer gjennom målekort, økonomistyring, tertial- og årsrapportering til kommune og stat, brukertilfredshetsundersøkelse, bedriftsundersøkelse, medarbeiderundersøkelse og internkontrollsystemer. Det hele er systematisert i et årshjul som danner grunnlag for all intern oppfølging av styringsdata og drift.

Flere av NAVs tjenester er lov og rettighetsbasert og representerer et nødvendig sikkerhetsnett for innbyggerne.

12.2 ANALYSE OG MÅL

12.2.1 OMGIVELSER

Arbeidsledigheten i Skien er pt. på 3,0 %. Det har vært en nedgang i ledigheten, men Skien har likevel høyere arbeidsledighet enn landsgjennomsnittet.

Den største utfordringen for et velfungerende arbeidsmarked er tilgang til arbeidsplasser og gapet mellom forventninger og krav i arbeidslivet opp mot formell kompetanse, språkferdigheter og funksjonsevne hos brukerne.

Det er i overkant av 5.000 personer som er under oppfølging av NAV Skien.

Usikkerheten omkring antall bosettinger av flyktninger, inkludert familieegjenforeninger, er en utfordring i planperioden. For å bedre integreringen er det nødvendig å se på hvordan man kan bruke tilgjengelige midler på en bedre måte og også vurdere de økonomiske rammene som er satt av til oppfølging og integrering av flyktninger.

I planperioden vil NAV Skien ha fokus på formidling til arbeid av ungdom, personer med nedsatt arbeidsevne og flyktninger. Vi ser på kvalifisering som det viktigste tiltaket for å imøtekomme arbeidsgiveres kompetansekrav.

12.2.2 TJENESTER OG BRUKERFORHOLD

Nøkkeltall økonomisk sosialhjelp

Økonomisk sosialhjelp, snitt per måned	2014 Året	2015 Året	2016 Året	2017 tom aug	2018 tom aug
Samlet antall mottakere av sosialhjelp	770	803	823	862	916
Antall mottakere av sosialhjelp under 30 år	293	290	263	267	291
Andel mottakere av sosialhjelp under 30 år	38 %	36 %	32 %	31 %	32 %
Antall mottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	543	583	612	639	663
Antall mottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt som er under 30 år	222	216	197	202	244
Andel mottakere av sosialhjelp som hovedinntekt under 30 år (ifht. total antall sosialhjelpsmottakere)	29 %	27 %	24 %	23 %	27 %
Antall nye mottakere av sosialhjelp	55	48	49	46	43
Antall nye mottakere av sosialhjelp under 30 år	33	28	24	24	23
Antall sosialhjelpsmottakere som har barn	231	233	256	263	301
Andel sosialhjelpsmottakere som har barn som mottar dette som hovedinntekt	54 %	58 %	63 %	64 %	61 %

Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp per august 2018 har vært økende de senere årene. Det er flere som har økonomisk sosialhjelp som sin hovedinntektskilde. Helt nye mottakere har de siste årene blitt redusert, denne trenden ser ut til å fortsette. Det antas at grunnen til det høye tallet er at vi over flere år har hatt høy inngang av nye brukere. Mange av dem får sosialhjelp som en langvarig ytelse.

Antall unge under 30 år som mottar økonomisk sosialhjelp har økt i 2018, og andelen ungdom med sosialhjelp som hovedinntekt er økende. Det nyetablerte Talenhuset vil kunne snu disse trendene.

Antall brukere som har barn som mottar økonomisk sosialhjelp er økende. Dette kan gi økende fattigdom dersom ikke tiltak iverksettes. Det er færre innenfor denne gruppen som mottar økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt.

Gjennomsnittlig utbetaling av sosialhjelp for alle sosialhjelpsmottakere er pr. august 2018

kr. 9 953,- Dette er en økning på 1 % sett i forhold til samme tidsperiode i 2017. Til sammenligning så var økningen på 7,2 % når 2016 ble sammenlignet med 2017. Det er utbetalt i gjennomsnitt kr. 9 422,- per måned til flyktninger som er bosatt i løpet av de siste fem årene. Dette er en nedgang i utbetalingene på 8 % i forhold til 2017. For de som er bosatt for over fem år siden, er beløpet større, kr. 11 621,- per måned. Dette er en økning på 9 %.

Andelen flyktninger som mottok økonomisk sosialhjelp per august 2018 (snitt jan-aug) utgjorde 43 % av alle mottakere. Dette er det eksakt samme tallet som samme periode i fjor. Andelen flyktninger som kommunen mottar integreringstilskudd for utgjør 12 % av alle mottakere. Dette tallet er uendret fra 2017.

Antall flyktninger som mottar sosialhjelp er 394. Dette er en økning på 28 brukere i forhold til 2017.

Utfordringene i planperioden dreier seg om å få flere mottakere av økonomisk sosialhjelp til å bli økonomisk selvhjulpne, primært gjennom arbeid og utdanning. Særlige utfordringer er knyttet generelt til en stor andel personer som mottar økonomisk sosialhjelp over en lengre periode (over 6 måneder) og til flyktninger. Agenda Kaupang rapporten viser at det er forholdsvis lav bemanning av ansatte som jobber med oppfølging av personer som mottar økonomisk sosialhjelp. Vårt mål i planperioden er få styrket bemanningen for denne gruppen.

Nøkkeltall Kvalifiseringsprogrammet

Resultater fra Kvalifiseringsprogrammet	2014 Året	2015 Året	2016 Året	2017 tom aug	2018 tom aug
Antall deltakere	138	94	77	71	104
Antall søknader	66	74	113	30	44
Antall innvilgede søknader	53	20	48	29	28
Antall som har sluttet eller avvirket programmet	50	58	29	11	22
Avsluttet til ordinært arbeid	16	12	8	3	7
Avsluttet til utdanning/ arbeidsrettede tiltak	5	13	6	1	4
Avsluttet til helsemessig ytelse (AAP, UP)				1	3
Avsluttet til økonomisk sosialhjelp	29	33	15	4	5
Andel avsluttet til arbeid / utdanning	36 %	25,9 %	27,5 %	27 %	41 %

Kvalifiseringsprogrammet (KVP) er en del av fattigdomssatsningen hvor målgruppen er personer med nedsatt arbeidsevne som er, eller står i fare for å bli, langtidsmottakere av sosialhjelp. NAV Skien tilstreber seg å tilby KVP til brukere som fyller vilkårene og er i stand til å nyttiggjøre seg programmet. NAV Skien har siden Kvalifiseringsprogrammet ble innført hatt mange deltagere i programmet. Det er usikkert hvilket nivå deltakerantallet vil ligge på i planperioden. Vi ser det likevel som sannsynlig at deltakerantallet vil kunne øke noe i årene som kommer sammenlignet med dagens nivå (69 deltakere per august). Dette blant annet fordi det i januar 2018 ble innført nytt og skjerpene regelverk for arbeidsavklaringspenger med redusert varighet av ytelsen med ett år samt strengere inngangsvilkår. I tillegg kommer arbeidsmarkedets økende krav til formell kompetanse.

Etter flere år med Kvalifiseringsprogrammet er utfordringen i Skien at deltakerne ofte står lenger fra å komme i arbeid eller utdanning enn tidligere, og trenger tettere oppfølging over lenger tid enn programmet tilbyr (2 år). Mange deltakere er minoritet språklige med liten arbeidstilknytning og lavt språknivå og vil være i behov av både bedre norskkunnskaper og kvalifiserende tiltak over tid.

Nøkkeltall bosetting av flyktninger

Flyktninger	2014 Året	2015 Året	2016 Året	2017 Året	2017 tom aug	2018 tom aug
Antall bosetting av flyktninger	83	71	120	126 (+ 28 fam.gj)	86	33
Antall personer som har deltatt i introprogrammet	218	199	253	164	160*	178*
Antall flyktninger avsluttet intro. programmet/ oppfølging	77	59	92	46	37	57
Antall flyktninger over i arbeid etter endt intro. program	14	6	19	8	5	7
Antall flyktninger med overgang til utdanning eller arbeidsrettede tiltak etter endt introduksjonsprogram	45	37	66	20	27	12
Annet	18	16	7	8	5	38
Andel til arbeid	18,2 %	10,2 %	20,7 %	17,8 %	13,5 %	12,3%

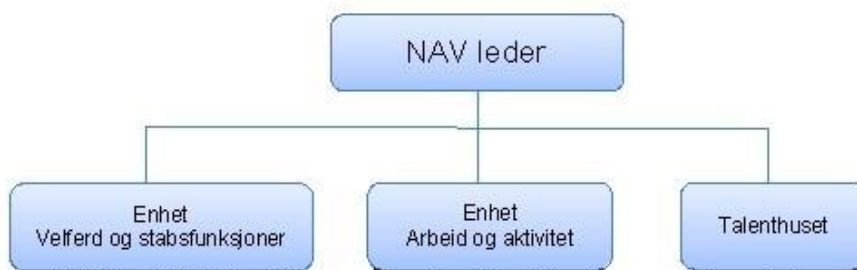
*Antall flyktninger i introduksjonsprogrammet basert på gj.snitt antall utbetalinger av introduksjonsstønad.

NAV Skien har t.o.m. august 2018 bosatt 33 av årets bosettingskvote. Skien kommune har en avtale med Imdi om å bosette 60 flyktninger inkl. enslige mindreårige som følges opp av barnevernstjenesten i kommunen.

Bosettingstakten i årene fremover må danne grunnlag for de økonomiske rammer som settes av til integreringsarbeid.

12.3 MEDARBEIDERE

12.3.1 Organisering

Enhetene er organisert med fem underavdelinger.

12.3.2 Faste årsverk

Antall årsverk	2017 året	2018 aug
Kommunale	67	67
Statlige	54	54

12.3.3 Sykefravær i %

Sykefravær i %	2016 Året	2017 Året	2018 tom august
Kommunalt sykefravær	5,8	6,9	8,7
Statlig sykefravær	6,8	6,7	4,8

12.4 ØKONOMI

NAV Skien er etablert som et felles kontor der Skien kommune og NAV Telemark er likeverdige partnere. Drift av kontoret er definert i avtaler mellom de to partene der det blant annet går frem at kommune og stat svarer for sin andel av felles driftsutgifter i forhold til antall årsverk som partene er representert med i lokalkontoret.

12.4.1 Økonomiske rammer og prognose per august 2018

Tall i hele tusen	2017 Budsjett	2017 Regnskap	2018 Budsjett	2018 Prognose	2019 Foreløpig Ramme
Brutto utgifter	180 258	188 869	180 797	198 617	185 596
Brutto inntekter	-7 227	-9 686	-5 744	-5 744	-5 866
Netto driftsutgifter	173 031	179 183	175 053	192 873	179 730
Mer- / mindreforbruk (-)	0	6 152	0	17 820	0

NAV Skien melder per august 2018 et samlet merforbruk på 17,8 millioner kroner. Dette skyldes hovedsakelig utgifter til økonomisk sosialhjelp. 2,7 millioner kroner gjelder introduksjonsstønad til flyktninger i introduksjonsprogrammet.

Kommunens utgifter til økonomisk sosialhjelp har vært økende og er hovedårsaken til meravviket de siste årene.

Forslaget til økonomisk ramme som fremmes for 2019 inkluderer kr. 500.000,- som en rammeøkning. I tillegg er det lagt til prisvekst og utgifter til endring i pensjonssatsene. Utover dette er det videreført årets innværende kutt på kr. 2.000.000,- og nytt innsparingskutt på kr. 1.800.000,-.

Rammen for 2019 reflekterer ikke kommunens utfordringsbilde og vil kunne resultere i merforbruk i samme størrelsesorden som for 2018.

12.4.2 Tilskudd til andre

Tabellen under viser tilskudd som ligger i rammen til NAV Skien. Det er lagt til grunn at tilskuddene prisjusteres med kommunens deflator hvert år.

Mottaker	Budsjett 2018	Merknad
Kristent interkulturelt arbeid (KIA)	105 000	Avtalen forhandles frem årlig
Telemark Røde kors	105 000	Avtalen forhandles frem årlig
Sum	210 000	

12.4.3 Statlig administrasjonsbudsjett (drift) og budsjett til rammestyrte virkemidler (tiltak)

NAV Skien sin statlige budsjetttramme til ordinære driftsutgifter i 2018 er på kr. 31 663 684,-. Prognosen per august viser et merforbruk på kr. 700.000,-.

Budsjettet er en del av Statsbudsjettet. Det er forventet at forslag til statsbudsjettet 2019, vil videreføre avbyråkratiserings- og effektiviseringskutt til NAV på minst 0,5 % hvert år fremover i planperioden. Det er varslet at det også kan komme andre kutt grunnet krav til effektivisering i offentlig sektor. Det betyr at etaten må gjøre mer for mindre penger og medfører økte krav til effektivisering og omstilling. Hva dette konkret vil bety for NAV Skien er foreløpig usikkert.

I Statsbudsjettet settes det også av midler til rammestyrte virkemidler for tiltak til våre ulike brukere. Midlene gis fylkesvis og NAV Telemark fikk ca. 22 millioner mindre enn i 2017. Tiltaksbudsjettet for Telemark 2018 er på kr. 242 467 000,-. Midlene NAV Telemark får tildelt benyttes til tiltaksplasser i skjermet virksomhet, arbeidsmarkedsopplæring og til individuelle tiltak på lokalkontorene. Som følge av lavere tildeling til fylket fikk NAV Skien redusert sitt budsjett til individuelle tiltak med ca. 950.000,- til kr. 41 316 000,-. Dette gir gjennomsnittlig 449 tiltaksplasser per måned. Statens styring av tiltak danner føringer for prioriteringer av midler internt i NAV Skien.

Nivået på tiltaksbudsjettet er avhengig av antall brukere og Stortingets politiske sammensetning og derfor vanskelig å prognostisere i planperioden. Foreløpig er signalene at budsjettet for 2019 vil være på samme nivå som 2018.

12.4.4 Tiltak i planperioden

NAV Skien har iverksatt en rekke tiltak for å snu utviklingen på økonomisk sosialhjelp. Dette for å sikre at kommunen har et nøkternt og riktig kostnadsnivå på utgiftene. Disse tiltakene ønskes videreføres i planperioden:

- Helseavklaring av langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp i forhold til andre rettigheter/ ordninger
- Øremerkede stillinger til forsterket formidlingsbistand for mottakere av økonomisk sosialhjelp
- Øremerket stilling til forsterket formidlingsbistand for flyktninger
- Beslutter for forsterket kvalitetskontroll av vedtak knyttet til utbetaling av økonomisk sosialhjelp
- Tidligere avklaring og tettere oppfølging av nye sosialhjelpøkere
- Aktivitetsplikt gjennom arbeidsrettede tiltak
- Bruk av prosjekter til å forsterke arbeidet med enkelte brukergupper

Nytt tiltak i planperioden

Første september 2018 ble det etablert et Talenthus i Skien for ungdom under 30 år med mål om å redusere frafall fra videregående skole samt øke arbeidsdeltakelsen blant ungdom. Talenthuset er et samarbeid mellom Telemark Fylkeskommune og NAV Skien, og er lokalisert i Skien kommunes lokaler på Klosterskogen. Utviklingen av dette tiltaket vil danne føringer for fremtidige kommunale budsjetter i Skien Kommune.

12.4.5 utfordringer i planperioden

Rapporten «Økonomigjennomgang av Skien Kommune 2017» av Agenda Kaupang bekrefter våre utfordringer i planperioden. Rapporten viser at Skien kommune har middels høye utgifter til sosialhjelp og at de er nøyaktig like høye som Kostragruppe 13. Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år i Skien kommune er høyere enn i flere sammenlignbare kommuner.

Behovet for sosialtjenester henger sammen med sosioøkonomiske trekk ved befolkningen og rapporten påpeker at utgiftsbehovet er knyttet til en høyere andel flyktninger uten integreringstilskudd i vår kommune enn gjennomsnittet.

Rapporten påpeker at bemanningen i NAV Skien er forholdsvis lav når det gjelder sosiale tjenester.

Stønads lengden er på gjennomsnittsnivå for andre sammenlignbare kommuner, men viser ikke særlig gode tall. Med en gjennomsnittlig stønadslengde på 4,2 måneder for unge under 25 år og 6,1 måneder for eldre er det et potensiale for innsparing. Rapporten viser også at gjennomsnittlig utbetaling er noe høyere enn vår nabokommune Porsgrunn.

Meravvik de siste årene skyldes økte utgifter til økonomisk sosialhjelp, og de økonomiske rammebetingelsene følger ikke i stor nok grad denne utviklingen. Dette må tas hensyn til i fremtidige budsjetter.

Det er knyttet usikkerhet til hvor stor økonomisk påvirkning bosettingen av flyktninger har på utgiftsrammen fremover. Usikkerheten er knyttet til antall bosettinger, statlige rammetilskudd og i hvilken grad kommunen makter å få flyktninger i arbeid på et tidlig tidspunkt. Kostnader knyttet til bosetting og integrering av nybosatte flyktninger de første frem årene forutsettes dekket av statens tilskudd til kommunen (integreringstilskuddet). Det mangler økonomisk dekning for en del av disse utgiftene i den økonomiske rammen.

12.5 OPPSUMMERING ØKONOMIPLAN

Gjennom den senere tid har vi sett en positiv utvikling i arbeidsmarkedet. Det er grunn til å tro at dette vil fortsette selv om prognosene er usikre. Riktig utdanning i forhold til arbeidslivets behov er sentralt for sysselsettingen. Etterutdanning og kvalifisering står sentralt, også på tiltakssiden. Det er viktig å prioritere forebyggende tiltak overfor spesielt ungdom. Etablering av Talenthus er et slikt tiltak. Det er et behov for at kommunen vurderer økt bruk av kommunale tiltak i planperioden.

For NAV Skien er de økonomiske hovedutfordringene knyttet til utgiftene til økonomisk sosialhjelp. Bosettingstakten av flyktninger en sentral driver til utgiftene på økonomisk sosialhjelp. De største utgiftspostene er livsopphold og bo- og strømutfgifter. Mange av

sosialhjelpsmottakerne bor i kommunale boliger. Det er ønskelig at kommunen vurderer energiøkonomiske tiltak i kommunale boliger i planperioden.

Utviklingen av utgiftene til økonomisk sosialhjelp de siste årene gir grunnlag for å tro at det er etablert et nytt og høyere nivå på disse kommunale utgiftene. Utviklingen er gjeldende for hele landet. NAV Skien har iverksatt flere tiltak for å redusere utgiftene. I planperioden videreføres flere tiltak samtidig som det kontinuerlig vurderes nye tiltak på området. Hovedfokus for reduksjon i utbetaling av økonomisk sosialhjelp er å få flere brukere økonomisk selvhjulpne gjennom overgang til utdanning og arbeid.

Vurderingene i økonomiplanen er bygget på anbefalinger fra Kommunenes Sentralforbund i forhold til kommunenes utgifter til sosiale tjenester.

13 HANDLINGSPROGRAM FOR HELSE- OG VELFERD 2019-2022

13.1 OPPDRAGET

13.1.1 Ansvarsområder

Kommunalområdet Helse og velferd har ansvar for helse- og omsorgstjenester til befolkningen, inkludert avlastningstiltak og enkelte andre tjenester til barn under 18 år.

Ansvar til kommunalområdet følger av lov om kommunale helse og omsorgstjenester, hvor tjenestemottakerne ivaretas gjennom lov om pasient- og brukerrettigheter. I tillegg følger ansvaret av en rekke andre relevante lover og forskrifter, samt at det i tjenestetilbudene legges til grunn ulike relevante nasjonale veiledere.

Foruten nasjonale rammer, så innretter kommunalområdet tjenestene i henhold til vedtatt kommunedelplan for helse og omsorg 2016-2025, men også øvrige vedtatte relevante kommunale planer.

De primære helse- og omsorgstjenestene er:

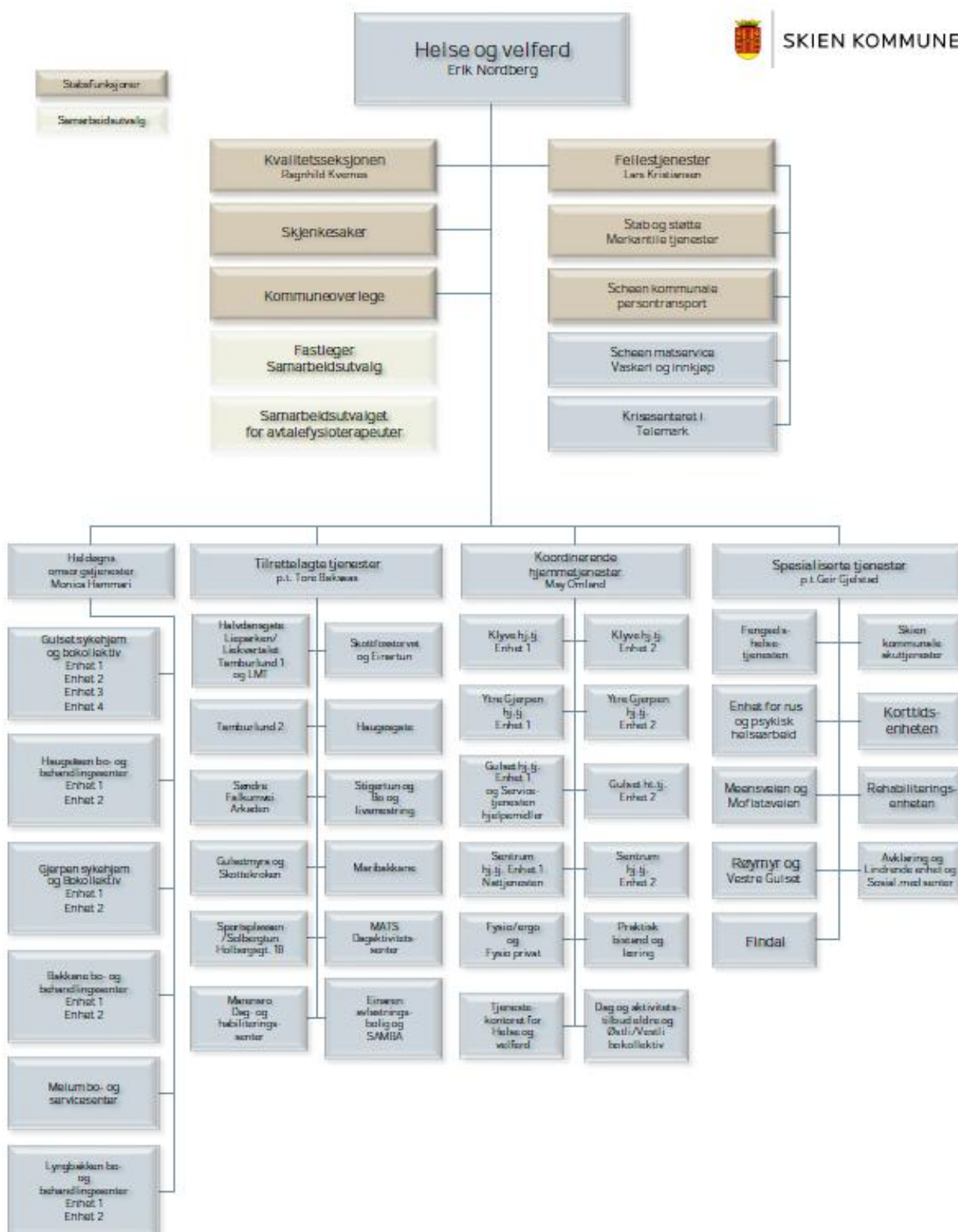
- Pleie, stell og tilsyn i hjem og institusjon
- Rehabilitering og habilitering i hjem og institusjon
- Medisinsk behandling og tilsyn
- Akutte legetjenester (Legevakt og Øyeblikkelig hjelp Døgntilbud /Kommunale Akutte Døgnplasser ØHD/KAD)
- Praktisk bistand - mat, transport, renhold
- Aktivitets- og arbeidstilbud
- Avlastning for pårørende
- Boligtjenester - boveiledning, kommunal bolig, langtidsplass i institusjon
- Særskilt veiledning og oppfølging relatert til rus og psykisk helse
- Folkehelse-, smitteverntjenester og miljørettet helsevern.

I tillegg driver området indirekte helse- og omsorgstjenester hvorav de mest fremtredende er:

- Administrasjon av fastlegeordningen og privatpraktiserende fysioterapeuter
- Behandling av søknader og tildeling av helse- og omsorgstjenester

13.1.2 Organisering av helse og velferd

Helse og velferd er et kommunalområde med tilsammen ca. 1430 årsverk fordelt på ca. 2200 ansatte. Området er delt inn i fire fagområder som hver ledes av en fagsjef. I tillegg ligger seksjon for fellestjenester og seksjon for kvalitet og informasjonsstyring direkte under kommunalsjefen, sammen med kommuneoverlegen og bevillingsmyndigheten.

Figur 1 Organisasjonskart for helse og velferd

13.2 ANALYSE

De kommunale helse og omsorgstjenestene har de seneste årene vært preget av stabilt gode tjenester og høyt fokus på videreutviklingsarbeid både i det enkelte fagområde, men også i tjenester som er felles for kommunalområdet. Innenfor velferdsteknologi er flere av prosjektene i ferd med å driftsettes i ordinær drift.

Det er et betydelig trykk på tjenestene særlig knyttet til økt kompleksitet, ressurskrevende tilrettelagte tjenester, rus og/eller psykisk helse. Det store omfanget av tjenester gis til eldre, både hjemmeboende og i institusjon, og disse har ofte sammensatte lidelser og stort hjelpebehov i følge med utskrivning fra sykehuset. Helsehuset gir i økende grad avansert behandling og gode avklaringer for de sykeste av kommunens pasienter. For 2018 så har det vært utfordringer med pasientflyten som følge av manglende tilgang på heldøgns institusjonsplasser. Terskelen for å motta heldøgns institusjonsplass er høy, mens botiden er relativt kort og avhengig av lidelse. Institusjonstjenestene har utfordringer med å drifte innenfor tildelte rammer med bakgrunn i beboernes adferd og sammensatte lidelser.

Det er fortsatt et stort fokus på kommunens tilbud til mennesker med funksjonsnedsettelse, psykiske lidelser og eller ruslidelser.

Første del av 2018 var preget av et stort antall utskrivningsklare overliggere fra STHF som kommunalområdet ikke har klart å gi et forsvarlig tjenestetilbud til noe som har utløst større betalingsplikt fra kommunen. Det vurderes positivt at kommunen har fått reinnleggelse innen somatikk sammenlignet med andre kommune tilhørende STHF.

Vedtatt kommunedelplan for helse- og omsorg peker på de krav, forventninger og muligheter som ligger i de pågående og forventede endringer i primærhelsetjenestens ansvar i årene framover. Kommunedelplanen vurderes fortsatt å være gyldig, men en analyserapport viser at det kommunale tjenestetilbudet avviker på flere områder fra andre sammenlignbare kommuner. Dette har ledet til et endringsarbeid for å dreie tjenestetilbudet henimot fremtidige forventede utfordringer knyttet til demografi og samhandlingsreformen

13.2.1 KOSTRA-analyse

Kommunen har valgt å sammenligne seg med et gjennomsnitt av KOSTRA kommunegruppe 13. Dette er 49 kommuner (store kommuner utenom de fire største byene) definert av Statistisk sentralbyrå som er sammenlignbare med Skien etter gitte kriterier. Tallene baserer seg på statistisk materiale med den usikkerhet det innebærer, men tallene gir indikasjoner på områder det kan være aktuelt å analysere nærmere eller som grunnlag for å justere eller dreie innretningen av tjenestetilbudet.

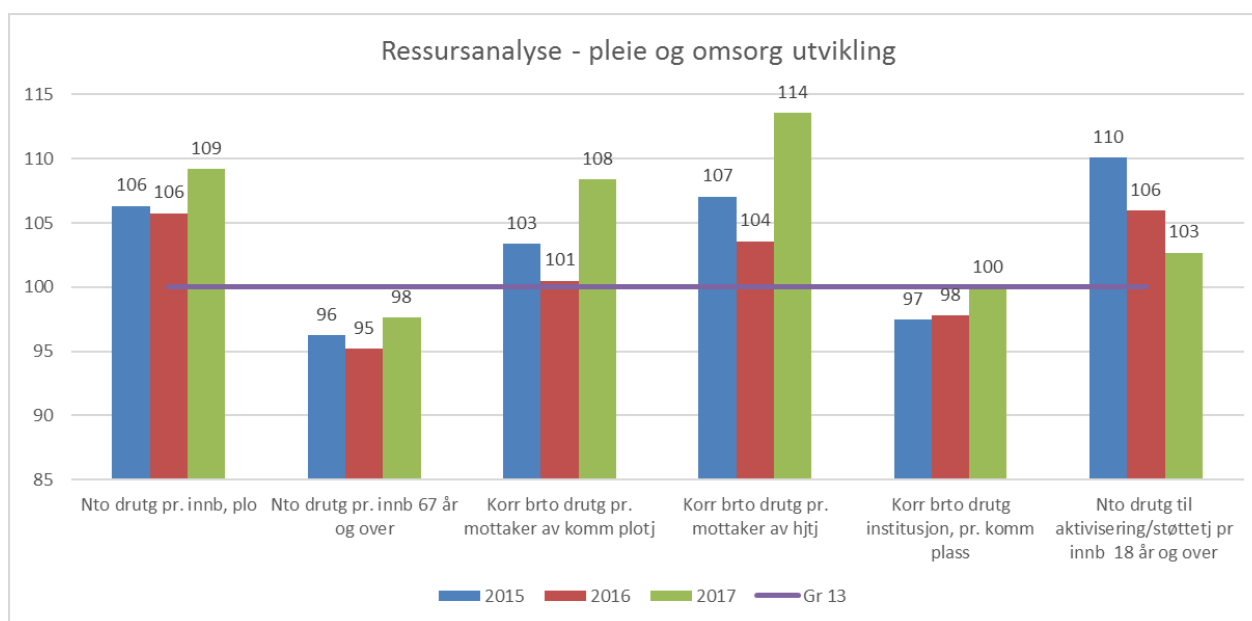
KOSTRA er organisasjonsuavhengig og en av utfordringene i kommunen er at tallene som viser ressursinnsats for Skien totalt berører ofte flere kommunalområder.

Skien kommune er en lavinntektskommune. Dersom Skien hadde hatt samme beløp i frie inntekter per innbygger som gjennomsnitt av KOSTRA gruppe 13, ville Skien anslagsvis hatt 41 mill. kroner mer å drive tjenester for. Det betyr teoretisk at utgiftsnivået bør ligge under gjennomsnittet av gruppe 13, men dette må balanseres med folkehelseinstituttets oversikt som viser at Skien har signifikant svakere folkehelse enn resten av landet.

13.2.2 Ressursanalyse pleie og omsorg

Ressursbruk til tjenestemottakere inkluderer også utgifter til saksbehandlere og stab og støttepersoner som indirekte jobber i forhold til tjenesten.

Figuren under viser en grov ressursanalyse innen områder pleie og omsorgstjenester definert av KOSTRA

Figur 3 Ressursanalyse pleie og omsorgstjenester 2015-2017

Kilde: SSB/KOSTRA

Sammenlignet med KOSTRA kommunegruppe 13 innen utvalgte pleie og omsorgstjenester ligger Skien både over og under gjennomsnitt.

Netto driftsutgifter pr. innbygger pleie og omsorgstjenester viser at kommunen prioriterer disse tjenestene 9% høyere enn gjennomsnitt av kommunegruppe 13. Det er en økning på 2,8% fra årene før.

Netto driftsutgifter pr innbygger over 67 år er redusert fra 96% i 2015 til 98% i 2017 av kommunegruppe 13. Det er økt prioritering av de eldste, men likevel lavt i forhold til aldersgruppen under 67 år.

Korrigerte brutto driftsutgifter pr mottaker av kommunale tjenester viser at vi ligger på 8% over gjennomsnitt av kommunegruppe 13.

Når det gjelder utgifter pr. mottaker av hjemmebaserte tjenester gjelder det alle som får tjenester hjemme, herunder; beboere i bokollektiv, hjemmesykepleie, praktisk bistand, tjenester til funksjonshemmede og personer med rus og eller psykiske lidelser som bor i bolig.

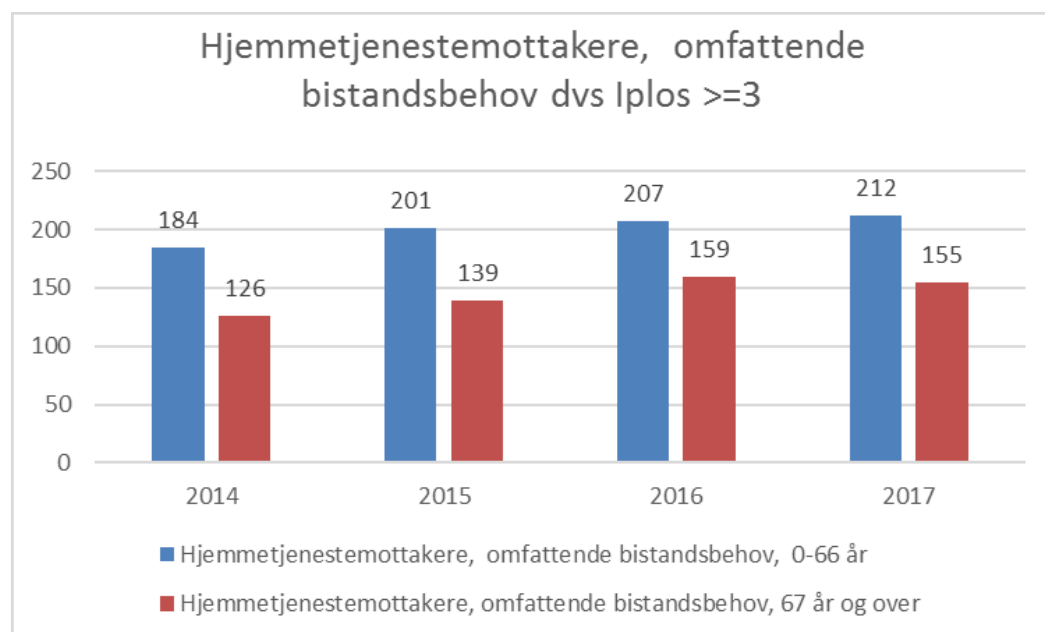
I 2015 lå vi 7% over gjennomsnitt av kommunegruppe 13, mens tall for 2017 viser at vi ligger 14% over gjennomsnittet. Siden vi bruker mindre til aldergruppene over 67 år, har den store økningen vært til aldersgruppene under 67 år.

Når det gjelder utgifter til kommunale institusjonsplasser ligger vi likt med kommunegruppe 13. Det er en økning fra 2015 på 3,1%. Institusjonsplasser i denne sammenheng er; ordinære sykehjemsplassene, korttidsplasser, rehabilitering, avlastningsplasser for barn og unge og skjermede enhet og lindrende enhet.

Netto driftsutgifter til aktivisering og støttetjenester til innbyggere over 18 år er redusert fra 10% til 3% over gjennomsnitt av kommunegruppegruppe 13. På dette området er det flere kommunalområder som bidrar til endringer i resultatet og netto driftsutgifter i denne sammenheng omfatter dagsenter/dagaktivitet, fritidskontakter, frivillighet, kulturtilbud mv.

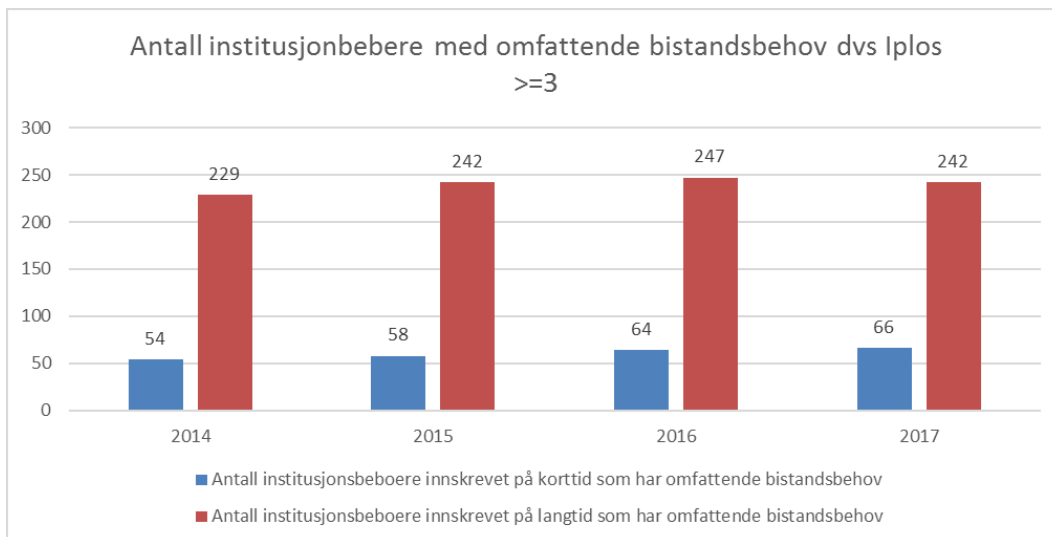
Brukere med omfattende bistandsbehov

IPLOS er et register for Individbasert helse og omsorgsstatistikk, og er et lovbestemt helseregister med data som beskriver ressurser og bistandsbehov til dem som søker om eller mottar nærmere definerte kommunale helse- og omsorgstjenester. Personenes bistandsbehov innen ulike variabler registreres på en skala fra 1-5 hvor en score på 3 til 5 indikerer at brukeren har omfattende bistandsbehov hvor man trenger personell tilstede hele tiden.

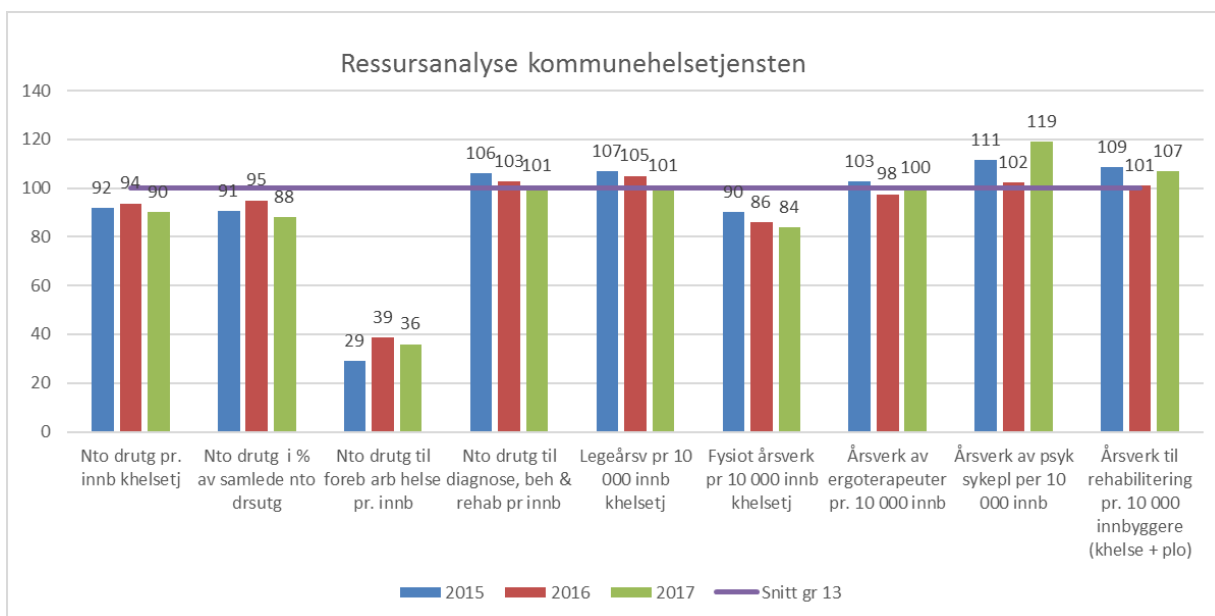
Figur 5 Mottakere av hjemmetjenester med omfattende behov for bistand

Kilde: Kostra

Figur 6 Institusjonsbeboere med omfattende behov for bistand
Kilde: Kostra

13.2.3 Ressursanalyse helse

Figur 7 Ressursanalyse kommunehelse 2015-2017
Kilde: SSB/KOSTRA

Netto driftsutgifter pr innbygger kommunehelse, viser at Skien kommune prioriterer kommunehelse 10 prosentpoeng lavere enn gjennomsnittet av kommunegruppe 13. Det viser også størrelsen på netto driftsutgifter i prosent av samlede netto driftsutgifter. Tallene for netto driftsutgifter til forebyggende arbeid er svært lave, noe som blant annet skyldes nedleggelse av familieteamet i kommunalområdet Oppvekst i 2014.

Netto driftsutgifter til diagnose, behandling og rehabilitering pr innbygger er gått ned fra 6% til 1% over gjennomsnittet av kommunegruppe 13. Ser vi på legeårsvverk pr 10000 innbygger er det redusert 7 til 1% over kommunegruppe 13. Når det gjelder årsverk fysioterapi pr.

10.000 innbygger er disse redusert fra 10 til 14 prosentpoeng under gjennomsnitt av kommunegruppegruppe 13. Årsverk ergoterapeuter pr 10.000 innbygger er også redusert fra 3% over til gjennomsnittet av kommunegruppe 13. Andel psykiatriske sykepleiere har økt betydelig siste året, det samme har årsverk til rehabilitering.

13.2.4 Konklusjoner fra Agenda Kaupang rapporten

Konsulentselskapet Agenda kaupang hadde en gjennomgang av kommunens nøkkeltall. Hovedkonklusjonene fra rapporten er gjengitt under:

Helse

Skien driver en rimelig helsetjeneste og må bestrebe seg på å fortsette med det. Helsestasjon drives med en effektiv ressursbruk. Befolkningen bruker legetjenester i større grad enn landsgjennomsnittet, men i mindre grad enn Porsgrunns befolkning. Dette er viktig å tenke på i legevaktsamarbeidet og for dimensjonering av den interkommunale legevakten.

Pleie og omsorg

Skien har en ressursbruk til pleie og omsorgstjenester som har dreiet noe over mot hjemmetjenester siden 2009. Trolig er veksten i hovedsak knyttet til yngre og særlig ressurskrevende tjenester. Innsparingspotensialet i pleie- og omsorg er knyttet til hjemmetjenestene når man ser på KOSTRA-tallene. Vi har ikke korrigert disse for forskjellen i regnskapsførte og revisorgodkjente refusjoner til ressurskrevende tjenester. Dette må tas med i vurderingen når innsparingspotensiale skal vurderes.

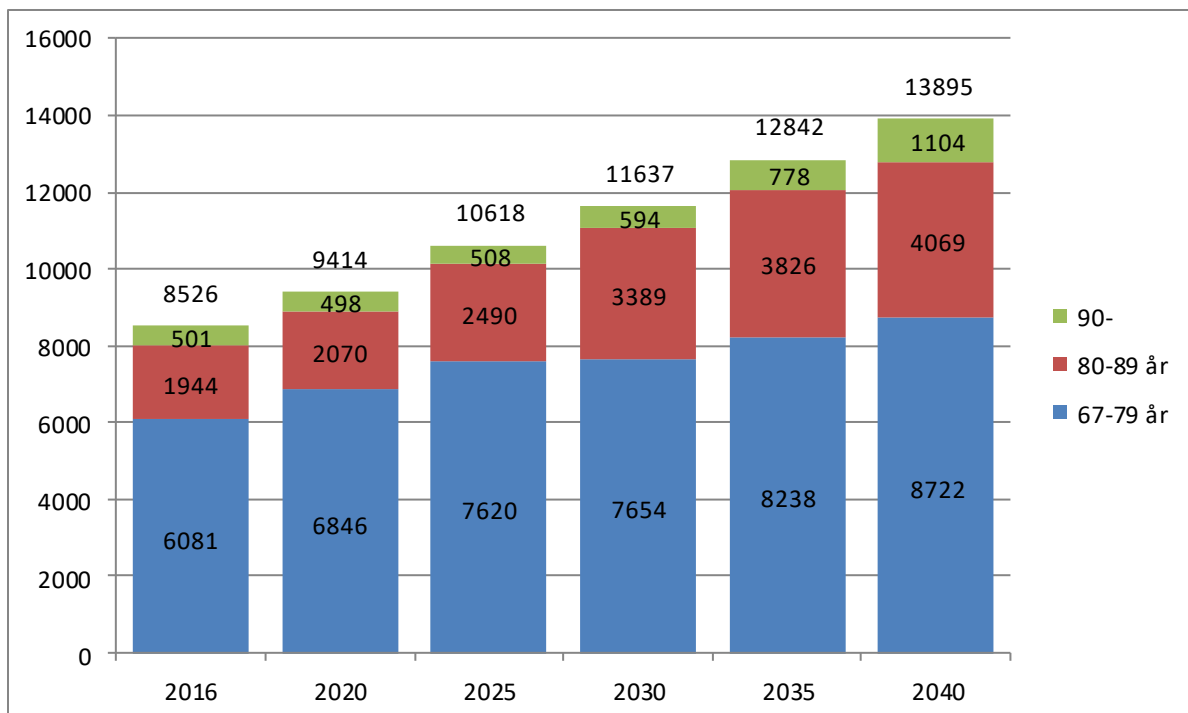
Dekningsgradene og sammensetningen av tjenestene viser at eldreomsorgen har en profil med mest vekt på tjenester i hjemmet. Dette er oppskriften for å treffe flest mulig innbyggere med tilgjengelige ressurser. Skien ligger ikke særlig høyt på omsorgsboliger som er mer kostnadseffektive for kommunen enn sykehjemsplasser og i mange tilfeller kan være riktig behandlingsnivå. Korttidsplassene ser ut til å ha for lite gjennomstrømning til å gi den nødvendige dynamikken i tjenestetilbudet. Dette innebærer ikke at plassene står ubrukte, men at de belegges med langtidspasienter når nødvendig.

Kilde: Endelig rapport Agenda Kaupang 2018

13.2.5 Brukere – noen utviklingstrekk

De demografiske endringene vil gi en økning i eldre over 67 år i årene fremover, og levekårsindikatorne for Skien kommune peker på sentrale utviklingstrekk i befolkningen som legges til grunn for satsningsområdene i handlingsprogrammet. Det er verdt å merke seg at det også vil være flere som lever lengere med flere sykdommer og at kompleksiteten i lidelsesbildet vil øke. Kommunedel plan for helse- og omsorg omtaler dette nærmere.

Et nærmere blikk på fordeling og utvikling i befolkningens mengde over 66 år er vist i figur under. Høyest vekst i løpet av en femårsperiode i antall personer som er 80 år og eldre er fra 2025 til 2030

Figur 8, Befolkning over 66 år, Skien 2016-2040, MMMM-alternativ, Kilde SSB

Folkeshelseprofilen for Skien kommune viser at det er lave skår for kommunen på områdene:

Levekår

- Andel med videregående eller høyere utdanning
- Andel lavinntektshusholdninger 0-17 år
- Andel uføretrygdede 18-44 år

Helse og sykdom

- Forventet levealder – kvinner og menn
- Psykiske lidelser – tjenester 15-29 år og legemiddelbruk
- Hjerte- og karsykdommer

13.2.6 Nøkkeltall brukerforhold

Tabellen under viser utvikling av brukertall på noen utvalgte områder:

Tjenesteområde/År	2015	2016	2017	2018*
Hjemmetjenesten	1769	1717	1795	1784
Beboere bokollektiv demens og slag.	85	85	85	85
Heldøgns plass i institusjon.	382	373	375	383
Beboere i bemannede boliger	191	193	195	185
Brukere dagplass institusjon	255	320	315	310
Dagplass i institusjon	75	75	83	83
Brukere trygghetsalarm	1066	1082	1073	1088
Utløste alarmer	23317	23499	13901	8529
Brukere med omfattende behov for tjenester*	106	101	101	Fastsettes i 2019
Antall brukere som har individuell plan	216	213	201	195
Antall brukere med Brukerstyrt Personlig Assistent	29	36	34	34
Antall brukere dagtilbud funksjonshemmede (Mats-Marensro inkl bistand etter skoletid (fra 2015))	84	85	73	88
Antall brukere med avlastning (Barn og voksne)	131	132	112	79
Antall med vedtak om fritidskontakt (barn og voksne)	319	328	256	237
Antall med vedtak om fritidskontakt på venteliste	33	22	28	20
Antall med omsorgslønn Totalt (bare barn frem til 2014)	340	321	262	253
Antall med legemiddelassistert rehabilitering (LAR)	62	65	59	66
Antall flyktninger bosatt	109	151	141	47
Antall brukere som har fått bistand fra boveilederteamet	140	203 + 49	188+66 (rop)	148+53(Rop)

2018 er tall pr oktober

13.3 MÅL OG INNSATSOMRÅDER

13.3.1 Overordnede formål for tjenestetilbudet i kommunalområdet:

Med referanse til vedtatt kommunedelplan, skal kommunens helse- og omsorgstjenester:

Gjøre det lettere for den enkelte å leve med psykiske, sosiale, helsemessige og/eller funksjonsmessige vansker

Bidra til at den som har varige eller langvarige psykiske, sosiale, helsemessige og/eller funksjonsmessige vansker kan leve et liv i tråd med egne ønsker

- Bidra til at den som er utsatt for skade, sykdom eller lidelse av begrenset varighet så raskt som mulig kan gjenoppta sin ordinære og foretrukne livsførsel
- Bidra til at den enkelte kan foreta informerte og kvalifiserte valg med hensyn til risiko for sykdom og skade
- Gjøre det lettere for folk å velge og utøve helsefremmende aktiviteter og leve et sunt liv
- Gjøre det lettere å være pårørende til personer som har psykiske, sosiale, helsemessige og/eller funksjonsmessige vansker

Følgende grunnprinsipper danner utgangspunkt for tjenestetilbudet:

- Stabilt gode tjenester – godt på laveste nivå
- Gode tjenester til alle brukere
- Akkurat nok inngripen
- Ikke-belastende tjenesteutøvelse
- Helhetlige og samarbeidende tjenester
- Kontinuerlig tjenesteutvikling

13.3.2 Innsatsområder og resultatoppnåelse.

Skien kommune vil satse på å utvikle tjenestenes kapasitet og innhold, samt å heve tjenestenes faglige nivå for å møte befolkningens behov for helse- og omsorgstjenester. Satsingen vil gjelde både institusjonsbaserte og hjemmebaserte tjenester og det faglige utviklingsarbeidet vurderes også å ha positive effekter på omdømme, rekruttering og ivaretagelse av ansatte.

Skien kommune vil i handlingsplanperioden legge til grunn følgende forventninger og målbilder:

- Kapasitetsøkning
- Faglig utvikling og spesialisering
- Brukermedvirkning og aktiv brukerrolle
- Utvikling av samarbeidet med pårørende og mer forutsigbar pårørendeomsorg
- Utvikling av nye arenaer og samarbeidsformer i lag med frivillig sektor for sammen å gi bedre tilbud til befolkningen
- Satsing på forebygging særlig med henblikk på langsiktige, tverrsektorielle satsinger for å forebygge utenforskap og gjennom det forbedre folkehelsen i Skien
- Habilitering og rehabilitering som gjennomgående i alt faglig arbeid
- Videreutvikling av tilbud innen psykisk helse
- Sammenheng i tjenester mellom kommune og spesialisthelsetjeneste, særlig for pasienter som har sammensatte helsetilstander og langvarige pasientforløp
- Differensiering av tjenester for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Med bakgrunn i ovennevnte analyse av ressursbruken, forventede utviklingstrekk og folkehelseinstituttets oversikt over Skien, så vil tiltaksområdene for kommunalområdet være å:

- Fortsette oppfølgingen av vedtatt kommunedelplan og handlingsprogram for kommunalområdet
- Ytterligere effektivisere ressurs - og kapasitetsutnyttelse

- Justere omfang av og nivå på både lovpålagte og ikke-lovpålagte tjenester til samme nivå som sammenlignbare kommuner
- Justere innrettingen og sammensetningen av det kommunale tjeneste - og botilbudet med bakgrunn i nåværende og fremtidige utfordringer
- Dreie henimot økt forebygging og økt ressursbruk til innbyggere over 67 år og fokusere på helse- og omsorgstjenester fremfor velferdstjenester
- Fortsette arbeidet innen personal/HR for å sikre god ledelse, god og forsvarlig bemanning, herunder tilstedeværelse/sykefraværsoppfølging, rekruttering og kompetanseutnyttelse

Med bakgrunn i de forventede økonomiske rammene de kommende år og økte driftskostnader til nytt sykehjem i Kverndalen, så vil tjenestetilbudet være forsvarlig men redusert på en rekke områder. Behov som er identifisert, men ikke prioritert, vil innebære redusert kapasitet på flere områder, inkludert både helse og omsorgstjenestetilbud, administrasjon og forvaltning. Rammene gir lite rom for satsninger, men det er prioritert å etablere et selvstendig tjenestetilbud innen psykisk helse i forhold til de utfordringene og forventningene det er på dette området. Gitt demografiske endringer, så er det behov for å dreie tjenestetilbudet til eldre over 67 år.

13.4 MEDARBEIDERE

13.4.1 Årsverk i kommunalområdet

Tabellen under viser utviklingen i antall årsverk i helse og velferd.

Årsverk	2015	2016	2017	2018*
Antall årsverk i avdelingen	1377	1419	1433	1428
Herav administrative årsverk def.. KOSTRA *	11	10	7	7
Fagressurser tjeneste def. KOSTRA	1366	1409	1426	1421

*ledere som leder andre ledere med budsjett og personalansvar

Kilde: Enhetene pr. 1.1.2018.

Bo og livsmestring er etablert i løpet av året med ca. 18 årsverk. Ny enhet for psykisk helse er vedtatt opprettet fra 2019. Enheten besettes hovedsakelig med årsverk fra eksisterende drift, men også tildelte midler fra Helsedirektoratet.

Administrative ressurser i henhold til KOSTRA sin definisjon er 7 og utgjør kun 0,5% av total antall årsverk. Når det gjelder totalt antall årsverk som jobber administrativ (sentral ledelse i helse og velferd, stab og støtte og merkantile) er det 31 totalt. Av disse er 8 årsverk merkantile som er knyttet til driften av 48 enheter, mens 15,8 årsverk er knyttet til sentrale stab og støttefunksjoner og 7 årsverk utgjør overordnet ledelse. Det er verdt å bemerke at Agenda Kaupangs analyse viser at kommunen har lave administrasjons og fellesutgifter, noe som også kan være en utfordring ift ledelse, kompetanseutnyttelse og oppfølging av ansatte og tjenestemottakere.

Tabellen under viser fordelingen i årsverk og hvor mange prosent dette utgjør av totalt antall årsverk i helse og velferd.

Type administrasjon	Årsverk	i % av totalt antall årsverk
Overordnet ledelse	7	0,50 %
Stab og støtte	15,8	1,14 %
Merkantil	7,7	0,55 %
Totalt administrativt	30,5	2,19 %

Denne fordelingen viser at vi ligger lavt på utviklings- og utredningskapasitet.

13.4.2 Sykefravær for kommunalområdet

Type fravær	2015	2016	2017	2018*
Egenmelding	1,2	1,2	1,0	0,7
Bedriftsbetalt (1-16 dager)	7,9	1,3	1,2	1,0
Trygdebetalt (17.d – 1 år)	8,1	7,0	7,8	6,7
Totalt fravær	10,2	9,4	10	8,4

Kilde: HR * Fravær 2. tertial 2018 i %

Det totale fraværet er redusert fra 8,6, % 2. tertial 2017 til 8,4 % 2. tertial 2018, noe som utgjør en reduksjon på 2,3%. Den største reduksjonen ser vi på langtidsfravær under 56 dager. Korttidsfraværet er også redusert. Det gjennomføres egne analyser ved de enhetene som har over 10% sykefravær. I tillegg er det igangsatt et sykefraværprosjekt som viser gode resultater på de utvalgte enhetene der det gjennomføres. Sykefraværprosjektet følges opp i kommunalområdets ledelse, i medbestemmelsesmøte og som orientering til hovedutvalget. I tillegg vil mestringsorientert ledelse og sykefravær være på agendaen i kommunalområdets ledersamling i oktober 2018.

Helse og velferd har et stort behov for vikarer for å dekke faste ansattes fravær i ferier og ved sykdom/permisjon. De nye bestemmelsene fra 2015 i arbeidsmiljøloven i forhold rettskrav på økt stillingsprosent, gir størst utslag i helsesektoren som har døgndrift. Helse og velferd har systemer og rutiner for å håndtere dette, og det siste året har antallet krav gått ned.

Helse og velferd har ca. 190 årsverk som er over 60 år i alder, og kartleggingen av sykefravær viser at vi også har en høy andel ansatte med kroniske plager og behov for tilrettelegging. Dette utfordrer oss både på kort og lang sikt, og det er nødvendig å jobbe strategisk slik at en ivaretar helheten i forhold til rekruttering og kortsiktige behov. Rekruttering vil være en av våre satsingsområder i årene fremover.

13.4.3 Kompetanse

Ny strategisk kompetanseplan ble politisk vedtatt i 2014. Den gir retning for fremtidig kompetanseprofil og økt fokus på videre og etterutdanninger. Samhandlingsreformen og utviklingen i retning av mer spesialiserte tjenester medfører økt behov for kompetanse kommunens helse - og omsorgstjeneste. Tabellen under viser utvikling fra 2010 og mot målet i 2020.

KOMPETANSE	2010	01.01.2014	01.10.2015	01.09.2016	01.04.2017	14.10.2018	Mål 2020
Høgskole	30 %	35 %	40 %	40,7 %	39,7 %	39,7 %	45 %
Fagutdanning	46 %	44 %	43 %	42,5 %	42,9 %	42,9 %	45 %
Uten formell kompetanse	24 %	21 %	17 %	16,8 %	17,4 %	17,4 %	10 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100,0 %	100,0 %	100 %

Kilde: HRM Visma

Helse og velferd har en høy andel ansatte uten formell kompetanse, og det er et mål å stimulere til at ansatte tar utdanning. Helse og velferd får tilskudd fra Fylkesmannen etter utdanningsaktivitet. Det er avsatt 1 mill. til kompetansehevende tiltak i tillegg til de midlene som ligger ute på de respektive budsjett.

Det har vært et løft i det faglige nivået i helse- og velferd. Kompetanseutfordringene er likevel vedvarende for å håndtere variasjonen i behovet spesielt blant utskrivningsklare pasienter.

13.5 ØKONOMI

13.5.1 Status økonomi per september 2018

Tall i hele tusen	Regn. 2016	Regn. 2017	Prognose	Budsj. 2018
Brutto utgifter - avskrivninger	1 270 876	1 354 170	1 398 729	1 389 229
Brutto inntekter - avskrivninger	- 208 073	- 229 166	- 203 685	- 203 685
Netto driftsutgifter	1 062 803	1 125 004	1 195 044	1 185 544
Mer / mindreforbruk (-)	-1 957	3 306	9 500	

Kilde. Mnd rapp sept 2018 prognose

Helse og velferd melder totalt 9,5 mill. i merforbruk for 2018. Årsakene til dette er i hovedsak merforbruk på variabel lønn, overliggere fra sykehuset og manglende inntekter fra egenbetaling fysioterapitjenesten. Det er estimert et merforbruk på ca. 11 mill. innen ressurskrevende tjenester, men dette er dekket opp i 2018 med en merinntekt knyttet til knyttet til refusjonsordningen for ressurskrevende brukere.

Antall overliggere har hatt en kraftig økning siden 2. tertial i 2017. Fremskrives dagens nivå kan det bety et merforbruk på ca. 5-6 mill kroner. Merutgifter til variabel lønn er i hovedsak knyttet til innleie på grunn av manglende kompetanse.

Det er fortsatt en utfordring å få inn egenbetaling for fysioterapitjenester med 1,7 mill. Det anslås en mindreinntekt på ca. 1,3 mill. for 2018.

Konsekvensen av avlasterdommen er klar. Merutgifter i forbindelse med etterbetalingen til avlasterne fra 1.1.2017 og frem til 31.08.18 vil utgjøre ca. 1,8 mill. Dette er midler som ikke er avsatt i helse og velferd sine rammer og meldes derfor som merforbruk

Om det har noen konsekvenser at avlasterne er blitt kommunalt ansatte vil vi kunne se når vi har fått mer erfaring med den nye ordningen.

Endringer i ressurskrevende tjenester, det være seg bortfall av eller nye tjenestetilbud til enkeltbrukere, vil påvirke prognoser og regnskap i stor grad. Helse og velferd styrer stramt og jobber med kontinuerlig forbedringer der vi ser muligheter utover i 2018.

13.5.2 Økonomisk ramme for kommunalområdet

Følgende ramme er lagt inn i økonomiplanen (tall i hele tusen)

Helse- og velferd	2019	2020	2021	2022
Utgifter	1411918	1458228	1504892	1553048
Inntekter	-194857	-200742	-207166	-213795
Netto driftsutgifter	1217060	1257486	1297726	1339253

Rammene i økonomiplanperioden er i hovedsak fremskrevet med lønns og prisvekst inkl. endring i tiltak jfr. oversikt under.

13.5.3 Driftstiltak som er lagt inn i rammen.

Tabellen under viser konsekvenser av driftstiltak som er lagt inn i kommunalområdet sin ramme.

Tiltakets navn	2019	2020	2021	2022
HV 051/17 Opptappingsplan for habilitering og rehabilitering	1065	1065	1065	1065
HV 101/15 styrking rustiltak	2600	6600	6600	6600
HV 003/17 Demografiendringer - behov for styrking	2165	2165	2165	2165
HV 050/18 Korr avtale lønn legevakta	0	-437	-437	-437
Sa 017/19 Endring satser pensjon	8000	8000	8000	8000
HV 002/19 Bet.plikt utskr klare pasienter psykiatri	2000	2000	2000	2000
HV 018/19 Økt ramme	6000	6000	6000	6000
HV 023/19 Takstoppgjør allmennleger	984	984	984	984
TA 004/14 Innsparing	-11200	-11200	-11200	-11200
HV 037/18 Styrking hv ramme	-4121	-4121	-4121	-4121
HV 060/18 Lavterskeltiltak Tilja	-155	-155	-155	-155
HV 067/18 engangstilskudd GREP	0	0	0	0
Sum driftstiltak	7339	10902	10902	10902

HV 051/17 Opptappingsplan for habilitering og rehabilitering

Stortinget vedtok en opptappingsplan for habilitering og rehabilitering for årene 2017–2019 ved behandlingen av Prop. 1 S (2016–2017). Det ble i 2017 bevilget 100 mill. kroner over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett i tilknytning til opptappingsplanen. I tillegg var 100 mill. av veksten i kommunesektorens frie inntekter i 2017 begrunnet med opptappingsplanen. 100 mill. av den foreslåtte veksten i kommunesektorens frie inntekter i 2019 vil være begrunnet med opptappingsplanen.

Veksten i frie inntekter 2017 på 100 mill medførte en styrking i rammen på 0,9 mill kroner. Den øvrige veksten er knyttet til øremerkede tilskudd. For 2019 er det lagt til grunn en

ytterligere vekst: Fordeling basert på kostnadsnøkkel vil veksten på 100 mill kroner i frie inntekter 2019 utgjøre 1,065 mill kroner,

HV 101/15 styrking rustiltak

Økningen er en opptrapping fra 2018 med 2,6 mill.

Regjeringen vil styrke innsatsen på rusfeltet med 2,4 mrd. kroner i perioden 2016–2020, hvorav 541 mill. kroner ble bevilget i 2016. For 2019 er 200 mill. kroner av den foreslåtte veksten i kommunesektorens frie inntekter begrunnet med en økt satsing på rusfeltet. Midlene foreslås fordelt etter sosialhjelpsnøkkelen. Økningen skjer samtidig som tilskudd fra fylkesmannen til rusrelaterte prosjekter trappes tilsvarende ned.

HV 003/17 Demografiendringer - behov for styrking:

Økningen er en opptrapping fra 2018 med 2 mill kroner. Som et resultat av samhandlingsreformen, en økning i antall eldre og brukere med sammensatte behov, er det et generelt behov for å styrke deler av tjenesten, spesielt hjemmebaserte tjenester og institusjonstjenester til eldre over 67 år.

HV 050/18 Korrigert avtale lønn legevakta

Avtale som er inngått med sykepleierne på legevakta for ekstra helgejobbing. Beløpet tas ut fra 2020 og sees mot lønnsoppgjørsposten.

Sa 017/19 Endring satser pensjon

Dette er en teknisk justering som følge av endringer i pensjonssetningene. Beløpene fordeles ut på de respektive enheter

HV 002/19 Betalingsplikt utskrivningsklare. klare pasienter psykiatri

Forskriften om kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter har fra 2017 også omfattet pasientgruppene i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling av rusavhengighet (TSB), men selve betalingsplikten har ikke trådt i kraft for disse områdene. Regjeringen legger opp til at kommunene fra 2019 også skal betale for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og TSB. Prisen per utskrivningsklart liggedøgn skal være lik for disse fagområdene som for somatikk. Dette innebærer at det foreløpig legges til grunn å overføre mellom anslagsvis 150–220 mill. kroner fra helseforetakenes rammefinansiering til kommunenes rammetilskudd. Det er lagt inn 185 mill og anslått at det vil utgjøre en utgift for kommune på 2 mill kroner, tilsvarende effekten i rammetilskuddet (1,91)

HV 018/19 Økt ramme

Beløpet skal styrke HV sin ramme. Det er et prioritert beløp fra rådmannens ledergruppe

HV 023/19 Takstoppgjør allmennleger

Som en del av takstoppgjøret for allmennleger i 2018 er per capita tilskuddet økt. Rammetilskuddet til kommunene er økt med ca 100 mill. i 2019. Midlene til kommune tilføres helse og velferd.

TA 004/14 Innsparing

Beløpet på 11,2 mill kroner er Helse og velferd sin del av ufordelt kutt som er lagt inn i økonomiplanperioden

HV 037/18 Styrking HV ramme

Engangsbeløp på 4,1 mill kroner, bla. 2 mill. til kjøp av sykehjemsplasser, gitt i 2018 faller bort

HV 060/18 Lavterskeltiltak Tilja

Engangsbeløp på 0,155 mill. gitt i 2018 faller bort

HV 067/18 engangstilskudd GREP

Tilskuddet på 0,4 mill. ble lagt inn engangs i 2018. Innspill på at dette burde være varig ble tatt til følge. Reduksjonen tas ut igjen slik at beløpet blir liggende varig

13.5.4 Investeringstiltak som er lagt inn i rammen.

Tabellen under viser investeringstiltak og brutto kostnad som er lagt inn i ansvarsområdet til helse og velferd:

Tiltakets navn	2019	2020	2021	2022
HV 011/16 El-bil ladestasjon	6800	1800	1800	1800
HV 218/15 Forprosjekt sykehjem og bygging	20000	215000	174200	10000
HV 004/17 Småprosjekter som understøtter driften	3000	3000	3000	3000
HV 010/16 Boliger rus	4000			
HV 041/17 Ombygging Einaren	6811			
HV 001/18 Nytt bygg - akutte tjenester	1000	30000		
HV 005/19 Heldøgns omsorgsplasser	0	0	0	90000
Sum Brutt investeringskostnader	41611	249800	179000	104800
Sum driftskonsekvenser	1262	7530	15458	20731

(tall i hele tusen)

HV 011/16 El-bil ladestasjon :

Dette er en oppfølging av bystyrets satsing på el biler jfr sak 180/15 for å tilrettelegge for en økt andel el biler innen helse og velferd. Beløpet viser brutto kostnad til prosjektet.

I 2019 er det lagt inn et ekstra tilskudd til utbygging av ladestasjoner for hjemmetjenesten på Gulset. I den forbindelse er det hensiktsmessig å foreta generelle infrastruktur tiltak i for å stramme opp fremkommelighet og logistikken rundt våre lokasjoner spesielt på vinterstid. For å optimalisere bruk av ladestasjoner og effektivisere driften og tidsutnyttelsen i hjemmetjenesten, må det bygges carporter over ladestasjonene. På snørike og kalde dager bruker ansatte mye av tiden sin til å måke snø og skrape bilene.

Både i dag og i framtiden vil vi ha store utfordringer knyttet til rekruttering av helsepersonell, spesielt sykepleiere både i hjemmetjenesten og i sykehjemmene. Det er derfor viktig at kommunen tilrettelegger slik at ansatte kan bruke mest mulig tid på hjemmetjenestemottakerne. Det er vedtatt en klima og energiplan med satsing på gåing, sykling og bruk av kollektivtilbud. Mange ansatte ved sykehjemmet og hjemmetjenesten jobber ugunstig i forhold til dette, slik at gode parkeringsforhold på våre lokasjoner utenfor sentrum være attraktivt også i forhold til rekruttering av helsepersonell.

HV 218/15 Forprosjekt sykehjem og bygging:

I økonomiplanperioden er det lagt inn midler til prosjektledelse av forprosjekt nytt sykehjem og investeringsmidler til bygging. Prosjektet administreres av BDK.

HV 004/17 Småprosjekter som understøtter driften:

For å optimalisere driften innen ulike tjenester er det behov for å iverksette en del tiltak som bidrar til dette. Det kan være seg bygningsmessige justeringer og investeringer av mindre omfang. Tiltakene er prioritert etter prinsippene: 1. Tiltak som letter driften og kan gi innsparinger, 2 tiltak som hever kvaliteten, 3 utskifting av dyrt utstyr. For 2019 er det lagt inn kr. 3,0 mill. etter en prioritert investeringsplan.

HV 010/16 Boliger rus

Det ble i 2016 budsjettert med 4 mill. i midler til fremskaffelse av boliger til vanskeligstilte med rusutfordringer på boligmarkedet.

Regjeringen har tidligere varslet om kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter innenfor rus og psykisk helsevern. Dette vil medføre et økt behov for boliger til denne gruppen. Tiltaket er sett i en større sammenheng og er foreløpig utsatt.

HV 041/07 Ombygging Einaren:

Det er lagt inn 4,5 mill. til ombygging av Einaren som er en oppfølging av sak 171/15 til bystyret. "Einaren skal bygges ut med formål om et utvidet barneboligtilbud og mulighet for skjerming av barn som har store adferdsutfordringer".

Prosjektet ble dyrere enn først antatt og merforbruk på 3,5 mill. legges inn i 2019 jfr. vedtak i bstyresak 129/18.

HV 001/18 Nytt bygg - akutte tjenester (fra 2019)

En følge av at leieavtalen med STHF om lokalene til legevakt, så vil kommunen ha behov for å etablere ny lokasjon for fremtidige akutte tjenester, inkludert legevakt.

Det er politisk vedtatt ny interkommunal legevakt.

SA 009/16 Digitalisering

Tiltakets navn	2019	2020	2021	2022
SA 009/16 Digitalisering	15000	15000	15000	15000

(tall i hele tusen)

Rådmannen har foreslått å styrke it-området i kommunen i årene fremover. Helse og velferd har identifisert et behov for investeringer på 11,3 mill. Hvor mye av dette som tilfaller helse og velferd er foreløpig usikkert. Dette inkluderer deler av satsingen på velferdsteknologi, samt innføring av mobile enheter i hjemmetjenesten, digitalt tilsyn infrastrukturløft, og andre forbedringer innen it området. Beløpet ligger i rammen til Rådmannen.

13.5.5 Behov for omdisponering

Helse og velferd har vurdert følgende tiltak som nødvendig å gjennomføre:

Behov for omdisponeringer	2019	2020	2021	2022
Prognose 2018 omgjort til utfordring 1.1., inkludert utgifter overliggere	8000	8000	8000	8000
Rådmannens budsjettforslag 1% prorata kutt (Agenda)	11000	11000	11000	11000
Skien Diakonale senter 8 hybler	1800	1800	1800	1800
Lisenser TQM og Cosdoc	300	300	300	300
8 nye sykehjemsplasser på Gulset	6400	6400	6400	6400
Mindreinntekt egenbetaling fysio/ergo som en følge av trekk i rammetilskudd	1300	1300	1300	1300
Omsorgsstønnad opp til tarifflønn	3300	3300	3300	3300
Abonnementer, driftsavtaler, lisenser innen velferdsteknologi	1000	1000	1000	1000
Finansiering PHD grad	360	360	360	360
Ressurskrevende tjenester gitt som engangs i 2018	11000	11000	11000	11000
Overført tjenester fra barnevernet	7000	7000	7000	7000
Lokaler til ny enhet for psykisk helse	200	200	200	200
Utskrivningsklare pasienter rus og psykisk helse	2000	2000	2000	2000
Videreføre prosjekter innen rus og/eller psykisk helse	4400	4400	4400	4400
Nødnett og drift av dette	500	500	500	500
Reduksjon statlig tilskudd til fengselet	150	150	150	150
Sum behov for omdisponeringer	58710	58710	58710	58710

Prognose 2018 omgjort til utfordring 1.1, inkludert utgifter overliggere

Avviket for 2018 korrigert for endringer vil gi oss en utfordring på ca. 8 mill. pr 1.1.19.

Rådmannens budsjettforslag 1% prorata kutt (Agenda)

Dette er helse og velferd sin andel av et ufordelt kutt som er lagt inn som en saldering i økonomiplanen.

Skien Diakonale senter 8 hybler

Beløpet handler om bruk av 8 hybler til kvalifiseringsboliger og ble lagt inn som en engangsbevilgning i 2018, men helse og velferd ønsker å gjøre dette varig. Det er kommet en tilleggsøknad fra senteret på 1,1 mill. for å dekke opp merforbruk på lønn.

Lisenser TQM og Cosdoc

Vi mangler noe finansiering på ca. 0,3 mill. til allerede igangsatte systemer.

8 nye sykehjemsplasser på Gulset

Det er åpnet 8 nye sykehjemsplasser på Gulset sykehjem. Utgifter for 2018 er dekket gjennom en engangsbevilgning, men helårsvirkningen for 2019 på kr. 6,4 mill må finansieres fullt ut.

Mindreinntekt egenbetaling fysio/ergo som en følge av trekk i rammetilskudd

Staten foretok et trekk rammetilskuddet på 1,7 mill. med en forutsetning om at dette var inntekter kommunen skulle få inn gjennom egenbetalinger. Denne forutsetningen lar seg ikke innfri og vi klarer anslagsvis å få inn ca. 0,4 mill.

Omsorgsstønnad opp til tariff lønn

Hovedutvalget for helse og velferd har vedtatt å øke timelønnen opp til minste tariff lønn. Merutgifter isolert til denne økningen er ca. 3,3 mill.

Abonnementer, driftsavtaler, lisenser innen teknologi

Som en følge av satsingen på velferdsteknologi og økning på bruk av teknologi generelt, vil det påløpe driftsutgifter på ca. 1 mill. Viser også til orienteringssak i hovedutvalget for helse og velferd 22.08.18.

Finansiering PHD grad innen demens

Det skal gjennomføres et doktorgrad studie innen demens. En av våre ansatte er frikjøpt til prosjektet. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Skien, Porsgrunn og USN hvor Skien kommune er prosjektansvarlig. Arbeidet finansieres av Skien, Porsgrunn og Norsk forskningsråd. Viser også til orientering i hovedutvalget for helse og velferd 22.08.18

Ressurskrevende tjenester gitt som engangs i 2018

I 2018 ble deler av merutgifter til ressurskrevende tjenester finansiert med en engangsinnpekt. Utgiften på 11 mill. videreføres i 2019.

Overført tjenester fra barnevernet

I oktober 2018 ble det overført tjenester fra barnevernet på ca. 7 mill. Dette er et beløp vi foreløpig ikke har funnet dekning for.

Lokaler til ny enhet for psykisk helse

Opprettelsen av nye enhet for psykisk helse medfører at vi trenger mer kontor plass. Utgifter til dette er estimert til ca. 0,2 mill.

Utskrivningsklare pasienter rus og psykisk helse

Som en oppfølging av samhandlingsreformen skal kommunene fra 2019 betale for utskrivningsklare fra pasienter fra psykiatrien som blir overliggere. Beløpet som staten har estimert til 2 mill., er kompensert gjennom rammetilskuddet og tilført helse og velferd.

Videreføre prosjekter innen rus og/eller psykisk helse

Det er flere prosjekter igangsatt og finansiert av midler fra fylkesmannen. Disse midlene trappes ned samtidig som vi mottar opptrappingsmidler fra staten. Det foreslås å videreføre deler av prosjektene finansiert med opptrappingsmidler.

Nødnett og drift av dette

Det er behov for ytterligere 0,5 mill. til drift av eksisterende nødnett.

Reduksjon statlig tilskudd til fengselshelsetjenesten

Det statlige tilskuddet til fengselet trappes ned. Helse og velferd ser nødvendigheten av å opprettholde driften på dagens nivå.

13.5.6 Tilført rammen i friske midler

Tilført ramma	2019	2020	2021	2022
HV 051/17 Opptappingsplan for habilitering og rehabilitering	1065	1065	1065	1065
HV 101/15 styrking rustiltak	2600	6600	6600	6600
HV 003/17 Demografiendringer - behov for styrking	2165	2165	2165	2165
HV 002/19 Bet.plikt utskr klare pasienter psykiatri	2000	2000	2000	2000
HV 018/19 Økt ramme	6000	6000	6000	6000
Sum tilførsel "Nye penger"	13830	11830	11830	11830

Se kommentarer til tiltakene under pkt.5.3.

13.5.7 Forslag til omdisponeringer

Tabellen under viser hvordan helse og velferd skal omdisponere driftsmidler for å dekke deler av det definerte behovet.

Forslag til omdisponeringer	2019	2020	2021	2022
Vask av tøy til hjemmetjenesten utføres av eget vaskeri fra sommer 2019	400	800	800	800
Ubrukte midler rus	2000	2000	2000	2000
Administrativ stilling trekkes inn.	310	543	543	543
En stilling trekkes inn ved Scheen matservice	300	600	600	600
Kjøp av tjenester fra eksterne leverandører overføres kommunal drift.	5800	5800	5800	5800
Ikke iverksette økning i grunnbemanning i sykehjem.	1600	1600	1600	1600
Ubrukte midler til demografi trekkes inn	600	600	600	600
Endre organiseringen av ambulerende team	1500	1500	1500	1500
Organisere friskliv sammen med rehabiliteringsavdelingen ved Skien helsehus	1125	1125	1125	1125
Endre praktisk bistand fra hver 3 til 4 hver uke	3250	3250	3250	3250
Vurdere oppgaveendring innen drift og forvaltning	700	1400	1400	1400
Vurdere oppgaveendring innen drift		1300	1300	1300
Samle fysio og ergoterapitjenesten	1200	1200	1200	1200
Endret organisering av Ung/ voksen avlastning	2900	2900	2900	2900
Gjennomgang og justere vedtak i boliger for funksjonshemmede	6000	8000	12000	12000
Innføring av trygghetsteknologi i boliger og justere bemanningen	5000	10000	10000	10000
Lindrende - endre mandat til korttid/avklaring	2000	2000	2000	2000
Hermanns hus	650	650	650	650
Gjennomgang av lederstruktur med et mål om å redusere med en leder	950	950	950	950
Inn på tunet legges ned	1800	1800	1800	1800
Sum omdisponering	38085	48018	52018	52018
Tilført rammen	13830	11830	11830	11830
Foreløpig udekket	6995	-938	-4938	-4938

Vask av tøy til hjemmetjenesten utføres av eget vaskeri fra sommer 2019

I dag er vask av tøy til hjemmetjenesten satt ut til et privat firma. Avtalen går ut sommer 2019. Det er investert en brette maskin som skal gjøre det mulig å vaske dette selv.

Ubrukte midler rus

Det er ca. 2 mill. i ubrukne midler til rus som nå tas i bruk.

Administrativ stilling trekkes inn.

Som følge av naturlig avgang trekkes en stilling inn fra Fellestjenester og oppgavene prioriteres fordeles internt.

En stilling trekkes inn ved Scheen matservice i fellestjenester

Som følge av naturlig avgang og effektivisering av arbeidsprosesser, vil det være mulig å redusere med et årsverk .

Kjøp av tjenester fra eksterne leverandører overføres kommunal drift.

Ved å tilbakeføre tjenester til kommunal regi, vil vi kunne spare ca. 5,8 mill.

Ikke iverksette økning i grunnbemanning i sykehjem.

I 2018 planla vi bruk av økt demografitilskudd til å øke grunnbemanningen i sykehjem. Det jobbes nå med endringer i arbeidsplaner og turnus. Økningen i grunnbemanningen blir ikke iverksatt.

Ubrukte midler til demografi trekkes inn

Avsatte midler på ca. 0,6 mill. omdisponeres.

Endre organiseringen av ambulerende team

Ved å slå sammen innsatsteamet og hverdagsrehabiliteringsteamet kan vi spare ca 1,5 mill. Tjenestene må innrettes nærmere lovpålagte oppgaver, men med et hverdagsrehabiliterende perspektiv som er styrende.

Organisere friskliv sammen med rehabiliteringsavdelingen ved Skien helsehus

Friskliv er lokalisert på Fritidsparken og organiserer i dag omfattende lavterskel gruppetilbud. Skien helsehus og rehabiliteringsavdelingen organiseres også ulike gruppetilbudet, og vil her vurdere muligheten til å samorganisere/samløkalisere. Disse tilbudene gis i dag til svært ulike brukergrupper.

Endre praktisk bistand fra hver 3 til 4 hver uke

Redusere det lovpålagte tilbudet praktisk bistand i hele hjemmebaserte tjenester hvilket kan lede til innsparing på ca. 3,2 mill. Noen praktiske oppgaver vil bli overført hjemmetjenesten, noe som vil redusere konsentrasjon om helseoppgavene. Vi erfarer at noen andre kommuner har en standard på hver 4 uke, som gjerne følges av en garantiordning knyttet til denne tjenesten..

Vurdere oppgaveendring innen drift og forvaltning

Redusere antall saksbehandlere eller støttefunksjoner på Kvalitetseksjonen eller Tjenestekontoret. Forvaltning og saksbehandling er en lovpålagt oppgave, og Fylkeslegen mener at dette er en like viktig del av helsehjelpen som selve utførelsen av hjelpen. Støttefunksjonene som stab og støtte og Kvalitetseksjonen er i dag ikke dimensjonert til de drifts og utviklingsoppgaver som Helse og velferd er i behov av.

Vurdere oppgaveendring innen drift fra 2020

Med en forutsetning om at nye logistikksystemer er på plass er det en mulighet å redusere bemanningen i forbindelse med hjelpemiddelformidling. Dette fordrer en avstemming av de statlige oppgavene som overføres fra NAV hjelpemidler, og et felles arbeid knyttet til Skien som vertskommune.

Samle fysio og ergoterapitjenesten

I dag er fysio og ergoterapitjenesten lokalisert på flere steder. Ved å samle tjenesten for barn og voksne samt dreie tjenesten mot eldre vil vi mulig kunne spare ca. 1,2 mill. Her ser man på en vurdering knyttet til å dreie ressurser til eldre over 67 år, og redusere antall lokasjoner, oppdrag og tilstedeværelse på dagaktivitetsentre med videre.

Endret organisering av Ung/ voksen avlastning

Her gjennomføres en reduksjon av Lærings og mestringsteamet tilsvarende 2,9 mill.

Gjennomgang og justere vedtak i boliger for funksjonshemmede

Ved å se på forholdet til indirekte tid og nivå på tjenestene vil det være mulig å redusere forbruket med 6,0 mill. i 2019 og opp til 12 mill. i perioden. Vi vil oppnå redusert nivå på tjenester i tråd med anbefaling i Agenda rapport.

Innføring av trygghetsteknologi i boliger og justere bemanningen

Bruk av trygghetsteknologi, spesielt på natt vil kunne gi oss besparelser på ca. 12,6 årsverk. Det vil bli endrede arbeidsrutiner med mer ambulerende nattevakt.

Lindrende - endre mandat til korttid/avklaring

Ved å gjøre om mandatet for eksempel til korttidsplasser (avklaring) kan vi spare minst 2,0-3 mill. og ytterligere øke antall døgnplasser fra 7 til 9, hvilket vil være i samsvar med funn i Agenda Kaupang rapporten.

Hermanns hus

Hermanns hus er et dagsenter for mennesker med rus og- eller psykiske lidelser. En stilling ved tiltaket inndras.

Gjennomgang av lederstruktur med et mål om å redusere med en leder

Dages lederstruktur gjennomgås med tanke på å redusere antall enhetsledere med ett årsverk.

Inn på tunet legges ned

Tilbudet foreslås lagt ned. Tilbud om dagaktivitet kan til dels ivaretas av dagaktivitetstilbudene innen psykisk helse. Det har vært noe redusert innsøking til tilbudet.

13.5.8 Behov for styrking av driftsbudsjettet som ikke er finansiert

Tabellen under viser tjenester som vi må utføre, men som vi foreløpig ikke har funnet dekning for

Tiltak som ikke er finansiert	2019	2020	2021	2022
Tjenester overført fra barnevernet	7000	7000	7000	7000

Det er i oktober 2018 overført tjenester fra barnevernet på kr. 7,0 mill. som vi ikke har funnet dekning for. Dette vil bli jobbet med i 2019.

13.5.9 Behov vi ikke finner plass til

Dette er meldte behov, men som har mindre prioritet i forhold til det som er skissert over.

Behov vi ikke finner plass til	2019	2020	2021	2022
Leie sykehjemsplasser i Siljan	2000	2000	2000	2000
Skien Diakonale Senter økt behov	1100	1100	1100	1100
Kulturelle spaserstokk og kutt i tilskudd fra fylkeskom	90	90	90	90
Kulturelle spaserstokk på Haugsåsen	40	40	40	40
BPA ift til vedtatte timer	1000	1000	1000	1000
1 fysioterapeut stilling	700	700	700	700
Dagsenter demente blir lovpålagt (kan søke tilskudd)	900	900	900	900
Flere VTA plasser Grep	1500	1500	1500	1500
Nye lokaler fra 2021 Mats	0	0	1000	
Administrasjon av avlastere etter avlasterdom på Marensro	450	450	450	450
2 Alis (allmennleger i spesialisering)leger	1200	1200	1200	1200
Kommuneoverlege 50%	500	500	500	500
Analyse og utredningskapasitet 100%	1000	1000	1000	1000
Helsejurist	1000	1000	1000	1000
Lisenser aktiv forsyning Gulset	70	70	70	70
Oppfølging ressurskrevende tjenester	980	0	0	0
Lisenser aktiv forsyning helsehuset	70	70	70	70
Sum behov vi ikke finner plass til	12600	11620	12620	11620

Leie sykehjemsplasser i Siljan

Vi leier i dag sykehjemsplasser fra Siljan kommune finansiert med en engangsbevilgning på 2 mill. Vi har ikke funnet dekning for å videreføre ordningen fra 2019.

Skien Diakonale Senter økt behov

Senteret har søkt om 1,1 mill. i økt støtte. I denne summen utgjør 0,3 mill- lønns og driftsutgifter (for lite beregnet) for de tre årsverkene som omfattes av tilleggsavtalen på 1,8 mill, og 0,8 mill. for å dekke opp for økt bemanning, totalt 39 timer på onsdag ettermiddag og fredag ettermiddag, samt hele dagen og kvelden, både lørdag og søndag.

Kulturelle spaserstokk og kutt i tilskudd fra fylkeskommunen

Beløpet på 0,09 mill. dekkes innen driften

Kulturelle spaserstokk på Haugsåsen

Beløpet på 0,04 mill. å dekkes innen driften

BPA ift til vedtatte timer

Med en forutsetning om at alle timer som er vedtatt brukes, opp vil det bety en merutgift på ca. 1,0 mill. Erfaringsmessig skjer dette ikke da det vært år er en del ubrukte timer vi få refundert.

1 fysioterapeut stilling

I forhold til sammenlignbare kommuner ligger Skien lavt på antall fysioterapistillinger.

Dagsenter demente blir lovpålagt (kan søke tilskudd)

Det er mulig at beløpet faller bort grunnet ny tilskuddsordning.

Flere VTA plasser Grep

Det er behov for flere varige tilrettelagte arbeidsplasser ved Grep.

Nye lokaler fra 2021 Mats

Leieavtalen utgår og vi må skaffe nye lokaler innen 2021

Administrasjon av avlastere etter avlasterdom på Marenro

Oppfølging av ansatte, turnusplaner osv vil bety et behov for noe økt administrativ kapasitet. Helse og velferd forsøker å løse dette innenfor den eksisterende bemanningsramme ved prioritering og omfordeling av oppgaver.

2 Alis (allmennleger i spesialisering)leger

Det er behov for å styrke rekruttering og god kvalitet i legetjenesten. Det er lagt inn forslag i statsbudsjettet: 39 MNOK til rekruttering (økt fra 25MNOK i år), 46 MNOK til spesialistutdanningen, som vil kunne bidra, men trolig ikke fullfinansiere a økte utgifter. Rekrutteringstilskuddet er muligens en engangsbevilgning mens spesialistutdanningen må trolig videreføres. En del av utgiftene vil gå til å lønne veiledere og "supervisorer".

Basert på Skiens 1% andel av befolkningen, kan vi kanskje vente oss opp til 400' til rekruttering og kanskje litt mer, 460' til spesialistutdanningen.

Kommuneoverlege 50%

Det er ønskelig med et utvidet interkommunalt samarbeid også innenfor smittevern. Agenda Kaupang rapport fremgår at Skien bruker lite på «Annet forebyggende arbeid» herunder kommuneoverlegefunksjonen.

Et nytt moment som øker behovet for kommuneoverlegefunksjonen er det faglige ansvaret for spesialistutdanningen av A-LIS leger. Her forutsettes reelt ansvar og oppfølging av "supervisorer" og veiledere, samt planlegging og tilrettelegging for fullføring av hele spesialistløp.

Analyse og utredningskapasitet 100%

Kommunalområdet er lavt bemannet i forhold til analyse og utredningskapasitet. I dag faller mye av dette på fagsjefer og seksjonsledere fremfor ledelse av daglig drift og utviklingsarbeid.

Helsejurist

Økende krav til tjenestene gjennom lov og forskrifter medfører økt behov for juridisk kompetanse for å sikre god forvaltning og ivaretagelse av pasientrettigheter.

Lisenser aktiv forsyning Gulset

Det er innført et mer effektivt logistikksystem som skal medføre enklere bestillinger og mindre svinn. Det er foreløpig for tidlig å ta ut noe gevinst for å dekke lisenskostnadene. Vi vil jobbe med dette i 2019

Oppfølging ressurskrevende tjenester

Dette er en engangsutgift i 2019 for å ivareta et konkret tjenestetilbud.

Lisenser aktiv forsyning helsehuset

Det er innført et mer effektivt logistikksystem som skal medføre enklere bestillinger og mindre svinn. Det er foreløpig for tidlig å ta ut noe gevinst for å dekke lisenskostnadene. Vi vil jobbe med dette i 2019

13.5.10 Tilskudd andre

Tabellen under viser tilskudd som ligger i rammen til helse og velferd for 2018. Det er lagt til grunn at tilskuddene prisjusteres med kommunens deflator på 3,02%. Det vil i forbindelse med behandlingen av handlingsprogrammet legges fram en egen sak om tildeling for 2019.

Tilskudd	Budsjett 2018	Merknad
Til disposisjon Politiske søknader	131000	
Til disposisjon (tilfeldige søknader)	0	lagt til hovedutvalgets disposisjon
SMISO - Senter mot incest og seksuelle overgrep i Telemark	2977000	
SMISO - Senter mot incest og seksuelle overgrep i Telemark	308000	
Arbeidsmiljøskadde Landsforening	5000	
Amathea	89000	
Telemark Røde Kors "kom videre mann"	100000	
LEVE - Landsforeningen for etterlatte ved selvmord	30000	
SMISO - Senter mot incest og seksuelle overgrep i Telemark	-2977000	Refusjon fra staten
Grep Marensroprosjektet	2538000	
Grep Marensroprosjektet	400 000	Lagt inn varig
Uten prosjekt	0	
NKS Veiledningssenter for pårørende	154 000	
Kirkens sos.tjeneste, Tilja	206 000	
Skien Diakonale senter	1 800 000	Forutsatt dekning
NKS Veiledningssenter for pårørende	115 000	
Kirkens SOS i Telemark	67000	
Mental Helse, Skien	51000	
Autisme forening	30000	
LLP Telemark	80000	
Skien Diakonale senter	3876000	
Telemark Røde Kors	155000	Etter avtale
ADHD	30000	
Kirkens sos.tjeneste, Tilja	715000	
VTA plasser	8393000	
Afrikansk kulturforening (leksehjelp)	185000	
Sum	19 458 000	

I tillegg blir det søkt øremerkede midler som blir direkte videreformidlet til enkelte tiltak. Tabellen under viser hva vi har mottatt i 2018. Hva summen blir i 2019 er avhengig av innvilget søknad.

VIDEREFORMIDLING AV STATLIGE MIDLER	2018	MERKNAD
Sentret mot seksuelle overgrep	3 762 000	Videreformidling av statlige midler
Kirkens Sosialtjeneste, Tilja (Fra fylkesm. i Telemark)	880 000	Fylkesmannen i Telemark. Tilskudd over statsbudsjettet kap. 765 post 62 for 2013
NKS Veiledningssenter	660 000	Fylkesmannen i Telemark. Tilskudd over statsbudsjettet kap. 765 post 62 for 2014
Lavterskel helsetilbud til rusavhengige	770 000	Fylkesmannen i Telemark. Tilskudd over statsbudsjettet kap. 765 post 62 for 2015
Tur og aktivitetsgrupper for rusavhengige	660 000	Fylkesmannen i Telemark. Tilskudd over statsbudsjettet kap. 765 post 62 for 2016
Miljøpatruljen - Link	660 000	Fylkesmannen i Telemark. Tilskudd over statsbudsjettet kap. 765 post 62 for 2017
Miljøpatruljen – Ung – nytt prosjekt	660 000	Fylkesmannen i Telemark. Tilskudd over statsbudsjettet kap. 765 post 62 for 2018
OPP'S (Opplevelser Puls Praksis)	880 000	Fylkesmannen i Telemark. Tilskudd over statsbudsjettet kap. 765 post 60 for 2018
Nye springbrett	780 000	Fylkesmannen i Telemark. Tilskudd over statsbudsjettet kap. 765 post 60 for 2018
Etterverns hus	750 000	Fylkesmannen i Telemark. Tilskudd over statsbudsjettet kap. 765 post 60 for 2019
Sum tilskudd fra Staten	10 462 000	

14 HANDLINGSPROGRAM 2019 – 2022, BYUTVIKLING, DRIFT OG KULTUR (BDK)

14.1 OPPDRAGET – MÅL

I samfunnsoppdraget inngår et stort spenn av ansvar og oppgaver; langsiktig samfunnsutvikling, areal- og samfunnsplanlegging, plan- og byggesaksbehandling, kultur, fritidstilbud, bibliotek og friluftsliv, landbruks- og eiendomsforvaltning. Drift av kritisk infrastruktur; formåls-bygg, veg, park, vannforsyning og avløp, og kommunaltekniske investeringer, samt intern service med postmottak, arkiv og tekniske fellestjenester. Det betyr at BDK på døgnbasis leverer viktige bidrag til de tre satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel. Til å løse samfunnsoppdraget ønsker BDK økt medvirkning fra sivilsamfunnet; frivilligheten, innbyggere og næringsliv, også på områder som tradisjonelt har vært kommunale arenaer.

Et felles mål i BDK er å levere gode, attraktive og etterspurte tjenester. Kompetanseutvikling og kontinuerlig forbedringsarbeid er helt avgjørende for å oppnå dette, sammen med høy tilstedeværelse blant medarbeiderne.

Bypakke Grenland er et flerårig og krevende oppdrag, med involvering av flere enheter i BDK. Effektene av dette arbeidet forventes å få stor betydning for byutvikling, infrastruktur, miljø, innbyggere og besøkende.

BDK prioriterer godt kommunikasjonsarbeid, oppfølging av kommunens digitaliseringsstrategi og styrking av innbyggerdialogen.

Viktige prosjekter er:

- E-sak (saksbehandlings-system i byggesaker) og Digitalisering av byggesaksarkiv
- Digitalisert frivillighetsportal, rombooking og billettsalg
- Digitaliseringsprosjekt - Forvaltning, drift og vedlikehold (FDV-system)

Andre viktige tiltak er i 2019

- Bidra til realisering av «Site Telemark»
- Prosjektet: Nytt Ibsenbibliotek og besøkssenter
- Ny næringsenhet i BDK og ansettelse av næringssjef
- Styrking av utviklingsarbeid som grunnlag for digitalisering - ny medarbeider
- Brannvesenet inkluderes i BDK i løpet av 2019
- Prosjekt: Framtidens dokumenthåndtering - gjelder alle virksomheter i kommunen
- Sluttbehandling av Kommunedelplan for Kultur, idrett og friluftsliv - felles styringsdokument
- Avklare kommunens framtidige drift og forvaltning av parkeringsordningen

Noen hovedutfordringer for BDK i perioden 2019 - 2022

- Høy investeringsaktivitet - krevende både i planlegging og gjennomføring, og rekruttering av erfarne prosjektledere
- Økning i nye utearealer som skal driftes, 50 mål med 115 lokasjoner - lek, rekreasjon mv
- Stor (og gledelig) økning i arrangementer og initiativ
- Dimensjonering av framtidig vintervedlikehold
- Nedgang i inntekter byggesak, økt bemanning på tilsyn
- Bosetting av vanskeligstilte - riktig type bolig på rett sted
- Økt etterspørsel fra ordningen «Kontingentkassen»
- Økte strømkostnader
- Økte lisenskostnader

Føringer

BDK yter viktige bidrag til satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel. Enhetenes ansvar og kjerneoppgaver er avgjørende for hvilke av satsingsområdene, koblingen er sterkest. Dette synliggjøres gjennom enhetenes bidrag og prioriterte mål. Videre er prioriteringene knyttet til felles samfunns- og kunde-/brukereffekt mål i BDK. Disse målene

operasjonaliseres ytterligere i den årlige virksomhetsplan, sammen med mål for medarbeider- og forbedringsperspektiv.

Felles mål for BDK i handlingsprogramperioden 2019 - 2022

Samfunns-effektmål	<ul style="list-style-type: none"> ○ Økt medvirkning fra innbyggere, næringsliv og frivilligheten ○ Hensyn til klima, miljø og bærekraft er ivaretatt i alt arbeid i BDK ○ Inkluderende bomiljøer med god og trygg infrastruktur ○ Skien er en tydelig og attraktiv kultur og idrettsby ○ Et attraktivt sentrum med flere som bor, jobber, handler og har gode opplevelser
Kunde-/Bruker-effektmål	<ul style="list-style-type: none"> ○ BDK leverer etterspurte og gode tjenester til avtalt tid
Medarbeider-perspektivet	<ul style="list-style-type: none"> ○ I BDK er det en mestringskultur og myndiggjorte medarbeidere ○ I BDK er sykefraværet under seks prosent
Forbedrings-perspektivet	<ul style="list-style-type: none"> ○ I BDK er det innarbeidet en felles driftsstrategi for kontinuerlig forbedringsarbeid i alle enheter

14.2 MEDARBEIDERE – SYKEFRAVÆR, ÅRSVERK, ORGANISERING OG ANSVAR

Sykefravær

Tab 1 Totalt sykefravær i prosent i BDK i 2016, 2017 og 2. tertial 2018 OK

Område	2016	2017	2. tertial 2018
Byutvikling, drift og kultur (BDK)	6,1	5,5	5,2

Merknad

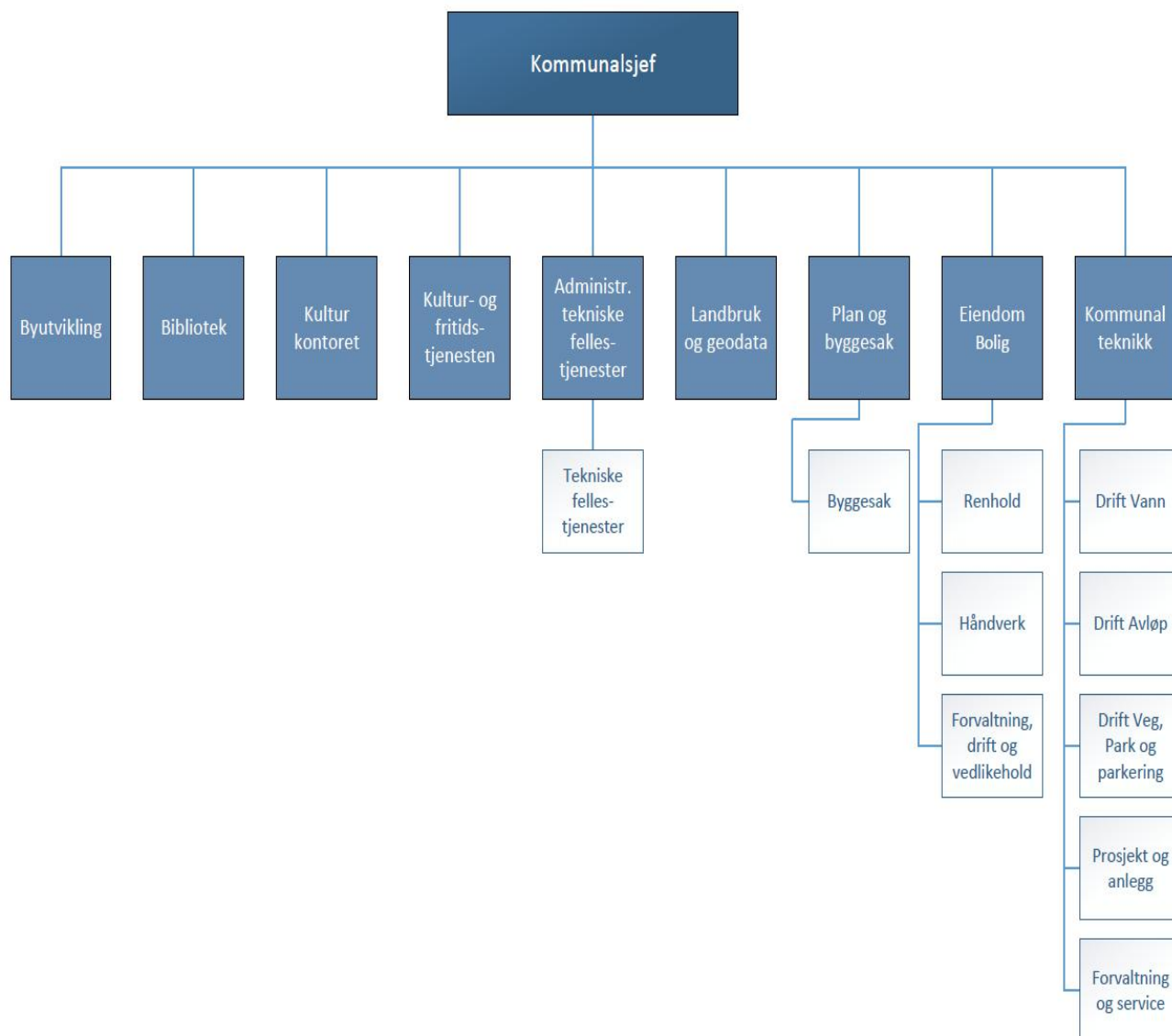
Mål 2018: samlet sykefravær under seks prosent. Tall for 2. tertial – 5,2 prosent samlet i BDK - bekrefter en meget positiv utvikling. Det er gjennomgående høy tilstedeværelse i enhetene i BDK, noe som er viktig for arbeidsmiljøet og for å levere gode og riktige tjenester til innbyggerne.

Årsverk

Tab 2 Årsverk-utvikling i BDK – 2017, 2018 og anslag 2019

Kategori/ÅR	2017	2018	2019
Årsverk	398	404	406

Fig 1 Organisasjonskart Byutvikling, drift og kultur (BDK)

Alle grå bokser ledes av en 1. linjeleder, som rapporterer til en mellomleder. For fem av de organisatoriske enhetene rapporterer 1. linjeleder direkte til kommunalsjefen og inngår i kommunalsjefens ledergruppe.

14.3 ØKONOMI

14.3.1 Drift

Tab 3 Ramme drift BDK, inklusive VA - Den økonomiske rammen for 2019 framkommer som vist i tabellen nedenfor

År 2019	
BDK opprinnelig budsjett utgift. 2018 (uten VA)	574 742
BDK opprinnelig budsjett inntekt. 2018 (uten VA)	- 236 166
Budsjettendring 2018 utgift. hittil i år	6 205
Budsjettendring 2018 inntekt. hittil i år	- 1 000
Lønnsoverheng til 2019	- 1 342
Prisvekst 2018 utgift	17 504
Prisvekst 2018 inntekt	- 7 162
TILTAK/ENDRINGER BUNDEN DRIFT	
Styrking ramme BDK (engangs i 2018)	- 1 542
Forsøk mer-åpent bibliotek (engangs i 2018)	- 308
Gatelys (engangs i 2018)	- 514
Viltforvaltning (engangs i 2018)	- 103
Støtteordninger ladestasjoner (engangs i 2018)	- 154
Kontigentkassa (engangs i 2018)	- 154
Skien Næringsforening (engangs i 2018)	- 154
BDK's innsparing 2019	- 3 300
Styrking ramme BDK 1,5 mill	1 500
Innsparing forsikring 2019	- 1 700
Ny festekontrakt Lundegt 17, (B 89/18)	950
Ny stilling næring, (B 99/18)	1 000
BDK 017/19 Endring satser pensjon	4 000
Endret vann og avløp (inn i BDK's ramme, netto)	82 395
SUM NY NETTORAMME BDK 2019 (inkl. drift VA)	
	434 697

Merknad:

Driftsrammen 2019 er en videreføring av 2018 nivået, med varige budsjettendringer per september 2018, nye tiltak 2019, inklusiv en innsparing i rammen på kr 3,3 mill. Den kan skje endringer i rammen fram til endelig budsjettvedtak.

Tab 4 Byutvikling drift og kultur uten VAR området – Enhetsnivå og BDK. Tall i 1000 kroner

Område	Formål	Regnskap 2017	Opprinnelig budsjett 2018	Driftsbudsjett 2019	Årsverk 2019
Adm. avdeling - tekniske felles-tjenester	Utgifter	70 048	62 537	66 089	40,0
	Inntekter	-50 156	-50 874	-53 441	
	Netto	19 892	11 663	12 649	
Byutvikling	Utgifter	7 856	9 300	12 869	9,0
	Inntekter	-701	-410	-422	
	Netto	7 155	8 890	12 447	
Kulturkontoret	Utgifter	27 831	26 649	27 675	10,0
	Inntekter	-12 417	-11 538	-11 886	
	Netto	15 414	15 111	15 789	
Kultur- og fritidstjenesten	Utgifter	33 947	33 608	34 295	33,74
	Inntekter	-8 888	-8 209	-8 457	
	Netto	25 059	25 399	25 838	
Skien bibliotek	Utgifter	15 624	15 453	15 886	18,1
	Inntekter	-1 591	-1 150	-1 185	
	Netto	14 033	14 303	14 701	

Område	Formål	Regnskap 2017	Opprinnelig budsjett 2018	Driftsbudsjett 2019	Årsverk 2019
Plan, byggesak & eiendomsskatt	Utgifter	27 698	20 025	21 160	20,0
	Inntekter	-13 431	-14 207	-14 636	
	Netto	14 267	5 818	6 524	
Landbruk og geodata	Utgifter	17 045	15 685	16 496	16,0
	Inntekter	-9 031	-7 641	-7 872	
	Netto	8 014	8 045	8 624	
Eiendom	Utgifter	292 454	290 467	298 733	166,5
	Inntekter	-114 915	-109 242	-112 541	
	Netto	177 539	181 225	186 192	
Kommunal- teknikk 1)	Utgifter	193 252	185 440	198 332	90,9
	Inntekter	-210 529	-210 319	-55 587	
	Netto	-17 277	-24 879	143 746	
Kommunalsjef	Utgifter	3 744	9 037	8 209	2
	Inntekter	-	-21	-22	
	Netto	3 744	9 016	8 188	
BDK inkl.VA SUM	Utgifter	689 499	668 202	700 745	406,24
	Inntekter	-421 659	-413 611	-266 048	
	Netto	267 840	254 591	434 697*)	

Merknad

1) Gebyrinntekter fra VA er tatt ut av BDK rammen og flyttet til sentraladministrasjonen i 2019 budsjettet, mens driften av VA ligger i BDK rammen.

*) foreløpig ramme, kan endres ved f.eks varige budsjettendringer høsten 2018

14.3.1.1 Drift – Tiltak - omdisponeringer og reduksjon i 2019

Endrede og/eller nye behov i perioden krever omdisponeringer i ressursbruk inn mot etterspurte og prioriterte oppgaver. Arbeidet med kontinuerlige forbedringer, er en måte å skaffe handlingsrom. Samtidig vil en reduksjon i rammen på 3,3 mill. kroner, kreve ekstraordinære tiltak.

Tab 5 Tiltak for å oppnå innsparingen på 3,3 mill kroner.

Område	Tiltak	Mill. Kr
Eiendom	Prosjekt; arealeffektivisering, drift og vedlikehold mm Kontinuerlig forbedring, effektivisering	2,0
Lie bydelshus	Omlegging av drift; avvikle kommersielle arrangementer og redusert kafe drift	0,8
Kultur- og fritidstj.	Kontinuerlig forbedring, effektivisering	
BDK	Kontinuerlig forbedring, effektivisering - alle enheter	0,5
SUM		3,3

Nye tiltak

I BDK er det flere nye tiltak som krever omdisponering av ressursbruk for å realiseres.

14.3.2 Investering

Investeringer - eksklusive VAR-området

Tab 6 Tiltak/investeringer 2019 – 2022 i BDK eksklusiv VAR. Tall i 1000 kroner ekskl. mva.

Tiltaksnavn - Lagt inn i økonomiplan	2019	2020	2021	2022
Kjøp av boliger vanskeligstilte & flyktninger	20 000	20 000	20 000	-
Opprustning vegnett - Asfaltering	7 000	7 000	7 000	7 000
Aksjon skoleveg 1)	950	950	950	950
Boligutbyggingsprosj. med anleggsbidr. 2)	5 000	5 000	5 000	5 000
Industriomter 3)	5 000	5 000	5 000	5 000

Tiltaksnavn - Lagt inn i økonomiplan	2019	2020	2021	2022
Boligutbyggingsprosjekter 4)	2 500	2 500	2 500	2 500
Brannstasjon tak	4 500	2 400	-	--
Investeringer i maskinforvaltning	4 500	4 500	2 400	2 400
Rådhus vinduer	2 400	-	-	-
Lekeplasser	400	400	400	400
Bypakka - kommunal andel	12 500	12 500	11 000	11 000
Byutviklingsprosjekter - sentrumstiltak	1 000	1 000	1 000	1 000
Prosjektering bibliotek	1 600	2 000	40 000	70 000
Investeringsplan formålsbygg	2 500	4 500	6 500	1 500
Moflata skole	15 757	-	-	-
Kjørbeekkhøgda nytt bygg	20 000	-	-	-
Lunde barneskole - etappe 2	80 634	-	-	-
Skien barnehage	48 741	-	-	-
Småprosjekter investering «byvedlikehold»	5 000	5 000	5 000	5 000
Muggsanering arkiv	2 100	2 100	700	-
Bredbånd mobildekning	3 000	3 000	3 000	3 000
Veg og gateløys i distriktene	400	400	400	-
Gateløys, infrastruktur i bakken ifm Bypakka	2 000	2 000	2 000	2 000
Biogass	-	-	-	-
Reduksjon andel kommunal grusveg	2 000	2 000	2 000	2 000
Prosjektering og bygging – sykehjem	20 000	215 000	174 200	10 000
Kjørbeekkhøgda nytt bygg	20 000	-	-	-
Ladeinfrastruktur	500	500	500	500
EPC 2 og gateløys	-	7 000	7 000	7 000
Reguleringsplaner - næringsutviklingspott	1 000	1 000	1 000	1 000
Administrasjonslokaler Fritidsparken	7 500	-	-	-
Avsatt til investeringer Bydelsstrategi	3 000	-	-	-
Ombygging Einaren	7 811	-	-	-

Merknad

- 1) Telemark fylkeskommune er også bidragsyter
- 2) Boligutbyggingsprosjekter med anleggsbidrag: Egen ordning med moms-fritak. Kommunen inngår utbyggingsavtaler med utbygger hvor det avtales at kommunen er byggherre. Kostnader dekkes av utbygger.
- 3) Industriomter: Utredning, planlegging, prosjektering og gjennomføring av industri og næringstomter. Salg dekker kommunale kostnader.
- 4) Boligutbyggingsprosjekter: Midler til infrastruktur for å tilrettelegge for boligbygging. Kommunen får inntekter når boenheter realiseres.

Investeringer - VA – området

Tab 7 Nye tiltak/investeringer 2019 – 2022 i Vannforsyning og Avløp. Tall i mill kroner

Tiltak/investering	2019	2020	2021	2022
Vann fornying - samordning avløp	20,00	22,00	22,50	22,50
Vann fornying – uten samordning	26,00	30,00	30,00	30,00
Ombygging - redusere lekkasjetap	12,50	12,50	12,50	12,50
Dam Kjenndalen - rehabilitering	-	3,00	-	-
Dam Ulvsvann - rehabilitering	10,00	-	-	-
Dam Ørnstjern - rehabilitering	-	-	-	-
Dam Hvitsteintjern øst - rehabilitering	-	2,00	-	-
Sammenkobling Porsgrunn og Skien vannverk	5,00	-	-	-
Sum investeringer vannforsyning	73,50	69,50	65,00	65,0
Avløp fornying – samordning vann	20,00	22,00	22,50	22,50
Avløp fornying – uten samordning vann	28,50	31,50	31,50	31,50
Avløp – utvidelse av område for kommunalt avløp	15,00	15,00	15,00	15,00
Flomveg - Kjørbeek	3,00	2,00	10,00	10,00

Tiltak/investering	2019	2020	2021	2022
Sum investeringer avløp	66,50	66,50	70,50	79,00
SUM Investeringer VA	140,00	140,00	144,00	144,00

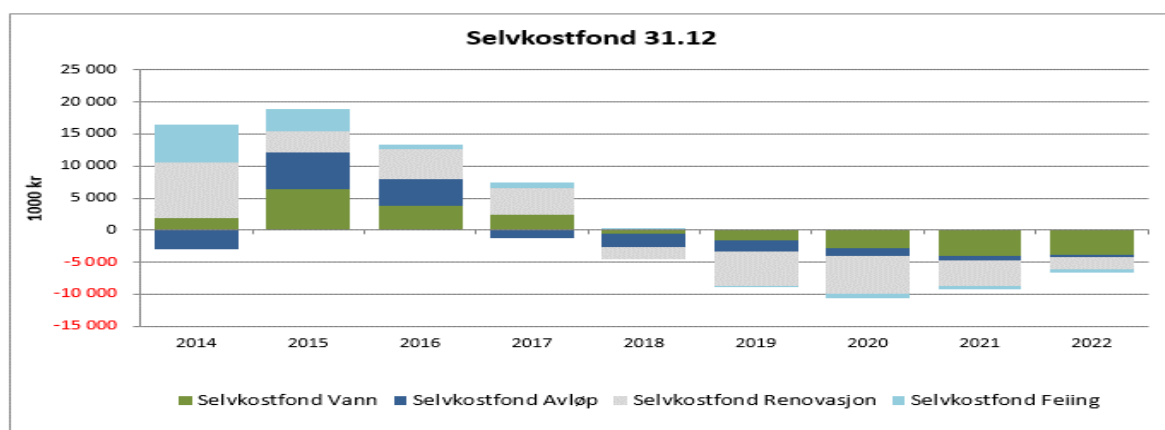
Merknad: Utfyllende informasjon om de enkelte prosjekter finnes i VARF-gebyrsaken. I tillegg overføring av ubrukte midler fra 2018 anslått til 35,6 mill i 2019.

14.3.3 Gebyr

14.3.3.1 Vannforsyning, Avløp og Renovasjon

Selvkost. Kommunens kostnader med å frembringe VAR-tjenestene, skal dekkes av gebyrene betalt av brukerne. Kommunen kan ikke tjene penger på tjenestene. Overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene. Det er flere usikre faktorer som påvirker treffsikkerheten til et selvkostbudsjett. Skien anvender selvkostprogrammet *Momentum Selvkost Kommune*, som også benyttes av ca 200 andre norske kommuner, jf egen gebyrsak.

Fig 2 VARF- området. Estimert fondsutviklingen – totalt og fordelt på de enkelte gebyrelementene i perioden 2014 – 2022. Tall i 1000 kroner.

Merknad

Fram til 2018 hadde kommunen positive selvkostfond som ble brukt til å utjevne gebyrveksten. Fra 2018 er samtlige fond negative, men målet er å oppnå balanse.

Tab 8 Gjeld innenfor VARF-området, restverdi per 31.12.2017. Tall i 1 000 kroner OK

Vann	Ubehandlet vann	Avløp	Slam	Renovasjon	Feiing	Sum VARF	Sum Kommunen
514 356	6 153	635 426	1 696	15 749	1 539	1 174 919	4 169 221

Tab 8 VARF - prosentvise andel av kommunens totale gjeld

2014	2015	2016	2017
24,5	25,06	27,01	28,18

Merknad

VARF området har årlig økt sin andel av kommunens totale gjeld i perioden 2014 - 2017.

Gebyr VARF området

Tab 9 VARF-området. Endring av årsgebyr for normalhusholdning, sammenlignet med Kommune-gr. 13. Bolig med 120 m2 bruksareal, avfallsdunk på 140 liter og pipe. Endring i kroner og prosent fra 2018 til 2019.

Område	K-gr 13 2018	Skien 2018	Skien 2019	Endring i kroner	Endring i prosent
Vannforsyning	1 890	2 096	2 266	170	8,1
Avløp	3 486	2 980	3 219	239	8,0
Renovasjon	2 517	2 701	2 673	-28	-1,0
Feiing 1)	384	308	322	14	4,5
SUM eks mva	8 277	8 085	8 480	395	4,9
Mva 25 %	2 021	1 983	2 120	137	-
SUM inkl mva	10 298	10 068	10 600	532	5,3

Merknad

1) Til og med 2018 ble kun 50% av feiing belagt med mva. Fra 2019 er 100% belagt med mva etter vedtak i Skattedirektoratet. Fra 2019 har vi belagt 100% mva på feiebeløpet (inkl feietilsyn), iht vedtak i Skattedirektoratet vedr dette.

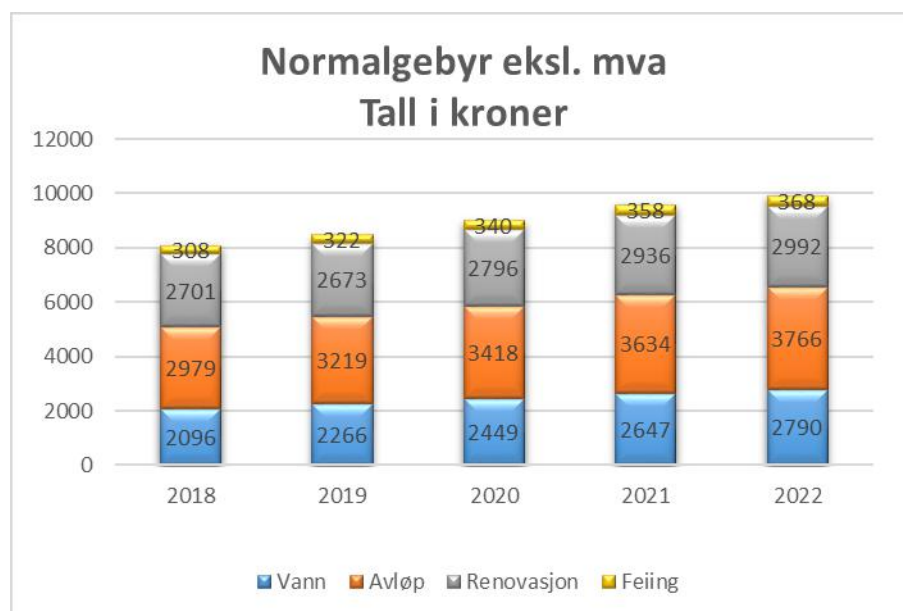
Tab 10 SSB, KOSTRA 2018. Gebyrer VARF sammenlignet med noen utvalgte kommuner. Eksklusiv mva.

Kommune	Vann	Avløp	renovasjon	Feiing	SUM
Drammen	3 685	6 413	2 669	440	13 207
Tønsberg	2 099	3 683	1 983	369	8 134
Larvik	2 791	3 842	1 800	320	8 753
Porsgrunn	2 260	3 620	2 650	442	8 972
Skien	2 095	2 980	2 701	308	8 084
Kostra gr 13	1 890	3 486	2 517	384	8 277

Merknad

Tabellen viser at Skien i 2018 har de laveste gebyrene blant de kommuner som er sammenlignet, inklusive kommune-gruppe 13.

Fig 3 Estimert årsgebyr for en normalhusholdning i 2018 – 2022 – grunnlag i egen sak om gebyr fastsettelse. Bolig med 120 m2 bruksareal, avfallsdunk på 140 liter og en pipe.

Merknad

Hovedårsaken til økningen i VARF gebyrene i kommende økonomiplanperiode, er økt investeringstakt i henhold til vedtatt Hovedplan på vann og avløp. Samtidig er fondsreserver på de enkelte gebyrområdene brukt opp.

Tab 11 Estimert utvikling i VARF-gebyrene, sum i perioden 2018-2022. Tall i kroner. Eksklusiv mva.

Kgr. 13 2017	Skien 2018	Skien 2019	Skien 2020	Skien 2021	Skien 2022
8 277	8 084	8 480	9 003	9 575	9 916

14.3.3.2 Gebyr – Plansaker, Byggesaker og Kart- og oppmålingsaker

Tab 12 Gebyr for utvalgte plan-, byggesaks- og oppmålingsaker i 2016 - 2019. Tall i kroner.

Kategori	2016	2017	2018	2019
Saksbehandlingsgebyr, privat reguleringsplan, boligformål, jf PBL-08 § 33-1 (Fast gebyr 1)	67 000	70 000	72 000	74 000
Saksbehandlingsgebyr, oppføring av enebolig, jf PBL-08 § 20-1a 2)	21 000	21 000	21 000	22 000
Standardgebyr for oppmålingsforretning for areal tilsvarende boligtomt 750 m2 3)	23 250	23 850	25 000	25 700

Merknad.

- 1) Fast gebyr for sak til behandling. I tillegg kommer et arealgebyr. Gebyrene foreslås i egen sak økt tilsvarende prisstigningen, og avrundet.
- 2) Byggesaksgebyrene har stått stille i 2 år. Gebyrene foreslås økt noe mer enn prisstigningen, bl.a. som følge av økt tilsyn, som ikke er gebyrbelagt. Det gjøres hensiktsmessige avrundinger av satsene.
- 3) Oppmålingsgebyrene foreslås i egen sak økt tilsvarende prisstigningen, og avrundet.

14.4 ADMINISTRASJON OG TEKNISKE FELLESTJENESTER

Oppdraget

Administrasjonsavdelingens oppdrag er å levere gode og effektive stabs- og servicetjenester til både interne og eksterne kunder.

Kjerneoppgavene omfatter blant annet:

- Postmottak og arkiv for hele Skien kommune
- Forvaltning av kommunale avgifter
- Lager for teknisk drift, Maskinforvaltning og Bilverksted
- Lønn-/personalforvaltning
- Budsjett-/regnskapsbistand og rapportering

Analyse – status – utfordringer

Forvaltningsrevisjonen av arkiv og journal i 2017 rettet fokus på opplæring av ansatte. Det er satt i gang tiltak med kontinuerlige kurs i sak-/arkivsystemet for ansatte i hele kommunen, samt løpende opplæring av nyansatte.

Et eget prosjekt har som mandat å se på Fremtidens dokumenthåndtering og innbefatter alle deler av Skien kommune. Sluttrapport fra prosjektet forventes innen februar 2019.

Et rapporteringssystem for helse, miljø og sikkerhet i TQM, tas i bruk for hele kommunen fra 1. september 2018. Administrasjonsenheten er systemansvarlig i BDK.

Det er en prioritert oppgave å få på plass nytt lagerstyringssystem knyttet til E-handel i Visma. Det har tatt lenger tid enn antatt, og skyldes både eksterne og interne forhold. Disse er rettet på, og samtidig vurderes det å kjøpe en bestillerapp knyttet til systemet, som vil forenkle bestilling av varer ved strekkode-system og scanning.

Skien kommune har overtatt ansvaret for å tømme slamavskillere for Siljan kommune.

Administrasjonsenheten koordinerer tømningene og sender fakturaer til abonnentene.

Kompetanseutvikling av de ansatte har høy prioritet, flere tar ekstern videreutdanning innenfor arkiv, økonomi og ledelse, i tillegg til internopplæring. Ved ansettelse av nye ledere og prosjektledere holdes interne opplæringsdager med fokus på økonomiansvar og -system, rutiner mv. Økonomisystemene oppgraderes fortløpende, og en viktig del av vårt arbeid er å være ajour med endringene. På lønnsområdet skal det på plass ny rekrutterings-modul og elektroniske egenmeldinger. Det forventes å skje i 2019.

Flyttingen av lageret fra Geiteryggen til Rødmyrlia 40 beregnes ferdigstilt høsten 2018. Arbeidsprosessen er basert på Lean- metoden lik den som ble brukt i forrige runde. Verktøyet 5S er i bruk både i gjennomføring og oppfølging, slik at lageret skal fremstå med samme standarder som resten av Rødmyrlia 40.

Arbeidsmengden på verkstedet har økt mer enn forventet. Porsgrunn kjøpte tidligere mye verkstedtjenester eksternt, som nå ivaretas i nytt verksted.

Pakking av gammelt arkivmateriale på Bergsland er under arbeid. Dette er en tidkrevende jobb hvor det som følge av mye mugginfiserte papirer, må brukes spesialutstyr (maske med friskluft og hel dress). Egne personalressurser er begrenset og det vurderes fortløpende om vi kan supplere ved å kjøpe tjenester fra IKA Kongsberg.

Økt fokus på digitalisering av tjenester vil komme innbyggerne til gode, men også gi økt dokumentfangst. For å kunne bevare arkivverdig material, er det et stort påtrykk for integrasjoner av ulike fagsystemer mot sak-/arkivsystemet. Dette vil kreve mer av ansatte på arkivet, og utfordrer både kompetanse og kapasitet.

Mål i handlingsprogram perioden 2019-2022

- Kommunal bil- og maskinpark skal fortrinnsvis erstattes med EL-biler eller kjøretøy som ikke bruker fossilt brensel
 - Antall EL- biler pr. 15.08.2018 er 35 stk. og Hybrid- bil 85 stk.
- Det skal tas i bruk biogass når fylllestasjon er etablert - antatt februar – mars 2019
- Maskinforvaltningen skal utvikles i takt med brukernes krav og forventninger slik at det leveres riktige tjenester, til konkurransedyktige priser
- Verkstedsamarbeidet med Porsgrunn kommune i Rødmyrlia 40 utvikles videre
- Tiltakene i verdistrømanalyse for verksted utført i 2018, iverksettes
- Nytt og moderne lagerstyringssystem er innført i 2019
- Det historiske arkivet flyttes til IKA Kongsberg.
- Flere integrasjoner ferdigstilt mellom fagsystem og sak-/arkivsystem

Økonomi

Den opprinnelige rammen for 2018 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for driftsrammen i 2019.

Samtidig jobbes det med forbedring og effektivisering for å skape økonomisk handlingsrom.

Personalmessig vil det fortsatt foregå noe omfordeling av ressursene fra lønn/økonomi til arkivet, som pr i dag er presset på arbeidsoppgaver i forhold til antall ansatte.

I forbindelse med muggsanering og levering av vårt historiske arkiv til IKA Kongsberg, har kommunen avsatt et fond på 8 mill. I tillegg planlegges det i 2018/2019 å kjøpe tjenester i forbindelse med selve pakkingen av det mugginfiserte arkivet.

14.5 BYUTVIKLING

Oppdraget

Kjerneoppgaver

Byutvikling har ansvar for å følge opp to av satsingsområdene fra Samfunnsdelen i kommuneplanen:

- By- og næringsutvikling i et regionalt perspektiv
- Miljø og bærekraft

Våre hovedarbeidsoppgaver er; overordnet planlegging, by- og samfunnsutvikling, areal- og transportplanlegging, kommunikasjon og markedsføring. Alle oppgaver har fokus på klima og miljø. Byutvikling vektlegger samarbeid og medvirkning, både med eksterne aktører og internt i kommunen.

Analyse – status – utfordringer

Status

Fokus er gjennomføring av prosjekter og tiltak innenfor: Bypakke Grenland, Skien 2020, belønningsordning mm, samt deltakelse i regionale- og kommunale planarbeider som forberedelse til byvekstavtale med staten. De viktige styringsverktøyene er på plass: Areal og transportplan for Grenland, Kommuneplanens arealdel, kommunedelplan for Klima og energi, revidert Handlingsprogram for Skien sentrum – Skien 2020 og Bypakke Grenland.

Utfordringer

- Gjennomføring og fremdrift i prosjekter knyttet til Bypakka, belønningsmidler og Skien 2020 krever mye kapasitet hos Byutvikling. Vi benytter også prosjektledere fra flere enheter i BDK
- Økt aktivitetsnivå i sentrum – gir økt behov for koordinering og samarbeid med private aktører
- Ny planstrategi skal fremmes i løpet av 2020. Den vil synliggjøre behov for å utarbeide ny samfunnsdel, arealdel, ny kommunedelplan for sentrum, omarbeiding av Skien 2020 til Skien 2028. På regionalt nivå vil det mest sannsynlig bli behov for rullering av Areal og transportplan for Grenland. Dette er store planprosesser som krever kapasitet
- Planlegging og tilrettelegging av tilstrekkelig med attraktive næringsarealer
- Økt fokus på den regionale infrastrukturen som E18, Rv 36 og jernbane
- Spennet i oppgaver fra regionale planer til gjennomføring av prosjekt
- Samferdsel er motoren i byutviklingen og fremkommelighets prosjekter er prioritert. Det krever et ekstra fokus fra vår side for å legge til rette for menneskene i byen, møte-plassene og helhetsløsninger.
- Vi har behov for gode prosjektledere, og må ha dette i fokus når vi skal gjennomføre kompetanseheving.
- Samhandlingen mellom enhetene i kommunalområdet må videreutvikles for å gjennomføre flere prosjekter til riktig kvalitet, rett tid og pris.

Prioriterte områder 2019 – 2021

- Nok personressurser til både å gjennomføre prosjekter og til å utføre de store planoppgavene fremover
- Kompetanseheving innen prosjektledelse – god prosjektstyring er effektivisering
- Styrke samhandlingen mellom enhetene; byutvikling, plan og byggesak, vann og avløp, tekniske tjenester og kulturkontoret
- Tilstrekkelig med næringsarealer i arealplaner og avklaring om tilrettelegging skal skje i kommunal eller privat regi

Mål 2019 – 2022

- Det skal være 0 vekst i biltrafikk
- Tilrettelegge tilstrekkelig med bolig- og næringstomter
- I 2020 er det 2000 nye beboere i sentrum

- I 2020 er det flere som jobber i sentrum
- I 2020 er det flere som bruker byrom, parker, torg og utekafeer i sentrum
- Flere skal tenke positivt om byen sin

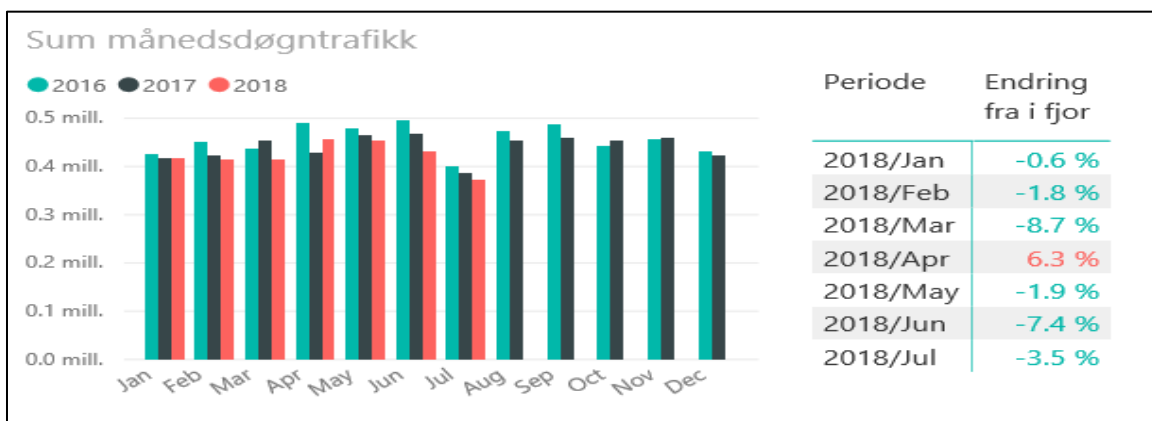
Målene i Skien 2020 om beboere, arbeidsplasser og bruk av byrom, parker og torg vil omarbeides i handlingsplanperioden.

Nøkkeltall

0-økning i biltrafikk

Målsetting med Bypakka er at all vekst i trafikk skal tas gjennom kollektiv, gange og sykkel. 0-vekst i biltrafikk er en indikator både for Co2 utslipp og at antall biler på vegen ikke skal øke. Over 30 biltellepunkter er etablert.

Fig 4 Kurven nedenfor viser en merkbar nedgang etter oppstart av bompengeinnkrevingen i oktober 2016. Nedgangen fortsetter i 2018.

Nøkkeltall for bolig- og næringstomter

Dekke etterspørsel, antall opparbeidede og solgte pr år.

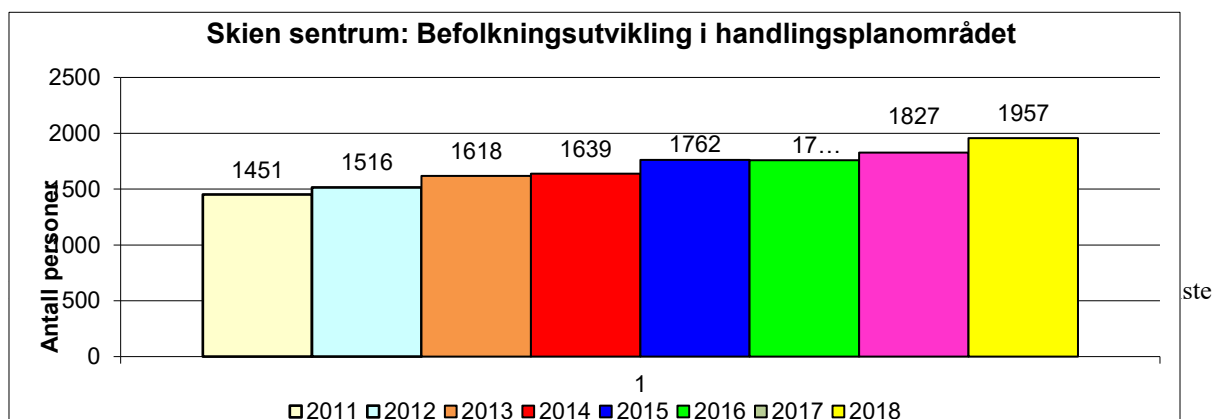
Nøkkeltall for sentrum

Det måles på flere nøkkeltall i sentrum:

- Antall beboere
- Antall arbeidsplasser
- Flere som bruker byrom i sentrum
- Utvikling fra 2011 til 2015: 40% flere som oppholder seg i byrom og tre ganger flere som sitter på utekafe.
- Flere skal tenke positivt om byen sin

Omdømmeundersøkelse blant befolkningen. Måling ble gjort i 2011. Bør gjennomføres hvert 4. år. Ny måling må gjennomføres denne perioden.

Fig 5 Befolkningsutvikling - Skien sentrum

Økonomi

Opprinnelig økonomisk driftsramme for 2018 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for ramme 2019. Byutvikling har mange prosjekter under arbeid og flere skal igangsettes. Forbedringsarbeidet vårt er effektivisering knyttet til prosjektstyring. Muligheter for reduksjon i budsjettet er prosjektmidler eller årsverk. Begge deler vil virke inn på gjennomføringsevne.

Til infrastrukturtiltak blir det tilført store økonomiske midler gjennom Bypakke Grenland. Skien kommune bidrar med en årlig egenandel. Fireårig avtale om belønningsmidler gir også midler til investering. I handlingsplanperioden kan Grenland gjennomføre forhandling av byvekstavtale med staten.

14.6 KULTURKONTORET

Oppdraget

I oppdraget inngår tiltak og tjenester som er viktige innenfor satsingsområdene; «Det gode livsløpet med spesielt fokus på barn og unges oppvekstvilkår» og «By- og næringsutvikling i et regionalt perspektiv» i kommuneplanens samfunnsdel. Tiltak og tjenester skal støtte opp under ambisjoner om; «mangfold og samfunnsdeltakelse», «by og stedsutvikling» og «Kultur og idrettsbyen Skien» gjennom:

- å videreutvikle kultur- og idrettsbyen til den nye regionens kulturhovedstad
- å tilrettelegge og samarbeide med frivillige og profesjonelle kultur- og idrettsaktører for å sikre et godt og mangfoldig tilbud av kunst, kultur og idrett.
- god forvaltning av tilskuddsordninger og rådgiving på arrangørfeltet bidra til en levende kulturby, hvor både innbyggere, kulturaktører, kulturinstitusjonene og det frivillige kulturlivet er viktige samarbeidsaktører.

Fra 2020 er Skien regionhovedstad i det sammenslåtte Vestfold og Telemark. Skien skal framstå med en god kultursatsing som kulturhovedstad i samme region.

Analyse - status og utfordringer

Status

Revidert kommunedelplan for kultur, idrett og friluftsliv skal etter planen tre i kraft fra 2019. Her legges det føringer for våre prioriteringer på kultur- og idrettsfeltet i årene som kommer.

Innbyggerne i Skien er kulturkontorets viktigste målgruppe. Kulturkontoret skal fortsette sin gode dialog med kultur- og idrettsfeltet; med kulturinstitusjonene, kunst- og kulturutøverne, arrangørene og frivilligheten.

Bidrag i arbeidet med nytt «Ibsenbibliotek» krever betydelige ressurser fra enheten.

Høye ambisjoner krever prioriteringer, tid og bruk av ressurser fra medarbeidere og samarbeidspartnere. Ambisjonen er å løfte Skiens merkevarer; Ibsen, Telemarkskanalen og Kunstnerbyen fram regionalt og nasjonalt. En viktig jobb er å få til bedre koblinger opp mot reiseliv og kulturturisme og finne gode måter å organisere dette arbeidet på i kommunen. I 2028 er det 200 år siden Henrik Ibsen ble født i Skien. Vi ønsker at Skien skal ha hovedansvaret for det nasjonale 200 års jubileet, og ønsker å komme i gang med planleggingen av dette. Skien har mange, store og små arrangementer i løpet av et år. Vi vil i tida som kommer jobbe med å effektivisere organisering av dette arbeidet internt, slik at det fremstår som enda mer attraktivt for arrangørene å legge sine arrangement til Skien.

I synliggjøringen av Skiens mangfoldige kulturliv, er informasjon og kommunikasjon sentralt. Det krever medarbeidere med riktig kompetanse, og bruk av flere kommunikasjonsflater enn tidligere. Det vil også være viktig å få ut informasjon om kulturlivet på flere språk enn tidligere, både på nett og i trykksaker. Vi jobber kontinuerlig med å informere om og løfte omdømmet til kultur-Skien.

Etter mange år med kommunens utsmykkingsordning er det behov for en gjennomgang av arbeidet med kunst i offentlige rom. Vi foreslår å legge om dagens ordning på en måte som gir mer fleksibilitet

og som prioriterer bygninger og uterom der mange mennesker ferdes, arbeider eller oppholder seg. Et omfattende arbeid med å digitalisere kommunens kunstsamling er snart gjennomført.

Skien har lange tradisjoner og en stolt kulturarv å ivareta. Vi ønsker i større grad å løfte fram og synliggjøre byens mange historier i årene som kommer.

Skien har landets største tetthet av idrettsanlegg, og det er viktig å følge opp vedlikehold og rehabilitering av disse. Samtidig er det ønskelig med nye spesialanlegg til idretter som i dag ikke har nødvendige arenaer, hverken i Skien eller Grenland. Skien har i mange år prioritert kunstgressbaner, og vi må nå se på miljøutfordringer knyttet til denne typen anlegg.

Inneværende periode er reduksjon i halleie for barne- og ungdomsaktivitet vedtatt og trådte i kraft i 2016. Vi er i gang med å se på hva dette har å si i forhold til aktivitet på idrettsfeltet.

Utfordringer

- Ressurser – økt innsats på Ibsen
- Kunstnerbyen sårbart
- Organisering av arbeidet med kulturturisme

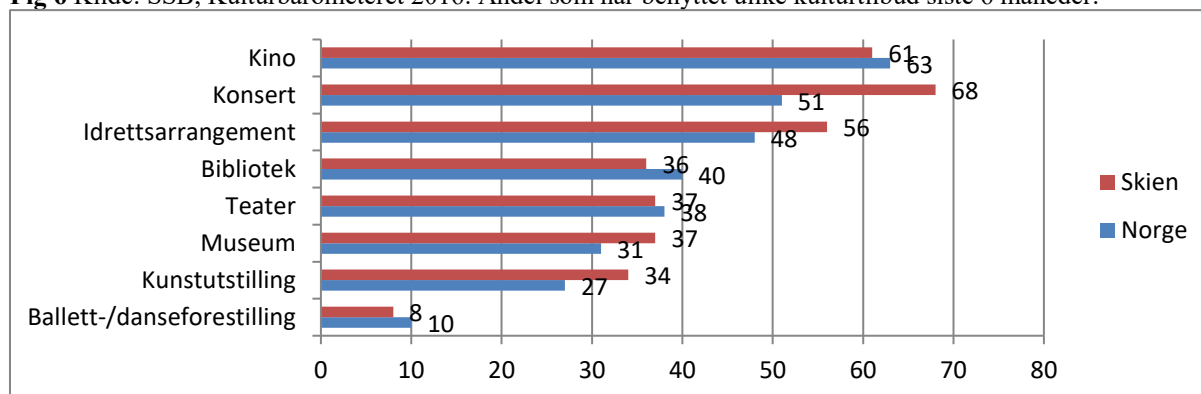
Mål i handlingsprogramperioden 2019 - 2022

- Videreutvikle samarbeidet med den kulturelle frivilligheten
- Flere skal få gode kulturopplevelser i sentrum
- Økt aktivitet knyttet opp mot Henrik Ibsen, spesielt mot 2028
- Økt aktivitet knyttet til Henrik Ibsen
- Skien scorer høyt på SSBs kulturbarometer
- Skien skal ivareta miljøhensyn knyttet til idrettsanlegg (inklusive kunstgress) – tiltak er tettere oppfølging og rådgiving
- Skien skal være en tydelig kulturhovedstad i den nye regionen

- Pilotprosjekt - Samarbeid Oppvekst og BDK
 - Målgruppe: Utvalgte barn og unge i Klyve skolekrets og deres foreldre
 - Formål: Fremme livskvalitet og helse
 - Tiltak: Tilrettelegge for fysisk aktivitet på fritida, inklusive svømme trening, samt arena for gratis familiedager på søndager
 - Andre samarbeidspartnere: Idrettslinja på Hjalmar Johansen videregående og Toppidrett - ansvar for treningstilbud

Nøkkeltall

Fig 6 Kilde: SSB, Kulturbarometeret 2016. Andel som har benyttet ulike kulturtilbud siste 6 måneder:

Merknad

Sammenliknet med Norges befolkning er kulturbruken i Skien relativt lik, men med markant flere konsertgjengere i Skien. Andelene som har besøkt idrettsarrangement, museum og kunstutstillinger er også større i Skien enn landsnittet.

Tab 13 Kilde: SSB, KOSTRA – Konsern/Framsikt

Nøkkeltall for	Skien 2015	Skien 2016	Skien 2017	Kgr 13 2017
Prioritering				
Nto dr.utg kultur- og idrettssektoren i prosent av kommunens totale utgifter	4,4	4,6	4,4	4,0
Nto driftsutgifter - Kultursektoren per innbygger i kroner, konsern 1)	2 159	2 359	2 404	2 122
➤ Hvorav - Kommunale idrettsbygg per innbygger 2)	693	688	650	536
➤ Hvorav - Idrett per innbygger	111	151	65	194
➤ Hvorav - Kultursektoren uten idrett per innbygger	1 355	1 520	1 689	1 392

Merknad

- 1) Inkluderer eksterne tilskudd; kulturinstitusjonene, Skien fritidspark mfl
- 2) Skien har landets største tetthet av idrettsanlegg

Nøkkeltallene viser at Skien kommune satser på kultur og idrett, noe som bekrefter en kultursatsing i forhold til kommunens ønske om å være kulturhovedstad i den nye regionen.

Tab 14 Besøktall fra kulturarenaer og -arrangementer 2017:

Festivaler, byarrangementer og faste arrangører:	2017
Mersmak i Skien	60 000
Snipetorpmarken	6 000
Appelsinia	5 500
Julemarked i Skien	5 000
Parkjazz	4 000
Lørdagsbarn	3 900
Litteraturhuset i Skien	2 000
Skien Live	2 000
Barnas verdensdager	1 500
Skien jazzdraget	1 200
Ibsenuka	1 100
Sommertoget 2017	800
Kanaldagene i Skien	600
Kick off - Team fritid	600
Skotfossrevyen	550
Bakkenrevyen	550
Ungdommens kulturmønstring	300
Ibsen og mat / Opplev Ibsen	200
Høstpunkt	120

Arenaer og kulturinstitusjoner:	2017
Skien Fritidspark	214 000
Skien bibliotek	120 000
ODDs hjemmekamper - Skagerak arena	106 500
SF Kino Skien	102 000
Ibsenhuset - besøk arrangementer	87 000
Eventyrfabrikken	45 000
Brekkeparken - besøk museet	26 500
Parkbiografen	11 000
Hedvigs hybel	10 500
Henrik Ibsen museum	10 500
Skien kirke - konserter	8 500
Teater Ibsen	8 500
Lundetangen pub - konserter	6 000
Lie bydelshus - besøk arrangementer	5 000
Telemark Kunstsenter	3 500
Spriten kunsthall	3 000
Gjerpen kirke - konserter	1 500
Sitt Ned Kunst & Kafe - arrangementer	1 500
Folque Café - arrangementer	1 500

Økonomi

Opprinnelig økonomisk ramme 2018 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for rammen i 2018.

Ved krav til innsparing vil forbedringsarbeid og effektivisering i den løpende drifta kunne gi noe handlingsrom.

14.7 KULTUR- OG FRITIDSTJENESTEN

Oppdraget

Tiltak og tjenester som bygger opp under satsingsområdene; «Det gode livsløpet med spesielt fokus på barn og unges oppvekstvilkår» og «By- og næringsutvikling i et regionalt perspektiv», og styrker kultur for alle, mangfold og samfunnsdeltakelse, levekår og folkehelse. Hele befolkningen er målgruppe og kjerneoppgavene er:

- Gode kultur- og fritidstilbud i nærmiljøene for alle
- Arenaer for en trygg og aktiv fritid for barn og unge
- Varierte arrangementer av høy kvalitet for pensjonister på dagtid.
- Møteplasser preget av mangfold, åpenhet og inkludering, god dialog med innbyggere og bidrag fra frivilligheten

Analyse – status – utfordringer

Status

Kultur og fritidstjenesten; har et allsidig tilbud med god kvalitet; ferieturer, velutstyrte verksteder, mulighet for økt kunnskap via kurs, foredrag og debatter og utvikles og tilpasses endringer i samfunnet. Arrangementer som fremmer toleranse og inkludering er prioritert, samt prosjekter - inkludert eksterne tilskudd - innen bekjempelse av barnefattigdom. Behov for inkluderingstiltak; Fritid med bistand (FMB) og støtte fra kontingentkassa øker. Dette speiler at andel barn i lavinntektsfamilier (2018: 1 607 barn eller 16,3 %) øker.

Ungdom, integrering og mangfoldarbeid. «Etter skoletid tilbudene» i bydelene er alle godt besøkt, det samme gjelder de andre ungdomstilbudene. Bruk av resultater fra Ungdata- og brukerundersøkelser blant ungdom, gir mer treffsikre tilbud. Forpliktende samarbeid med barne- og ungdomsskolene, voksenopplæringen, NAV flyktning, innvandrersorganisasjoner, lag og foreninger, er viktig i arbeidet med inkludering og forebygging av utenforskap. Andre viktige områder er; å stimulere til frivillig innsats, legge til rette for språk- og arbeidstrening.

Menstad Frivilligsentral; ivaretar viktige oppgaver ved å; rekruttere og formidle frivillige til etablerte miljøer, støtte nye initiativ til aktiviteter, være bindeledd ut mot lokalutvalg, lag, foreninger og kommunale samarbeidspartnere i området Menstad.

Bydelshusene; har et bredere og mer sammensatt publikum enn tidligere og har etablert aktiviteter og arrangementer som favner om hele befolkningen.

Kulturkafeene; må harmonisere sitt vareutvalg og prisnivå som sikrer at målgruppen har økonomi til å handle sunn og god mat.

Tilrettelagt fritid. Antall personer med vedtak er stabilt, og anses å være på et riktig nivå. Det jobbes med å effektivisere vedtak etter en anbefalt 3 trins modell.

Utfordringer

Det er betydelig økt pågang fra eksterne - 14 nye henvendelser i 2018 - med ønske om samarbeid og involvering (samskaping) fra kultur og fritid. Å imøtekomme henvendelsene, opprettholde driften, samt jobbe med effektivisering og reduserte kostnader er en utfordring. Ungdata undersøkelsen synliggjør et behov for å prioritere forebyggende tiltak mot ensomhet blant barn og unge, og etablere flere lavterskel møteplasser i bydelene.

Kultur og fritidsenheten sine utfordringer er å; bidra til at barn og unge kan skaffe seg jobb erfaring og tjene egne ukepenges, dreie ressursene mot mer åpne klubber og fritidstilbud, og få til mer aktivitet i bydelene, samt etablere et godt og varig samarbeid med ulike lag og foreninger, slik at inkludering i ordinære aktiviteter for personer med nedsatt fysisk og psykisk funksjonshemming er forutsigbart.

Målrette informasjon om kultur og fritidstilbud, slik at den når fram til alle, uavhengig av morsmål. Planmessig oppfølging og tilbud om gode språk og arbeidstreningsplasser, som også ivaretar engasjementet blant de frivillige.

Prioriterte områder 2019 - 2022

En revidert kommunedelplan for kultur, idrett og friluftsliv, skal etter planen tre i kraft fra 2019. Her legges de overordnede føringer for prioriteringer på fritid, kultur- og idrettsfeltet i årene som kommer.

- Kultur og fritidstjenesten sitt informasjonsmaterielle revideres og tilpasses dagens flerkulturelle Skienssamfunn.
- Forebyggende tiltak mot ensomhet blant barn og unge.
- Opprettholde bydelshusenes profil som en unik møteplass, som fremmer folkehelse og forebygger utenforskap
- Digitalisering; Frivilligportal, billettsalg og rombooking
- Kulturkafeene, leverer mat av høy kvalitet, til alle målgrupper etter selvkost regnskap.

Mål i handlingsprogramperioden 2019 - 2022

- Flere barn -og ungdomstilbud i bydelene inkludert, sommerLie, høst og vinter ferie
- Flere brukere med vedtak gis tilbud om aktivitet i grupper
- Flere arrangementer av Interkulturell karakter
- Helhetlig plan for ungdomstilbud i Sentrum - samarbeid Røde Kors, Kultur- og fritidstjenesten, biblioteket, ungdom som bruker Hedvigs hybel, Ibsenhuset AS, Skien kulturskole og Lie bydelshus
- Etablere ordningen ungdoms ambassadører i alle bydeler

- Samarbeidsprosjekt Oppvekst og BDK
 - Målgruppe: Utvalgte barn og unge i Klyve skolekrets og deres foreldre
 - Formål: Fremme livskvalitet og helse
 - Tiltak: Tilrettelegge for fysisk aktivitet på fritida, inklusive svømme trening, samt arena for gratis familiedager på søndager
 - Andre samarbeidspartnere: Idrettslinja på Hjalmar Johansen videregående og Toppidrett - ansvar for treningstilbud

Nøkkeltall

Tab 16 Aktivitetstilbud barn og unge. Skien og kommunegruppe 13. Kilde Kostra

Nøkkeltall for	Skien 2015	Skien 2016	Skien 2017	Kgr 13 2017
Prioritering				
Nto. dr.utg aktivitetstilbud barn og unge per innb. – kr.	128	136	162	167
Nto.dr.utg aktivitetstilbud barn og unge per. Innb. 6-18 år – kr.	829	881	1048	1025

Merknad; Over tid har det vært jobbet med å øke andelen ressurser brukt til barn og unge og er nå på nivå med kommunegruppe 13

Tab 17 Fagområdet kultur og fritid

Indikator	2015	2016	2017	Mål 2019
Antall frivillige medarbeidere	239	260	160	200
Antall timer frivillig arbeid	10 440	13 262	9310	10 000
Ant avtaler/gjenyttelsesavtaler med organisasjoner og andre	15	17	16	18
Antall kultur & fritidsvenner / familie	0	0	32	50
Antall personer på språk –og eller arbeidstrening	17	23	34	40

Merknad: Det er noe nedgang i «antall timer frivillig arbeid» og vi ønsker å se nærmere på hva som kan være årsakene.

Tab Tilrettelagt fritid - vedtaksbasert tjeneste

Indikator	2015	2016	2017	Mål 2019
Brukere med vedtak; barn, unge og voksne 1)	290	266	256	250
Effektuerte individuelle vedtak; barn, unge og voksne	208	189	163	170
Deltagere i aktivitetsgrupper	51	52	58	70
FMB- inkludere i ordinære lag og foreninger	3	2	7	10

Merknad: Måltrettet jobbing med 3 trins modellen, individ, gruppe, fritid med bistand, er tidskrevende, men gir gode resultater og mestring hos brukerne.

Tab 18 Kulturformidling barn og unge

Indikator	2015	2016	2017	Mål 2019
Antall turer og arrangementer for ungdom	12	54	76	80
Antall klubber / møteplasser / fritidstilbud pr. uke	13	15	17	20

Merknad: Tallene er i tråd med måltallene

Økonomi

Den opprinnelige rammen for 2018 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for driftsrammen i 2019. Det foreslås en driftsomlegging på bydelshuset i sentrum, Lie Bydelshus. Ved å avvikle det kommersielle tilbudet og redusere cafetilbudet noe, samt foreta andre effektiviseringstiltak/endringer i aktivitet i hele enheten estimerer Kultur og Fritid en innsparing på Kr: 800 000.

Den økonomiske rammen til Kultur- og fritidstjenesten har i flere år blitt tilført ekstra midler gjennom ekstern finansiering (søkbare tilskudd), som har bidratt til å opprettholde et ønsket og høyt aktivitetsnivå. Det gjelder tilbud til barn og unge og arbeidet med integrering; Ukentlige tilbud som Kulturvenn, Positiv fritid og FMB er alle finansiert med 70 prosent fra eksterne prosjekt midler, samt sommerLie, høst og vinterferie aktiviteter.

Opprinnelig budsjett 2018 for Kontingentkassa var 0,2 mill kroner, og økt til 0,6 mill kroner via ekstrabevilling fra bystyret og fondsmidler. Fondet tømmes i 2018 slik at det vil kreve tilleggsbevilgninger dersom man skal imøtekomme tilsvarende søknadsmengde i 2019.

14.8 SKIEN BIBLIOTEK

Oppdraget

Skien bibliotek sitt samfunnsoppdrag er regulert av «Lov om folkebibliotek» og har lokal forankring i kommuneplanens samfunnsdel og spesielt i satsingsområdet; «Det gode livsløpet med spesielt fokus på barn og unges opp vekstvilkår». Skien bibliotek er en viktig bidragsyter for å oppnå mål som

- Skien – en god oppvekstkommune for alle barn og unge
- En by preget av mangfold, åpenhet og inkludering

Skien bibliotek skal tilby kunnskap og kultur som vektlegger kvalitet, allsidighet og aktualitet og skal være en møteplass for arrangement, samtale og debatt for hele Skiens befolkning. Tilbudene skal være gratis og både fysisk og digitalt tilgjengelig.

Analyse – status – utfordringer

Status

Skien bibliotek er i kontinuerlig endring, både innen tjenesteutvikling og drift i eksisterende lokaler og i arbeidet med prosjektet «Ibsenbiblioteket» - et nytt bibliotek med et Ibsen besøkssenter og innbyggjerservice.

Kunnskap og kompetanse som erverves i Ibsenbibliotek-prosjektet brukes til å styrke og utvikle det eksisterende tilbudet, samtidig som dagens bibliotek brukes til å teste mulige løsninger og tilbud som kan være aktuelle i det nye biblioteket.

Til tross for utdaterte og lite funksjonelle lokaler har biblioteket klart å revitalisere innholdet som tilbys til publikum. Et omfattende utviklingsarbeid har de siste årene ført til at Skien bibliotek nå nærmer seg et moderne tjenestetilbud på lik linje med sammenlignbare kommuner. Dette innebærer styrking av formidling- og arrangementsvirksomheten ved biblioteket, tydeligere informasjon og bedre kommunikasjon med publikum, samt teknisk og praktisk tilrettelegging av lokalene i Ibsenhuset og Brunosten.

Neste trinn i utviklingen er å utvikle samarbeid og partnerskap på både strategisk og praktisk nivå for å knytte biblioteket tettere på samfunnet rundt. Biblioteket kaller dette arbeidet 1+1=3 og det vil utvikles på hovedbiblioteket i sentrum og på filialene.

Utfordringer

Det er i dagens moderne bibliotek behov for like god kunnskap om alle digitale ressurser på internett, som fysiske bøker. Kompetansen blant de ansatte innenfor dette feltet må økes. Filialene på Gulset og Klyve må også inkluderes i utviklingen av et moderne tjenestetilbud.

Økt publikumstilbud og moderne selvbetjeningsløsninger har også en utgiftsside og samtidig skal det finnes handlingsrom i driftsbudsjettet for å innføre søndagsåpent bibliotek i sentrum og lørdagsåpent bibliotek på Gulset. For å klare både å utvikle og opprettholde tilbudet i årene fremover må det jobbes med kontinuerlig forbedring, inkludert vurdering av bemanningsbehov, prising av tjenester og innsparing på løpende driftsavtaler.

Alt dette ses også i lys av å finne fornuftige driftsmodeller når tiden kommer for et nytt bibliotek i Skien.

Prioriterte områder i handlingsprogramperioden 2019 - 2022

- «Ibsenbiblioteket» - utvikle grunnlag for et nytt bibliotek i Skien sentrum med et Ibsen besøkssenter
- Utvide åpningstidene i hovedbiblioteket og filialene på Klyve og Gulset, inkl. mulighet til ubetjente utlån
- Tilby like mange debatter, utstillinger, offentlige samtaler og andre arrangementer som bidrar til å øke kunnskapsnivået og engasjementet i samfunnet
 - Øke antall arrangementer på Gulset filial fra 0 til 50.
- Gjøre Henrik Ibsens litteratur og tekster synlige og formidler disse
- Skien bibliotek er den foretrukne møteplassen og det mest brukte kulturtilbudet i Skien (basisår 2015)

Mål i handlingsprogram perioden 2019 – 2022

- Nytt Ibsenbibliotek - klart for prosjektering 2019/2020
- Utvidet åpningstid - i hovedbiblioteket, inkl. søndagsåpent, og filialene på Klyve og Gulset, mulighet til ubetjente utlån - innen 2019
- Flere debatter, utstillinger, offentlige samtaler og andre arrangementer - i hovedbibliotek og filialer
- Synliggjøre og formidle Henrik Ibsens litteratur og tekster
- Økt aktivitet på digitale flater og i sosiale medier
- Helhetlig plan for ungdomstilbud i Sentrum - samarbeid Røde Kors, Kultur- og fritidstjenesten, biblioteket, ungdom som bruker Hedvigs hybel, Ibsenhuset AS, Skien kulturskole og Lie bydelshus

Nøkkeltall

Tab 19 Kilde: SSB, KOSTRA – Konsern

Nøkkeltall for	Skien 2015	Skien 2016	Skien 2017	Kgr 13 2017
Prioritering				
Nto dr.utgifter folkebibliotek per innbygger - kroner	239	242	258	261
Årsverk; antall innbyggere per årsverk i folkebibliotek	2 997	2 905	2 915	3 139
Dekningsgrad				
Utlån alle medier fra folkebiblioteket per innbygger	3,4	2,3	-	-
Bokutlån fra folkebiblioteket per innbygger i alt	2,5	1,7	-	-
Barnelitteratur, antall bokutlån per innbygger 0 – 13 år	7,6	4,5	-	-
Besøk i folkebibliotek per innbygger	2,8	2,7	2,6	4,6

Merknad

Tall for besøk er klart under kommunegruppe 13 og har hatt en negativ utvikling. Tiltak med utvidet åpningstid og et framtidig Ibsenbibliotek er viktige tiltak for å endre denne trenden.

Økonomi

Opprinnelig økonomisk ramme 2018, pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for ramme 2019.

Forbedringsarbeid og effektivisering i den løpende driften kan gi økt handlingsrom.

Prioriterte tiltak løses innenfor egen økonomisk ramme. Søndagsåpent bibliotek som det ble gitt en engangsbevilgning - kr 300 000 - ved oppstart i 2018 er en utfordring.

14.9 PLAN OG BYGGESAK

Oppdraget

Plan og byggesak er ansvarlig for viktige plan- og forvaltningsoppgaver knyttet til satsings-områdene i kommuneplanens samfunnsdel og spesielt «By og næringsutvikling i et regionalt perspektiv». Viktige temaer er; «befolkning og boliger», «by og stedsutvikling», og «fortetting med kvalitet».

De viktigste målgruppene er; a) utbyggere, b) byggherrer og c) naboer, myndigheter og andre som blir berørt av reguleringsplaner og byggesaker.

Kjernevirksomheten er; a) å behandle reguleringsplaner; private og offentlige, b) å behandle byggesaker og dispensasjonssaker og føre tilsyn og c) å takserer eiendommer for eiendoms-skatt.

Plan og byggesak er en viktig bidragsyter for å oppnå mål som:

- Kommuneorganisasjonen yter gode og riktige tjenester og har en effektiv drift
- Økt framkommelighet for næringstrafikken, flere skal reise kollektivt, gå og sykle
- Forbedre det fysiske bymiljøet med tanke på økologisk kretsløp, sikkerhet, helse, opplevelse og næringsutvikling

Analyse - status og utfordringer

Status

Plan og byggesak ligger godt an når det gjelder frister for saksbehandlingstid. Det er fortsatt en betydelig saksmengde, både på plan og byggesak. Prosjektet med taksering av eiendommene i kommunen er gjennomført, og har gitt nytt grunnlag for eiendomsskatten for 2018. Behandling av henvendelser og klager pågår for fullt. Prosjekt med innføring av e-byggesak pågår i samarbeid med de øvrige Grenlandskommunene.

Utfordringer

Prosjektene i Bypakke Grenland vil kreve en rekke reguleringsavklaringer. Plan og byggesak skal bidra til planavklaring for å kunne holde planlagt framdrift i prosjektene.

Det planlegges større digitaliseringsprosjekter innen byggesak i 2019. Digitalisering av byggesaksarkivet og innføring av e-byggesak er aktuelle prosjekter, som vil kreve en stor arbeidsinnsats. Ulovlighetssaker avdekket gjennom takseringsprosjektet vil også kreve oppfølging.

Prioriterte områder 2019 - 2022

- Å videreutvikle Grenlandsstandard – forbedring av rutiner i saksbehandlingen – i samarbeid med de øvrige Grenlandskommunene
- I forlengelsen av digitaliseringsprosjektene på byggesak, er det aktuelt å se på tilsvarende på plan – digitalisering av planarkivet og e-plansak.
- Kontinuerlig forbedring og kvalitetssikring av saksbehandlingen – gode prosesser og god kvalitet i det bygde resultat.

Mål i handlingsprogramperioden 2019 - 2022

- Høy kundetilfredshet med saksbehandlingen i Plan og byggesak
- Under 6 uker gjennomsnittlig saksbehandlingstid for saker med 12 ukers frist, reguleringsplaner og byggesaker
- Sikre at kvaliteten i ferdig byggverk tilfredsstiller offentlige krav
- Effektive bidrag til framdriften i prosjekter i regi Bypakka og belønningsordning

Nøkkeltall

Tab 20 Kilde: SSB, KOSTRA og egenrapportering – Konsern, årsrapport Skien kommune.

Nøkkeltall for	Skien 2015	Skien 2016	Skien 2017	Kgr 13 2017
Prioritet				
Nto driftsutgifter til plansaksbehandling. Kroner per innbygger.	193	131	168	234
Produktivitet				
Private reguleringsplaner – fra innsendt planmateriale til offentlig ettersyn – (maks. 12 uker)	9,3	8,6	8,3	-
Søknadspåklitige tiltak - § 20-3 (maks. 12 uker). Uker.	6,0	5,4	3,4	-
Enkle tiltak - § 20-2 (maks. 3 uker). Uker	1,9	2,1	1,6	-
Andre				
Private reguleringsplaner – antall utlagt til off. ettersyn	4	7	6	
Reguleringsplaner – antall vedtatt i bystyret	13	12	5	-
Antall søknadspåklitige tiltak - § 20-3	240	336	359	-
Antall enkle tiltak u/ansvarsrett - § 20-4	357	208	173	-
Antall dispensasjoner	73	39	76	-

Merknad:

Manglende tall fra kommunegruppe 13 i de åpne cellene. Tallene viser at Skien ligger klart under Kommunegruppe 13 når det gjelder netto driftsutgifter til «plansaksbehandling» pr. innbygger.

Antall saker varierer en god del fra år til år, men det gjør også størrelsen på sakene.

Økonomi

Opprinnelig økonomisk ramme 2018 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for ramme 2019. Innsparingskrav dekkes gjennom forbedring og effektivisering, samt redusert bruk av konsulent Gebyrer

Plan- og byggesaksgebyrene omfattes av selvkost. Plan- og byggesaksgebyrene videreføres og prisjusteres.

14.10 LANDBRUK OG GEODATA

Oppdraget

I oppdraget inngår tiltak og tjenester som bygger opp under de tre satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel og særlig temaene; «Næringsliv», «Grønne områder» og «Levekår og folkehelse». I tillegg er det flere særlover som gir føringer for det løpende forvaltningsarbeidet.

Kjerneoppgavene ivaretas gjennom:

- Landbrukskontoret - et interkommunalt samarbeid; Skien, Porsgrunn og Siljan, som forvalter landbrukets særlover og tilskuddsordninger, ivaretar rådgivning, kontroll-oppgaver og tiltak innen vannforvaltning, friluftsliv, viltforvaltning og innlandsfiske
- Oppmålingsavdelingen - forvalter matrikkellovens bestemmelser; opprettelse av matrikkelenheter, arealoverføring, grensejustering, klarlegging av grenser og matrikkelføring, samt oppmålingsoppdrag
- Kartavdelingen - ansvar for kommunens kartløsninger, inkludert gate- og stedsnavn, adresser, register, utfører GIS-analyser og leverer tjenester både internt og eksternt
- Grenland friluftsråd - arbeider med friluftsliv for sine medlemskommuner, fra 2018; Skien, Porsgrunn, Drangedal, Siljan og Bamble. Tiltak i forebyggende helsearbeid; lavterskelfriluftsliv og nærturområder, pådriver i prosjekter for tilrettelegging, aktivitet og informasjonsarbeid knyttet til friluftsliv, og ressurs i arbeidet med interne planer og prosesser, samt bindeledd mellom det offentlige og organisasjonslivet

Analyse - status og utfordringer

Status

Staben i Landbrukskontoret er stabil, og løser de oppgavene i tråd med bystyrets oppdrag. Mange oppgaver er forutsigbare og kan planlegges, mens andre må løses ad hoc, bestemt av værforhold. En sentral oppgave er å være ajour kompetansemessig.

Oppmåling har en stabil bemanning, mens oppdragsmengden varierer avhengig av byggeaktiviteten i kommunen, og behovet for klarlegging og oppretting av grenser. Oppgavene løses på en god måte.

Kartavdelingen har fått endret oppgaver som følge av overgang til sentral lagring av kartdata (Kartverket). Dette fører til forenkling og muligheter for forbedring av kartforvaltningen. Det øremerkes en stilling for en toårsperiode til arbeid med utviklingsarbeid og digitalisering i hele kommunalområdet BDK.

Utfordringer

Utviklingen i landbruket er færre og større driftsenheter, og behov for tiltak som ivaretar produksjonsevnen for dyrka mark. Drenering og bygging av ulike hydrotekniske anlegg er nødvendig og etterspurt, mens tilgang på tilskudd er mindre enn behovet. Andelen leiejord i kommunen er stor, og påvirker i noen grad ønsket om å investere i varige tiltak.

Dyrka mark er under press fra utbyggingsinteresser, men vernet er gitt prioritet både sentralt og lokalt. Skien kommune har en null-visjon for nedbygging av matjord i landbruksmeldingen for 2016-2025. Hestehold er utbredt og krever gode ordninger for håndtering av hestegjødelse, som behandles spesielt, men også som del av gjødselhåndtering generelt.

Det er et løpende arbeid med måleoppdrag og avklaring av eiendomsgrenser og eierforhold, hvorav noen ikke kan belastes med gebyrer.

Landbrukskontoret har ansvar for vannforvaltning, drenering og hydrotekniske anlegg, og har styrket kompetansen på feltet. Målet om økt matproduksjon er sentralt i arbeidet med forvaltning og rådgivning.

Forslaget om fritt landmålervalg er avvist av stortinget, men det innføres noen bestemmelser om kompetanse og godkjenning av landmålere. Detaljene i dette er ikke klart ennå.

Kommunens karttjenester er et samarbeid med Porsgrunn, Siljan og Bamble. Kartavdelingen vil evaluere dagens løsning, og har startet dette arbeidet ved å besøke Larvik og Arendal kommuner for å se på deres løsninger.

Mål i handlingsprogramperioden 2019 - 2022

- Dyrka mark drives, holdes i hevd og vernes
- Biologisk mangfold og miljøverdier ivaretas på en bærekraftig måte
- Det legges til rette for friluftsliv og turveger i nært samarbeid med landbruket
- Det leveres gode oppmålingstjenester og nøyaktig datalagring
- Brukervennlige kartløsningene og GIS-analyser av høy kvalitet
- Godt ajourhold av ulike kartdata

Nøkkeltall

Tab 21 Kilde: SSB, KOSTRA–Konsern.

Nøkkeltall for	Skien 2015	Skien 2016	Skien 2017	Kgr 13 2017
Prioritering				
Nto driftsutgifter til kart og oppmåling. Per innbygger	81	103	92	75
Nto driftsutgifter til landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling. Tall i 1000 kroner	3 924	3 822	4 189	-
Produktivitet				
Brto driftsutgifter til kart og oppmåling per innbygger	165	171	174	186

Merknad

Det er inntektene som varierer avhengig av type oppdrag, enkelttomter eller samlet oppmåling av mange tomter i et felt

Tab 22 Skien - Omdisponering til andre formål enn landbruk. Enhet dekar.

2014			2015			2016			2017		
I alt	Dyrka jord	Dyrkbar jord	I alt	Dyrka jord	Dyrkbar jord	I alt	Dyrka jord	Dyrkbar jord	I alt	Dyrka jord	Dyrkbar jord
14	14	0	67	67	0	34	20	14	15,6	3,4	12,2

Merknad

Omdisponering av dyrka mark er vesentlig redusert i 2017, og omdisponering av dyrkbar mark er noe redusert.

Det er gledelig å registrere at vi er på rett vei når det gjelder målet om en «nullvisjon».

Økonomi

Opprinnelig økonomisk driftsramme for 2018 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for ramme 2019.

Ved krav til innsparing må en se på forbedringsarbeid og effektivisering i den løpende drifta, noe som kan påvirke det totale tilbudet fra Landbruk og geodata.

14.11 EIENDOM

Oppdraget

Samfunnsoppdrag er blant annet forankret i kommuneplanens samfunnsdel og satsingsområdene; «Det gode livsløpet med spesielt fokus på barn og unges oppvekstvilkår» og «Miljø og bærekraft».

Eiendom er en viktig bidragsyter for å oppnå ambisjoner som:

- Alle skal kunne disponere en god bolig i et godt bomiljø
- Energibesparelser og energiomlegging i kommunale bygg i henhold til «Klima og energiplan».
- Nye prosjekter gjennomføres i henhold til «Klima og energiplan»

Kjerneoppgavene omfatter blant annet:

- Boligkontoret: Fremskaffe boliger med nøktern kvalitet, og yte service, drifte og vedlikeholde disse. Kommunisere med og følge opp leietakere. Kjøpe og selge boliger etter behov med fokus på å spre bosettingen. Fokuserer på «leie til eie», hvor beboerne tilbys kjøp av utleieboliger og bistand til dette.
- Forvaltning, drift og vedlikehold (FDV): Arbeide aktivt med arealeffektivisering av egne og innleide bygg. Selge bygg og arealer. Drifte og tilrettelegge formålsbygg med særlig vekt på energibesparelse, godt innemiljø og trygge bygg for brukerne.
- Prosjekt: Lede gjennomføring av eiendom sine investeringsprosjekter og større rehabiliteringer
- Renhold: Utføre effektivt renhold med god kvalitet i alle eide og leide bygg
- Håndverk: Istandsette kommunale boliger og utføre mindre ombygging i formålsbygg

Analyse – status – utfordringer

Status

Bolig: Bystyrets vedtak om bosetting av flyktninger er gjennomført som planlagt og arbeidet med å kjøpe og selge boliger fungerer bra. I mandat inngår å jobbe med å spre bosettingen for å unngå konsentrasjon i noen boområder.

FDV: EPC-programmet ble tilført midler til viktige investeringer, som nå gir effekt i form av redusert strømforbruk og -kostnader i kommunale formålsbygg. Resultatene er av nasjonal interesse. Arbeidet med å redusere strømforbruket videreføres i andre formålsbygg med tiltak som; ventilasjon, SD anlegg, utskifting av vinduer og led belysning.

Vaktmestertjenesten: Videreføre det kontinuerlig forbedringsarbeid for å oppnå mer hensiktsmessig og bedre flyt i arbeidsprosesser. *Ett* resultat er en ressurspool som bistår ved sykefravær, som alternativ til å leie inn vikarer.

Renhold: Arbeidet med å redusere innleie av vikarer er godt i gang og det er opprettet et ressursteam med fast ansatte.

Håndverk: Rehabiliterer og istandsetter boliger så raskt som mulig, slik at ventetiden for de som skal flytte inn blir så kort som mulig.

Prosjekt: Det er opprettet 2 nye stillinger som prosjektledere for å ivareta en økende prosjektportefølje. Nye investeringsprosjekter vil gå over flere år.

Det kontinuerlige forbedringsarbeidet fortsetter og metodikken tas i bruk i flere av virksomhetene. Alle avdelinger jobber tett sammen for å finne gode løsninger. Et eksempel er et kontinuerlig arbeid med en prosjekteringsanvisning for alle formålsbygg. Utfordringer

- I 2019 skal det legges til rette for å bosette 50 flyktninger, med varierende krav til hvilke boligtyper det er behov for
- En erfaring er at antall personer med svak boevne er økende, noe som krever et tett og godt samarbeid med Helse og Velferd og NAV.

Mål i handlingsprogram perioden 2019 – 2022

- Levere trygge formålsbygg, med god kvalitet og omfang som gir fornøyde brukere
- Tilby leiligheter til å bosette det antall flyktninger bystyret vedtar, samt andre vanskeligstilte
- Redusert energibruk i formålsbygg og opprettet et nytt EPC prosjekt
- Redusert antall kvadratmeter i formålsbygg

Nøkkeltall

Tab 23 Kilde: SSB, KOSTRA – Konsern.

Nøkkeltall for	Skien 2015	Skien 2016	Skien 2017	Kgr13 2017
Prioritet				
Nto driftsutgifter kommunal eiendomsforvaltning pr. innbygger. Enhet kroner	4 588	4 689	4 850	4 735
Dekningsgrad				
Samlet areal formålsbygg i kvadratmeter per innbygger.	5,3	5,1	4,4	4,3
Samlet areal formålsbygg i kvadratmeter kommunen leier per innbygger	0,6	0,5	0,5	0,3
Produktivitet				
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter. Enhet kroner	992	1 049	1 225	1 143
Energikostnad per kvm. Kroner	95	92	111	103
Utgifter til renholds aktivitet i kommunens eiendoms-forvaltning. Per kvm	139	141	173	175
Andre indikatorer/Utdypende tjenesteindikatorer				
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere. Enhet boliger	23	23	23	19
Kommunalt eide boliger som andel av totalt antall kommunalt disponerte boliger. Prosent	76	77	76	67

Merknad:

«Energikostnader pr. kvm. Kroner»: tallene viser en stor økning i 2017. Forklaringen er at Skien Fritidspark - med 27 000 kvm - er lagt inn sammen med øvrige formålsbygg i SSB sitt tallgrunnlag. Dette gir utslag både i tallene under 'Prioritet' og 'Produktivitet'.

Eksklusiv Fritidsparken, er beløpet for energikostnader kr 92 pr. kvm (som i 2016), mens for Fritidsparken er beløpet kr 215 pr. kvm. Det samme gjelder renhold som har samme kvadratmeter kostnad som i 2016.

Perioden fra 2017-2022 forventes stor byggeaktivitet for formålsbygg, samtidig som det i eiendomsporteføljen er bygg som ikke er i bruk. På sikt skal noen rives og erstattes med nye bygg som gir redusert antall kvadratmeter i formålsbygg. Eksempel er Lunde skole, med 8 000 m2 som er tom, og skal rives og bygges en flerbrukshall på ca 1 200 m2.

Økonomi

Eiendom skal bidra med en innsparing på 2,0 mill kroner i 2019. Hovedgrepet er prosjektet:

Arealeffektivisering og reduserte drifts- og vedlikeholdskostnader.

Formålet med prosjektet er å gjennomgå vår eiendomsportefølje med mål om å optimalisere arealbruk og forvaltning, drift og vedlikehold. Innebefatter også anskaffelser av nye arealer og avvikling av uhensiktsmessige arealer. Prosjektet omfatter alle kommunalområder og innleie av lokaler.

14.12 KOMMUNALTEKNIKK

Oppdraget - Felles

Drift og vedlikehold av kommunens arealer og infrastruktur og bygging av kommunaltekniske anlegg innenfor områdene; veg, park, vann og avløp.

Forvaltning, service, faglig bistand og veiledning til interne og eksterne kunder innenfor kommunalteknikk og parkerings området. Oppdragene er fordelt på 5 enheter:

- Veg, Park og Parkering
- Vannforsyning
- Avløp
- Prosjekt og anlegg
- Forvaltning og service

Analyse - status og utfordringer

Status

- Kommunalteknikk jobber fortsatt med å få på plass en ny organisasjon etter en omorganisering i 2018. Det handler om interne grenseoppganger, ansvars- og arbeidsdeling, samt riktig og god bruk av fagressurser. Samlet sett har kommunalteknikk et høyt aktivitetsnivå og leverer etterspurte og gode tjenester til kunder og innbyggere.

Utfordringer

- Arbeidsdelingen enhetene imellom er fortsatt under endring. Det er ledige stillinger og et stramt arbeidsmarked, noe som gjør det utfordrende å rekruttere og møte alle forventninger og krav. Dette vil bli bedret i løpet av vinteren 2019.

Prioriterte områder 2019 - 2022

- God koordinering mellom enhetene i «nye» kommunalteknikk og særlig inn mot investeringsbudsjettene. Det er fortsatt VA som er lokomotivet og hoved driveren for Prosjekt- og anleggsenheten, men også Veg- og Park-enhetene har viktige investeringsprosjekter som skal gjennomføres.

14.12.1 Drift Veg, Park og Parkering

Oppdraget

Kjerneoppgaver

- Drift og vedlikehold av 410 km kommunale veger, 40 km gang- og sykkelveg og 10 km fortau, inklusive gatelys og gatevarme, samt trafikksikkerhets- og miljøtiltak
- Drift og vedlikehold av kommunale grøntområder; parker, torg, gågater, fotballbaner, lekeplasser, badeplasser, skiløyper og turstier
- Brøyting og strøing knyttet til kommunale bygg, samt plenklipping ved barnehager og skoler
- Saksbehandling; skiltvedtak og oppsetting av skilt
- Drift og forvaltning av kommunens parkeringsordning

Analyse - status og utfordringer

Status

Grunnet værforholdene resulterte vinterdriften 2018 med et stort merforbruk og påfølgende økte kostnader til veg-vedlikehold. Økt bevilning til asfaltering og maskiner har bidratt positivt. Per august 2018 er det investert for 11 av totalt 18 mill. kroner i asfalt-programmet. Ny veghøvel og hjullaster er satt i bestilling. I Park er det registrert et etterslep på ca 2 år for trefelling og beskjæring.

Fagområde parkering er under utredning hva gjelder framtidig organisering (HOTS sak 50/18).

Omfanget av oppgaver øker, mens ressursene til drift er tilnærmet konstant eller noe redusert. Det stiller strenge krav til prioriteringer og løpende vurderinger av nivå og hyppighet på vedlikehold. 2014

- 2017 ble det overtatt 50 mål, fordelt på 115 lokasjoner, med områder for lek og rekreasjon, mens bemanningen er redusert med 3 årsverk.

Utfordringer

Nye prosjekter og tiltak ferdigstilles, og enheten overtar drifts- og vedlikeholdsansvaret. Uten økte ressurser er en konsekvens lenger intervall på vedlikehold, samt reduserte standarder for enkelte oppgaver og områder.

I Bystyresak (78/18) er det vist til rekke forbedringstiltak knyttet til vintervedlikeholdet og behov for oppgradering av maskinpark. Videre; gjennomgang og revisjon av kontrakter og vintervedlikehold ved skoler og barnehager, rode inndeling og anbud, nye kontraktører, beredskap for kommunale roder, vaktordning og standarder for når brøyting igangsettes på kommunale veier. Følges opp i virksomhetsplan.

Dumping av snø i elva blir et tema - jf. Fylkesmannen - og det kan bli krav om eget tilrettelagt deponi for snø som ligger mer en 7 dager, noe kommunen per i dag ikke har.

Prioriterte områder 2019 - 2022

- Sentrumsvedlikehold - veg og park
- Trebeskjæring og -felling, for å komme ajour.

Mål i handlingsprogramperioden 2019 - 2022

- God framkommelighet, sikkerhet og godt miljø på kommunale veier hele året – spesielt for gående og syklende med vinterstandard for prioriterte målgrupper
- Attraktive rekreasjonsområder og møteplasser i hele kommunen - uavhengig av årstid
- Redusert andel kommunale veier og gater uten fast dekke
- Oppkjørte skiløyper - prioritert; Fritidsparken, Gulset, Jarseng, Gjerpenløypa, Solvika – Venstøptjern.
- Kommunale lekeplasser er rustet opp med nye lekeapparater
- Trefelling og beskjæring gjennomført for å komme ajour med behov

Nøkkeltall

Tab 24 Kilde SSB, KOSTRA – Konsern.

Nøkkeltall for	Skien 2015	Skien 2016	Skien 2017	Kgr 13 2017
Prioritet				
Nto dr. utg til samferdsel i alt. Kroner per innbygger	1 043	1 090	1 051	805
Nto dr. utg. til kommunale veier og gater. Kr per innbygg.	1 011	1 054	1 095	922
Brto. Investeringer utgifter til kommunale veier og gater. Kroner per innbygger	425	433	540	903
Produktivitet				
Nto. driftsutgift til kommunale veier og gater. Kroner per kilometer	130 519	136 580	142 451	175 021
Brto. Driftsutgifter til kommunale veier og gater. Kroner per kilometer	140 816	146 473	-	-
Kvalitet				
Andel kommunale veier og gater uten fast dekke. Prosent av totalt antall kilometer.	21,1	-	21,0	9,5

Merknad

Skien kommune har høyere utgifter til drift av kommunale veier enn kommunegruppe 13, og en lavere investering, som kan gi høyere driftsutgifter grunnet standardforverring. Kommunen har også en høyere andel «veier og gater uten fast dekke». Det er et prioritert mål å redusere å reduserer denne andelen og i 2018 ble asfaltbudsjettet doblet. Sammen med effekten av Bypakke- og belønningsmidler forventes det at disse nøkkeltallene endrer seg positivt.

Økonomi

Opprinnelig økonomisk driftsramme for 2018 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for ramme 2019. Forbedringsarbeid og effektivisering av driften kan gi noe økt handlingsrom.

Enheten har en stram økonomiske rammer, som stiller krav til strenge prioriteringer i den løpende driften i et normal år. Det betyr at enheten er avhengig av tilførsel av eksterne midler for å håndtere ekstraordinære forhold, som siste snørike vinter og omfattende krav til drift og vedlikehold. Det resulterte i et høyt merforbruk, som blant annet ble kompensert med ekstra midler fra bystyret.

14.12.2 Drift Vannforsyning

Oppdraget

Kjerneoppgaver

- Drifte og vedlikeholde kommunens vannforsyningsanlegg og opprettholde sikkerhet i vann nettet
- Redusere faren for at ledningsbrudd skal gi trykkløst vannledningsnett
- Redusere lekkasjetapet, noe som blant annet øker driftssikkerheten i vannforsyningen (høydebassengenes vannvolum varer lengre).
- Forbedre vannforsyningen til brannslukking.
- Forbedre reservevannforsyningen

Analyse - status og utfordringer

Status

Reservevannforsyningen er ikke god nok.

Lekkasjetapet i vannledningsnettet er for høyt - 39 prosent.

Utfordringer

Anleggsvirksomheten på vann har økt vesentlig. 3 – 4 rørleggere deltar med montering av kummer, provisoriske vannforsyningsanlegg, tilkoblinger mv hele tiden. I tillegg skal vannbehandlingsanlegget driftes og lekkasjer repareres. Det blir derfor lite ressurser tilgjengelig til å prioritere lekkasjesøking.

Mål i handlingsprogramperioden 2019 - 2022

- Årlig fornyingstakt på 1,0 % av vannledningsnettet, dvs. at ledningene i gjennomsnitt får en alder på om lag 100 år før de fornyes
- Bygge ut hovedvannledningsnettet slik at det lages ringforsyninger og vannkapasitetsforbedringer.
- Etablere reservevannforsyning Porsgrunn/Skien vannverk, som vil erstatte Ulvsvann som reservevannkilde.
- Forsterke lekkasjesøkingen.

Tab 25 Vannforsyning – Kilde: årlig rapport fra Bedre vann

	Antall tilknyttet	Hygienisk betryg.vann	Bruksm. Vannkvalitet	Leverings stabilitet	Alternativ forsyning	Lednings-nettets funksjon
Status 2017	53 300	Ti	Ti	Ti	Då	ViMa
Mål 2019		Ti	Ti	Ti	ViMa	ViMa
Mål 2021		Ti	Ti	Ti	ViMa	Ti

Forklaring: Ti = Tilfredsstillende, ViMa = viktige mangler og Då = dårlig

Merknad: Alternativ forsyning vil bli forbedret, men siden reservevannkilden Ørnstjern kun har klorering vil vi måtte sette inn kokepåbud hvis den blir satt i drift.

Økonomi

Opprinnelig økonomisk driftsramme for 2018 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for ramme 2019. Forbedringsarbeid og effektivisering av driften kan gi noe økt handlingsrom.

Enhet for vannforsyning driftes etter et selvkostbudsjett.

14.12.3 Drift Avløp

Oppdraget

Kjerneoppgaver

- Drifte og vedlikeholde kommunens avløpsrenseanlegg på Elstrøm
- Distribudere avløpsslam til landbruket som jordforbedring
- Drifte og vedlikeholde kommunens 75 avløpspumpestasjoner
- Drifte og vedlikeholde kommunens avløpsledningsnett
- Tømme private avløpsanlegg, samt føre tilsyn

Analyse - status og utfordringer

Status

Elstrøm renseanlegg oppfyller fylkesmannens utslippskrav på fosfor, og produserer slam i kvalitetsklasse som leveres til landbruket.

Enheten arbeider med å optimalisere pumpekapasitet og redusere strømutfgifter på kommunens avløpspumpestasjoner.

Avløpsledningsnettet blir kontinuerlig fornyet og separert for å

- Hindre tilbakeslag
- Redusere overvann inn på renseanleggene
- Redusere utlekking til resipient.

Det gjennomføres tilsyn på kommunens private avløpsanlegg for å hindre direkteutslipp til resipient.

Utfordringer

Avløpsenheten har følgende utfordringer:

- Ved mye nedbør føre kommunens fellessystem overvann til renseanlegg og avløpsvann til resipient. Risiko for tilbakeslag vil være tilstede så lenge overvann føres sammen med spillvann.
- Kommunen har fremdeles boliger med direkte utslipp til resipient, disse bør tilknyttes kommunalt nett.
- Ressursmangel til å reparere alle brudd på avløpsledningsnett

Prioriterte områder 2019 - 2022

- Prioriterte områder for enheten er å opprettholde driften på renseanlegget og pumpestasjoner, samt reparere og separere ledningsnett.

Mål i handlingsprogramperioden 2019 - 2022

- Separere/ reparere ledningsnett for å:
 - Forbedre vannkvalitet i vassdrag
 - Forebygge antall tilbakeslag i kjellere
 - Redusere tilførselen av overvann til renseanleggene
- Øke tilknytningen av boliger med utslipp til vassdrag

Nøkkeltall

Avløpsenheten rapporterer på følgende indikatorer:

- Rensekrav renseanlegg
- Kvalitetsklasse på slam
- Antall husstander tilknyttet offentlig ledningsnett
- Antall tilstoppinger
- Overløpsutslipp fra avløpspumpestasjoner
- Overløpsutslipp fra ledningsnett
- Private avløpsanlegg (antall tømte anlegg, tilsyn og avvik)

Tab 26 Avløp – Kilde: årlig rapport fra Bedre vann

	Antall tilknyttet	Overholde Rensekrav	Tilknyttet godkj utslipp	Kvalitet bruk av slam	Overløps-utslipp fra avløpsnett	Ledningsnettets funksjon
Status 2017	49 073	Då	Ti	ViMa	Ti	ViMa
Mål 2019		Ti	Ti	Ti	Ti	ViMa
Mål 2021		Ti	Ti	Ti	Ti	ViMa

Forklaring: Ti = Tilfredsstillende, ViMa = viktige mangler og Då = dårlig

Merknad:

- Overholde renskrav: 60% av avløpsvann i Skien går til Knarrdalsstrand rensanlegg, 40% til Elstrøm i Skien. Knarrdalsstrand har mye overvann inn i anlegget, som gjør at rensgrad ikke overholdes. Elstrøm overholder kravene, men kommer dårligere ut pga. gjennomsnittsberegning.
- Kvalitet brukt av slam: Mangelfull beregnet på snitt av 3 siste år. Grunn: Mye tungmetaller fra fellingskjemikaliet som er byttet ut
- Ledningsnettets funksjon: Mangelfull pga. ikke tilfredsstillende separeringstiltak og antall kjelleroversvømmelser per innbygger per år.

Krav om tilkobling til kommunal avløpstjeneste skjer ved utskifting av gammelt ledningsnett. Spredt bosetting er hovedgrunnen til at det fortsatt er ca 9 prosent som ikke er tilkoblet i Skien kommune. Det er et langsiktig arbeid og vanskelig å oppnå 100 prosent tilkobling. Alternativet er godkjente private avløpsanlegg. Brukere med avløp direkte til resipient prioriteres.

Økonomi

Opprinnelig økonomisk driftsramme for 2018 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for ramme 2019. Forbedringsarbeid og effektivisering av driften kan gi noe økt handlingsrom. Enhet for avløp driftes etter et selvkostbudsjett.

14.12.4 Prosjekt og anlegg

Oppdraget

Enheten Prosjekt og anlegg har som hovedoppgave å ivareta byggherreansvaret for kommunaltekniske investeringer knyttet til:

- Fornylse og nyanlegg innenfor vann og avløp
- Veg, trafikksikkerhet, rassikring og andre kommunaltekniske prosjekter som BDK ønsker gjennomført
- Innenfor vann og avløp har enheten dessuten ansvaret for å fremskaffe tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for prioritering av tiltak innenfor vedtatte økonomiske rammer

For øvrige kommunaltekniske investeringsoppgaver har andre enheter i BDK (eksklusive Eiendom/bygg) programmerings- og eierskapet til prosjektene, og handlingsprogrammet til Prosjekt og anlegg omtaler derfor ikke, med få unntak, disse områdene noe nærmere.

Kjerneoppgaver:

- Programmere og gjennomføre investeringer innenfor vann og avløp
- Gjennomføre investeringer for øvrige kommunaltekniske områder etter avtale med prosjekteier (andre enheter i BDK).
- Delta i samarbeidsprosjekter og koordineringsorganer internt i kommunen og eksternt
- Delta i kommunens beredskapsordninger etter behov, primært knyttet til vaktordning, vinterdrift, utfordrende vær- og flomsituasjoner og andre akutte hendelser.

Analyse - status og utfordringer

Status

Etter omorganisering er Prosjekt og anlegg en ny enhet i Kommunalteknikk. Investerings-budsjettet er på ca. kr 140 mill. til vann og avløp. I tillegg kommer øvrige kommunaltekniske investeringer initiert av andre enheter i BDK, eksklusive Eiendom (bygg), i størrelsesorden 10 – 20 mill. årlig.

Av det samlede investeringsvolumet produseres ca. 30 % i kommunal egenregi, 3 anleggs-lag. Ca. 70 % produseres gjennom private entrepriser, åpne utlysninger eller bruk av rammeavtaler. I 2018 har enheten vært noe på etterskudd i prosjektering av anlegg, som skal utføres gjennom private entrepriser. Det har vært enkelte kapasitetsutfordringer internt og eksternt (rådgivere). Dette resulterer i lavere produksjon enn disponibelt budsjett i 2018, anslått til ca.kr 30 mill., innenfor vann og avløp. Disse utfordringene er i ferd med å bli løst, slik at produksjonen i 2019 kan forventes å bli vesentlig høyere.

Utfordringer

Til grunn for identifisering og prioritering av investeringstiltak innenfor vann og avløp, ligger mål og ressursinnsats forankret i Hovedplan vannforsyning og avløp 2017 – 2036. Videre prioriteres tiltak utfra koordineringsbehov mot andre utbyggere (fellesprosjekter), som f.eks. Bypakke Grenland, Statens vegvesen, Bane Nor, interne og eksterne utbyggingsprosjekter.

I tillegg kan myndighetskrav (spesielt fra Fylkesmannen og Mattilsynet) samt driftshendelser utløse behov for tiltak. Alle slike prosjekter bidrar også til måloppnåelse omtalt i Hovedplanen.

Rutiner for rapportering av måloppnåelse og ressursinnsats i utførte tiltak, opp mot Hovedplanens forutsetninger, slik at man over tid har oversikt over faktisk utvikling i forhold til Hovedplanen, kan forbedres. Videre kan beslutningsgrunnlaget for programmering av investeringstiltak i vann og avløp styrkes. Tydeligere fokus på kost/nytteoptimalisering, dvs. at man får best mulig nytte/effekt av brukte investeringsmidler. Med nytte/effekt menes her f.eks. reduksjon av fremmedvann til avløpsrensaneanlegg, reduksjon av forurensningsutslipp til resipient, reduksjon av lekkasjetap (vann) og økt sikkerhet i vannforsyningen.

Prioriterte områder 2019 – 2022

- Videreutvikle og forbedre rutiner for rapportering av måloppnåelse og ressursinnsats i utførte tiltak opp mot Hovedplanens forutsetninger, slik at man over tid har oversikt over faktisk utvikling i forhold til Hovedplanen (bl.a. for å avdekke behov for revisjon).
- Styrke og forbedre programmeringsgrunnlaget med fokus på kost/nytteoptimalisering. Blant annet gjennom utarbeidelse av overordnede planer mellom hovedplannivå og programmeringsnivå (f.eks. sanerings/tiltaksplaner for vann- og avløpssystemet med fokus på prioritering av tiltak basert på kost/nytte parametere).

Mål i handlingsprogramperioden 2019 - 2022

- Ha høy kompetanse og tilstrekkelig kapasitet til å løse hovedoppgavene i henhold til vedtatte mål (jfr. Hovedplan vannforsyning og avløp 2017 – 2036) og vedtatte økonomiske rammer
- Planlegge og gjennomføre prosjekter for vannforsyning, avløp, veg og andre utviklingsprosjekter i BDK, eksklusive Eiendom (bygg). Prosjektene skal realiseres på en kostnadseffektiv måte
- Opprettholde en årlig utskiftingstakt på 1 prosent av ledningsnettets både for vann-forsyning og avløp
- Løse ad hoc oppdrag (akuttsituasjoner) som følge av hendelser, feil og/eller mangler som oppstår
- Bistå i kommunens beredskap overfor andre enheter på forespørsel og særlig ift utfordrende vær- og flom-situasjoner
- Ivareta kommunens behov for kompetanse når det gjelder rasutsatt grunn og kontakten mot NGI i geotekniske spørsmål

Nøkkeltall

Tab Andel fornyet kommunalt ledningsnett og vannlekkasjer (SSB)

Formål	2014	2015	2016	2017
Vannledninger omlagt i prosent av totalen	0,73	0,78	0,86	0,92
Spillvannsførende nett (kloakk) omlagt i prosent	0,35	0,87	1,12	0,74
Vannlekkasjer i prosent av produsert vann	37	35	39	39

Merknader

Målet er en årlig total utskiftingstakt for vannledninger tilsvarende en prosent av ledningsnettets. I 2017 ble ikke dette målet nådd, bl.a. som følge av personellkapasitet og kompliserte prosjekter.

Økonomi

Vedtatte investeringsrammer innenfor vann og avløp i forrige handlingsprogram-periode (2018 – 2021) kan videreføres uendret. Anslått mindreforbruk i 2018 på ca. kr 30 mill. innenfor vann og avløp, kan overføres og produseres i 2019, i tillegg til ny ordinær bevilgning. Forbedringsarbeidet vårt er effektivisering knyttet til prosjektstyring.

14.12.5 Forvaltning og service

Oppdraget

Kjerneoppgaver:

- Yte service, faglig bistand og veiledning til interne driftsavdelinger og eksterne kunder og innbyggerne
- Forvalter ledningskartverket, veg-database, grave- og rørleggermeldinger, spredte utslipp og følger opp utbyggingsprosjekter i privat regi

Analyse - status og utfordringer

Status

Enheten preges av stort arbeidspress, som delvis skyldes at 2 ansatte har sluttet. Stillingene er lyst ut og ansettelser vil bety mye. Videre bistår enheten Prosjekt- og anleggsenheten med noe prosjektledelse. Dette skyldes vakante stillinger her, noe som også vil bli løst 1. januar 2018.

Utfordringer

Enheten er nyopprettet etter omorganisering i 2017. Det vil derfor ta noe tid å tilpasse ny organisasjon til nye arbeidsoppgaver. Foreløpig blir arbeidsoppgaver som skal overflyttes til Forvaltning og drift utført av driftsenhetene. Etter hvert som ledige stillinger blir fylt, vil disse arbeidsoppgavene bli flyttet over.

Prioriterte områder 2019 - 2022

- Enheten vil ta i bruk K-grav som saksbehandlingsprogram innenfor gravemeldingstjeneste og koordinering med kabel-etatene.
- Enheten vil videre se på en videreutvikling i bruk av ledningskartverket (Gemini) i registrering av nye og gamle ledningsanlegg. Innmåling bør kunne skje i egenregi og enklere enn tilfellet er i dag.

Mål i handlingsprogramperioden 2019 - 2022

- Levere interne og eksterne tjenester til rett tid, med riktig og god kvalitet
- God kvalitet på utførte forvaltningsoppgaver

Økonomi

Opprinnelig økonomisk driftsramme for 2018 pluss varige budsjettendringer danner grunnlaget for ramme 2019. Forbedringsarbeid og effektivisering av driften kan gi noe økt handlingsrom.

14.13 TILSKUDD - TILSKUDD, PRISER OG STIPEND, RAMMEN TIL BDK

Tab Tilskudd, priser og stipend 2019 i budsjettammen til BDK. Tall i kroner.

Ansvar	Søkbare tilskuddsordninger – kultur	B - 2018	B - 2019
72401	Kulturarrangementer	300 000	300 000
72401	Kulturprosjekter	100 000	100 000
72420	Kommunale anleggsmidler idrett	1 500 000	1 500 000
72401	Drift barne- og ungdomsorganisasjoner	100 000	100 000
72401	Barne- og ungdomsteater	70 000	70 000
72401	Ungdomstiltak (via Skien Ungdomsråd)	80 000	50 000
72340	Herkules idrettsf. - tilrettelagt fot- og håndball	70 000	70 000
72401	Faste arrangører (ikke enkeltarrangementer)	650 000	650 000
72401	Organisasjonsdrevne grendehus	50 000	50 000
72420	Aktivitetmidler idrett	100 000	100 000
72350	Kontingentkasse	600 000 ¹⁷⁾	200 000
Ansvar	Priser og stipendier		
72404	Ibsenprisen	150 000	150 000
72404	Ibsen Awards, kommunale midler	840 000	861 000
72402	Diverse priser; kunst, idrett, byggeskikk	275 000	280 000
Ansvar	Andre tilskudd		
71000	E18 Haukelivegen AS	37 000	38 000
72401	Skiens Kunstforening	523 000	536 000
72401	Telemark kunstnersenter	475 000	487 000
72401	Telemark symfoniorkester	235 000	241 000
72401	Arbeiderbevegelsens arkiv	50 000	51 000
72401	Folkets hus Skotfoss	20 000	20 000
74100	Løypepreparering Svanstul	549 000	563 000
61240	Renovasjon i Grenland IKS, eierbidrag	59 600 000	53 600 000
73310	Mersmak AS	891 000	914 000
73310	Skien Dalen Skipsselskap AS	200 000	200 000
71000	Gea Norvegica Geopark IKS	407 000	417 000
73310	Telemark interkommunale næringsfond	236 000	236 000
73310	Telemarkskanalen som regionalpark	447 000	458 000
73310	Rutebilstasjon (leie)	120 000	120 000
73310	Skien By	421 000	432 000

¹⁷ Engangsbevillinger i 2018